

REPUBLIKA HRVATSKA
OSJEČKO-BARANJSKA ŽUPANIJA
SKUPŠTINA

Materijal za sjednicu

**INFORMACIJA O STANJU I
RAZVOJNIM MOGUĆNOSTIMA
TURIZMA NA PODRUČJU
OSJEČKO-BARANJSKE ŽUPANIJE
I RADU TURISTIČKE
ZAJEDNICE ŽUPANIJE**

Materijal pripremili:

- *Upravni odjel za poljoprivredu i ruralni razvoj Osječko-baranjske županije*
- *Turistička zajednica Osječko-baranjske županije*

Osijek, lipnja 2015.

**INFORMACIJA O STANJU I
RAZVOJNIM MOGUĆNOSTIMA
TURIZMA NA PODRUČJU
OSJEČKO-BARANJSKE ŽUPANIJE
I RADU TURISTIČKE
ZAJEDNICE ŽUPANIJE**

UVOD

Turizam kao društveno-ekonomska djelatnost predstavlja skup odnosa i pojava koje proizlaze iz putovanja i boravka posjetitelja u nekom mjestu, pri čemu se ne zasniva stalno prebivalište, a ima značajan utjecaj na ukupna društvena i gospodarska kretanja određenog područja. Osnovnu pretpostavku za turistički razvitak cijele Hrvatske, a time i Osječko-baranjske županije predstavlja visoko vrijedan prostor, koji je strateški resurs turizma i temeljno nacionalno dobro.

Turizam u našoj Županiji, kao gospodarska grana, a kao posljedica razvitka kontinentalnog turizma u Hrvatskoj, ima tendenciju uspona. Turizam je značajan izvozni proizvod i pruža veće mogućnosti zapošljavanja stanovništva različitog profila zanimanja i dobnih skupina, a Osječko-baranjska županija ima potencijala i može ponuditi tržištu programe kontinentalnog turizma uvažavajući prednosti ekološki održive poljoprivrede i očuvanog okoliša. Ruralnim područjima pripada 92% teritorija Republike Hrvatske na kojima živi oko 40% pučanstva Republike Hrvatske.

1. ZEMLJOPISNE ODREDNICE TURIZMA OSJEČKO-BARANJSKE ŽUPANIJE

Osječko-baranjska županija je kontinentalna županija u Panonskoj nizini na sjeveroistoku Hrvatske, obuhvaća dio Podunavlja i Podravlja. Smještena je na plodnom tlu Panonske nizine između rijeka Save, Drave i Dunava i čine ju slikovit ravničarski kraj, šume, blagi brežuljci, ribnjaci, vodeni tokovi i močvarna područja koja daju regiji prepoznatljivu i privlačnu turističku sliku.

Osječko-baranjska županija svojim zemljopisnim obilježjima pripada skupini kontinentalnog turizma. Kontinentalnom turizmu u Republici Hrvatskoj nije se posvećivala dovoljna pozornost. U posljednje vrijeme odnos prema kontinentalnom turizmu se mijenja pod utjecajem zbivanja na svjetskom turističkom tržištu. Naime turistički trendovi u svijetu sve više pokazuju promjenu ponašanja turista koji nastoje doživjeti što je više moguće različitih iskustava tijekom svog puta, tako se u posljednjem desetljeću pokazuju sve izraženiji znakovi zanimanja za tzv. "eko-turizam", "ruralni turizam", "seoski turizam", "obrazovni turizam" "avanturistički" i sl. Pitanja okoliša, održivog razvoja i različitosti ponude u cjelini, postali su izuzetno privlačni čimbenici u turizmu. Za Osječko-baranjsku županiju od izuzetne je važnosti razvitak turizma kao pokretačka snaga regionalnom gospodarskom razvitku.

2. NOSITELJI TURIZMA I TURISTIČKE ATRAKTIVNOSTI U OSJEČKO-BARANJSKOJ ŽUPANIJI

Prostorni plan Osječko-baranjske županije ("Županijski glasnik" broj 1/02., 4/10., 11/12. i 7/13., u daljnjem tekstu: PPOBŽ) kao temeljni strateški dokument prostornog razvoja Županije utvrdio je da se turizam na području Županije mora razvijati na osnovu prirodnih i kulturnih bogatstava i raznolikosti te izdašnosti i ekološke očuvanosti prirodnih resursa. Kopački rit i druga zaštićena područja te područja termalnih izvora značajne su okosnice razvoja turizma.

U cilju aktiviranja ruralnog prostora i njegove autohtonosti potrebno je povezati turizam i poljoprivredu kroz ekološku proizvodnju zdrave hrane. Ovo povezivanje treba stvoriti specifičnu ponudu kroz koju mogu oživjeti ruralna područja i tradicijska graditeljska i etnološka baština. Prostorni plan Županije pruža strateški i prostorni okvir za razvoj turizma na području Županije, a njegove postavke dalje se razvijaju kroz izradu prostornih planova uređenja.

Nositelji turizma na području naše Županije su prije svega gradovi Osijek, Donji Miholjac, Đakovo, Našice, Belišće, Beli Manastir i Valpovo, te općine Bilje, Bizovac, Draž i Erdut koje se ističu određenim atrakcijama, ali i aktivnostima turističkih djelatnika i lokalne samouprave na tom području da navedene atraktivnosti valoriziraju i stave u funkciju turizma.

Park prirode "Kopački rit"

U jugoistočnom dijelu Baranje, nalazi se jedno od najznačajnijih prirodnih, poplavnih područja europskog značenja - Kopački rit. Ukupno poplavno područje zauzima površinu od 33.010 ha, od koje je kategorijom zaštite Park prirode zaštićeno 17.700 ha, a kategorijom Posebnog zoološkog rezervata obuhvaćeno je područje 7.000 ha (6.234,52 ha). O koliko značajnom prirodnom biotopu se radi potvrđuje i uvrštavanje u popis međunarodno značajnih močvara - "Ramsarsko područje".

Park prirode Kopački rit na ušću Drave u Dunav je najznačajnije, najvrednije i najatraktivnije prirodno zaštićeno područje cijele istočne Hrvatske. Područje Kopačkog rita zaštićeno je kao Ramsarski lokalitet, odnosno močvarno područje svjetskog značaja. Diljem Hrvatske i izvan nje Kopački rit je poznat po atraktivnim močvarnim krajolicima i izuzetnom bogatstvu životinjskog svijeta, osobito jelena i brojnih vrsta ptica.

Razmjerno slaba posjećenost Parka s obzirom na njegovu atraktivnost najviše je posljedica lokacije Parka izvan glavnih smjerova tranzitnih turističkih kretanja te još uvijek prisutna percepcija ovog područja kao ratne zone. Nažalost, ova je percepcija dijelom i opravdana zbog miniranosti ovog prostora tijekom domovinskog rata, odnosno opasnosti od zaostalih mina. To je još uvijek vidljivo u prostoru i može značajno destimulirati potencijalne posjetitelje, posebice iz inozemstva.

Ipak, Kopački rit je uspio ponovno profunkcionirati kao prava turistička atrakcija, jer postoji prihvatni centar za posjetitelje, prodaju se ulaznice, a redovito funkcionira i organizirani obilazak Parka brodovima. Postavljanje "smeđe turističke signalizacije" pozitivno je utjecalo na broj posjetitelja Parka prirode.

Tablica 1. Broj posjetitelja po godinama

Godina	Broj posjetitelja
2007.	33.500
2008.	36.700
2009.	36.000
2010.	33.000
2011.	33.000
2012.	28.756
2013.	27.000
2014.	26.800

Izvor: Kopački rit

Budući turistički razvitak područja bit će moguće planirati na temelju adekvatne valorizacije prirodnih osobina temeljnog fenomena i u skladu s ograničenjima koja iz njih proizlaze. Svakako da će se turistički razvitak oslanjati na naselja na rubovima rezervata - Bilje, Kopačevo, Lug, Vardarac, koja bi se trebala u tom pravcu usmjeravati, razvijajući preduvjete (prvenstveno infrastrukturne).

Rubne zone Parka prirode "Kopački rit"

Rubne zone Kopačkog rita, na području Bilja, te rubnih naselja Kopačevo, Lug, Vardarac su buduća područja turističko-ugostiteljske ponude, kao i izletničko-rekreacijskih i športskih sadržaja. U tom smislu je i program povezivanja ovog prostora u mrežu europskih biciklističkih staza (od Beremenda-Mađarska-krunom dravskog nasipa prema Bilju, te dunavskim nasipom kroz Park prirode sve do Batine, te dalje nasipom do mađarske granice), kao i povezivanje ovog prostora na mikroplanu (Osijek-Bilje, do rekreacijskog centra CINOTA, te dalje dionicama Bilje-Kopačevo-Sakadaš-Podunavlje-Kozjak-Tikveš-Zlatna Greda-Zmajevac).

Planirane aktivnosti na razvoju ruralnog turizma, kroz smještaj u kućama tradicijskog graditeljstva i razvitak agroturizma i ekopoljoprivrede, uključivanje kulturno-povijesne i graditeljske baštine u turizam (dvorac u Bilju, dvorci u Tikvešu), etnografske radionice starih zanata, etnografska muzejska zbirka u Lugu i slično, obogatit će turističku ponudu kompletnog područja Baranje.

Bizovačke toplice

U okviru valorizacije termalnih izvora i razvoja zdravstvenog i rekreacijsko-izletničkog turizma razvile su se Bizovačke toplice, na izvorima slane termomineralne hiperterme, kojoj temperatura vode iznosi čak 96°C. To je jedina takva hiperterma u Europi. Stari kompleks Bizovačkih toplica s bazenima i smještajni kapacitet, te novi hotel Termia, imaju ukupno 300 smještajnih jedinica, a uz kompleks "Aquapolis", od 8 bazena, s različitim sadržajima i vodenim atrakcijama, predstavljaju lječilišni i turističko-rekreacijski kapacitet, koji će u budućoj turističkoj valorizaciji predstavljati značajnu osnovu za dalji razvoj, uključivo i razvoj kongresnog turizma.

Tablica 2. Okvirni broj kupača po godinama

Godina	Broj kupača
2007.	190.000
2008.	180.000
2009.	160.000
2010.	158.000
2011.	135.416
2012.	119.000
2013.	89.813
2014.	56.906

Izvor: Bizovačke toplice

Državna ergela lipicanaca Đakovo i Lipik - HCK

Državna ergela Đakovo

Državna ergela Đakovo od izuzetne je važnosti za grad Đakovo, Slavoniju kao i cijelu Hrvatsku u domeni konjogojstva, konjičkih sportova i kontinentalnog turizma. Duga tradicija lipicanskog uzgoja toliko je ukorijenjena u ovaj prostor da je on sastavni, punopravni dio njegove svake turističke, gospodarske i sportske razglednice. Osnovna joj je zadaća uzgoj i selekcija konja. Treba istaknuti također da zaprežni sport postaje sve značajniji segment u konjičkom sportu. Ergela Đakovo sa svoje dvije atraktivne lokacije u posljednje je vrijeme vrlo privlačna destinacija mnogim potencijalnim turistima u zemlji i inozemstvu, koju posjeti godišnje i do dvadeset tisuća gostiju.

Povijest Ergele

Ergelu u Đakovu osnovali su bosansko-srijemski biskupi, na svojim posjedima u Đakovu koje im je darovao hrvatsko-ugarski kralj Koloman 1239. godine. Tu darovnicu je 1244. godine potvrdio kralj Bela IV. Prvi zapisi o konjima spominju se 1374. godine, kada se u Đakovu vjenčao bosanski ban Tvrtko s bugarskom princezom Doroteom, te je biskupu koji ih je vjenčao darovao 10 arapskih kobila i jednog pastuha.

Godinom osnutka smatra se 1506. godina, kada se prvi put spominje naziv "ERGELA za vrijeme biskupovanja Mije Kesarića. Imao je Ergelu od 90 rasplodnih konja.

1806. godina - Ergela Lipica se ispred Napoleona smješta u Đakovu. Početak uzgoja konja lipicanske pasmine. 1854. godina - Biskup Josip Juraj Strossmayer dovodi iz Slovenije iz Lipice sedam lipicanskih kobila i jednog pastuha.

1972. godine - Posjet engleske kraljice Elizabete II. princa Filipa i princeze Ane ergeli lipicanaca u Đakovu.

2006. godine obilježen je vrlo značajni jubilej: 500 godina postojanja Ergele (1506. - 2006.) i 200 godina uzgoja lipicanaca u Đakovu (1806. - 2006.).

Djelatnost ustanove:

- provođenje programa uzgoja lipicanaca u Državnoj ergeli;
- provođenje uzgojno-seleksijskog rada u Državnoj ergeli;
- ispitivanje uzgojne i uporabne vrijednosti kopitara u Državnoj ergeli;
- prosljeđivanje identifikacijskih i uzgojnih podataka konja Državne ergele ovlaštenoj ustanovi;
- sudjelovanje u programima zaštite i očuvanja lipicanske pasmine konja u Državnoj ergeli;
- organiziranje i provođenje poljoprivredne proizvodnje za potrebe Državne ergele;
- razvoj sportskih aktivnosti s lipicanskom pasminom;
- organiziranje i sudjelovanje u organiziranju izložbi, smotri i drugih manifestacija kopitara;
- organizacija turističkih djelatnosti za potrebe Državne ergele;
- izrada promotivnih i drugih materijala za potrebe Državne ergele;
- korištenje konja iz ergele u turističkoj ponudi, rekreaciji, hipoterapiji, lovu, hobi-programima, tradicionalnim priredbama i izložbama;
- korištenje konja iz ergele u državnom protokolu, vojsci, policiji i školskom obrazovanju;
- drugi poslovi utvrđeni Statutom.

Ergela Đakovo nalazi se na dvije lokacije: Pastuharni i Ivandvoru.

Pastuharna

Nalazi se u samom centru Đakova, koju tijekom god. posjeti oko 15.000 turista iz Hrvatske i inozemstva. U uredima pastuharne nalaze se mnogi stručni zapisi, originalni rodovnici najvrednijih primjeraka, stotine pozlaćenih i srebrnih pehara koje su osvajali đakovački konji na brojnim prvenstvima, te na počasnom mjestu crno-bijela fotografija britanske kraljevske obitelji snimljene u pastuharni koju su kraljica Elizabeta II. princ Filip i princeza Ana svojeručno potpisali prilikom posjeta ergeli 1972. godine.

Na pastuharni se provode obuke i treniranje muških grla za lonžiranje, jahanje, preskakanje prepona, te prezanje (učenje vožnje jednoprega, dvoprega i četveroprega). Na ovoj se lokaciji Ergele Đakovo nalazi i hipodrom s prostorom za vježbanje konja, kao i zatvorena jahaonica. Gosti uz pratnju stručnog vodiča Ergele Đakovo obilaze staje za konje (3 zasebne staje), najveću zatvorenu jahaonicu u Hrvatskoj (cca 4200 m²), vanjski hipodrom, šetnicu za konje, teren za dresuru i za preskakanje prepona, fijakere za potrebe zaprežnog sporta i izložene pehare sa turnira. U krugu Ergele smještena je suvenirnica s ponudom brojnih suvenirna i dječje igralište za najmlađe.

Zaprežni sport

U prošlosti je i lipicanac bio prije svega radni konj, a s mehanizacijom poljoprivrede broj konja je opadao ne samo u Slavoniji i Hrvatskoj nego i u svijetu. Opstankom ove pasmine lipicanac postaje dio tradicijske kulture, folklora i prepoznatljivosti slavonske ravnice.

Zaprežni sport postaje sve značajniji segment konjičkog sporta, uz konje atraktivnog izgleda i kvalitetnog genetskog potencijala u vožnji jednoprega, dvoprega i četveroprega. Karakteristike konja lipicanaca koje ga čine prepoznatljivim su: dobra narav, velika poslušnost, talent za izvođenje dresurnih figura, a također je vrstan konj za vožnju i rekreativno jahanje.

Izgradnja dvorane za konjičke sportove s pratećim sadržajima jahaonica

Dvorana za konjičke sportove s pratećim sadržajima - jahaonica, namijenjena je mnogobrojnim ljubiteljima konjičkog sporta te je ujedno prostor za trening u preskakanju prepona. Uređenje interijera dvorana izuzetno je namjenski riješeno, te po svojoj veličini omogućava široki raspon konjičkih aktivnosti na jednom mjestu. Tome pridonosi i kvalitetna podloga parkura napravljena od kvarcnog pijeska i kokosovih vlakana.

Namjena ovog objekta prvenstveno je usmjerena na rad i dresuru konja, sportska natjecanja tijekom cijele godine, za školu jahanja, kao i za terapijsko jahanje. Prostor omogućava aukcijske prodaje konja, izložbe i sajmove konja tokom cijele godine. Stvorila se mogućnost za poboljšanje uvjeta rada s konjima, kvalitetnije pružanje usluga konjogojskim udrugama, te sadržajni turistička ponuda potencijalnim organiziranim grupama turista, a time i uspješnija promidžba kontinentalnog turizma u Hrvatskoj i svijetu. Multisadržajni kompleks površine cca 4.200 kvadratnih metara sadrži teren za jahanje - parkur (arena), prostor za 800 gledatelja (sjedeca i mjesta za stajanje), boksovi za konje, kupaonica za konje i solarij, prostori za stručne skupove. Do sada je 80% projekta realizirano, a u skorije vrijeme trebao bi biti obogaćen nizom novih sadržaja kao što su: suvenirnica, restoran, muzej te VIP salon. Navedenim sadržajima obogatila bi se turistička ponuda grada Đakova, te kontinentalnog turizma cijele Hrvatske.

Državnu ergelu u Đakovu tijekom godine posjeti oko 20 000 turista, mnogi ugledni gosti iz zemlje i inozemstva, umjetnici, veliki broj novinara i renomiranih TV-postaja, humanitarne udruge, kao i udruge branitelja domovinskog rata.

Ivandvor

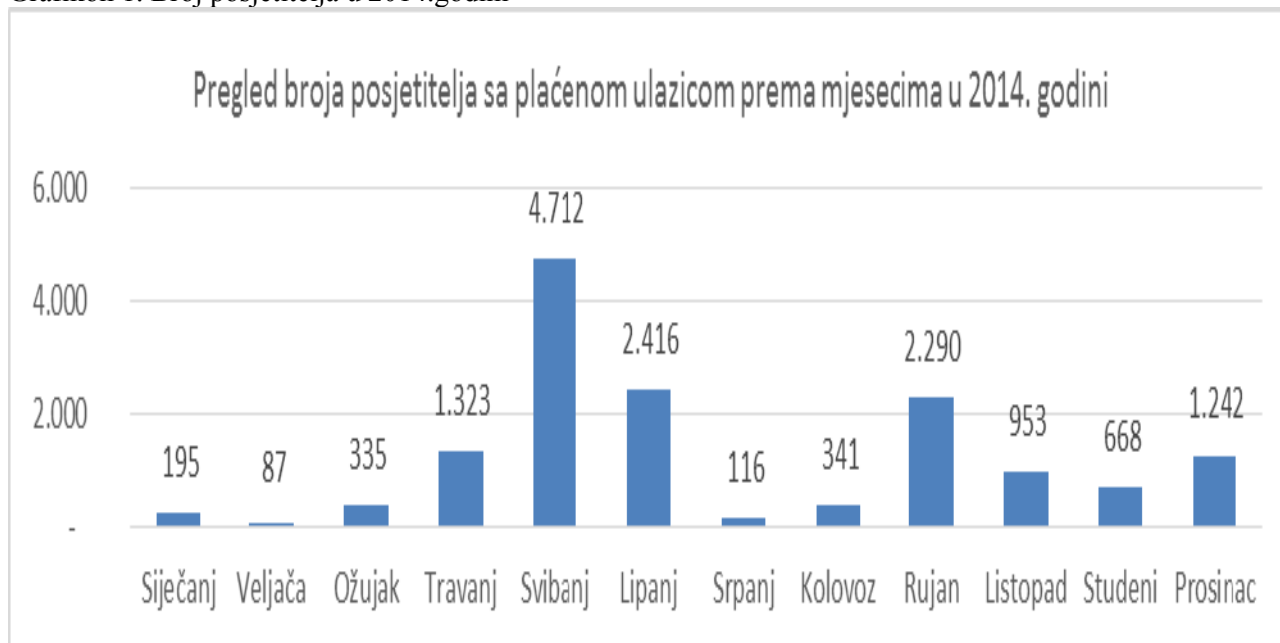
Na prostoru Ivandvora smješteno je matično stado kobilica i pomladak koji se ondje odgaja i othranjuje do svoje treće godine nakon čega muška ždrebad odlazi na obuku u Pastuharnu u centar grada Đakova. Ivandvor je izgrađen 1912. godine po nalogu tadašnjeg biskupa Ivana Krapca. On je izgradio staje za konje i stanove za radnike - ergelaše. Njihov oblik i vizure očuvani su do današnjeg dana. Na lokaciji Ivandvora smješteno je matično stado kobilica i pomladak koji se ovdje odgaja do svoje treće godine, nakon čega muška omad odlazi na obuku u Pastuharnu.

Ivandvor je okružen sa cca 310 hektara livada i oranica koje radnici Ergele obrađuju vlastitom mehanizacijom i na taj način osiguravaju gotovo svu potrebnu hranu za konje u tijeku jedne godine (sijeno, slama, zob). Objekti na Ivandvoru adaptirani su i renovirani 2005. godine, a izgrađeni su prilazni putovi, parkiralište, šetnice.

Obilazak turističkim šetnicama uz pratnju turističkog vodiča oko ispusta s rasplodnim kobilama i njihovim podmlatkom, te omadi do treće godine starosti u prirodnom okruženju netaknute prirode pravi je doživljaj za svakog posjetitelja. Na ovoj lokaciji smješteno je oko 120 grla lipicanske pasmine. Obilazak obuhvaća i razgledavanje autohtonog seoskog domaćinstva (slavonski ambar, đeram, bunar i krušna peć). Dolazak na vidikovac na kojem turisti mogu uživati u nepreglednim pašnjacima na kojima u ljetnoj sezoni boravi matično stado cijeloga dana. Ovdje je 1972. godine svečano primljena engleska kraljica Elizabeta II, princ Filip i princeza Ana prilikom njihova posjeta Ergeli Đakovo. Posjetiteljima je omogućeno fotografiranje, te je osigurano mjesto za odmor na hrastovim klupama postavljenim na turističkim šetnicama uz ispuste za konje.

2014. godine Ergelu Đakovo je posjetilo ukupno 16.463 osobe, ulaznicu su platile 14.678 osoba dok je 1785 osoba bilo gratis. Ovdje svakako treba dodati i cca 3.000 - 4000 posjetitelja za vrijeme Đakovačkih vezova kada se također ne plaća ulaz. Iz ovoga proizlazi da je Ergelu Đakovo ukupno posjetilo u 2014. godini isto kao i prošle, preko 20.000 posjetitelja. Treba naglasiti da je prihod bio veći u 2014. godini u odnosu na prethodnu iz razloga što je povećana i unaprijeđena ponuda.

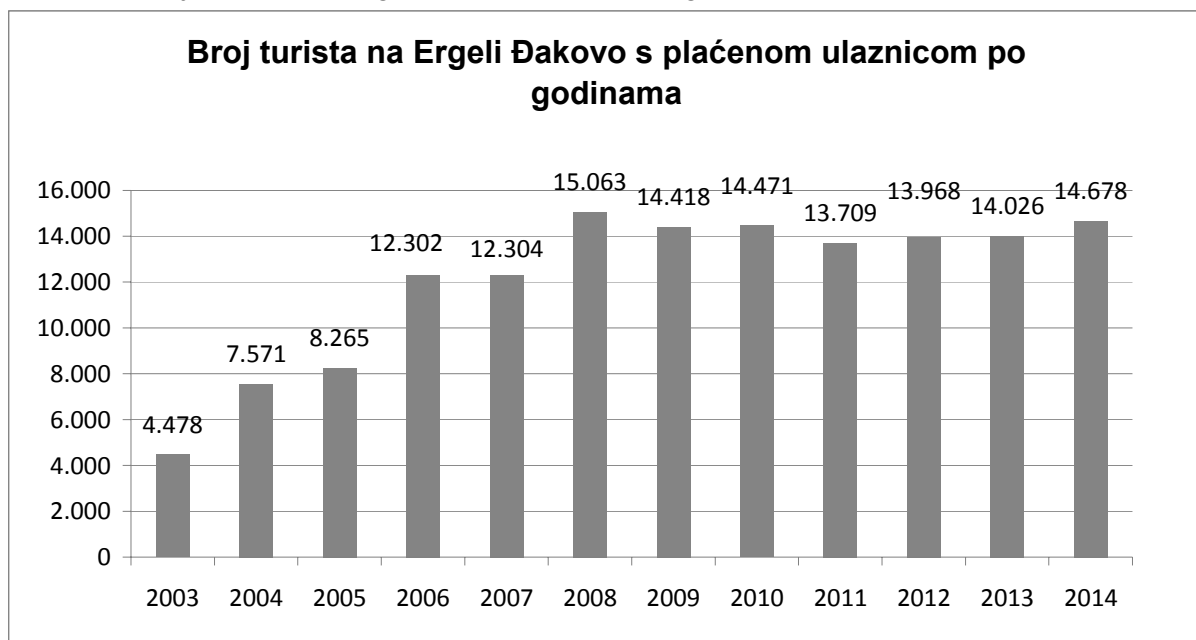
Grafikon 1. Broj posjetitelja u 2014. godini

Izvor: Ergela Đakovo

Gledano prema mjesecu u godini najveći dolazak posjetitelja zabilježen je u periodu ožujak - lipanj. Prosječan broj posjetitelja po mjesecu iznosio je u prosjeku 1.223. Broj posjetitelja se iz godine u godinu sve više povećava, a samim time se i povećavaju vlastita financijska sredstva, možemo zaključiti da ovdje dolazi do određene sinergije: što bolji uzgoj i selekcija, povećava se broj kvalitetnih konja, konstantni uspjesi u konjičkim natjecanjima i u konačnici rezultira sve većim brojem turista.

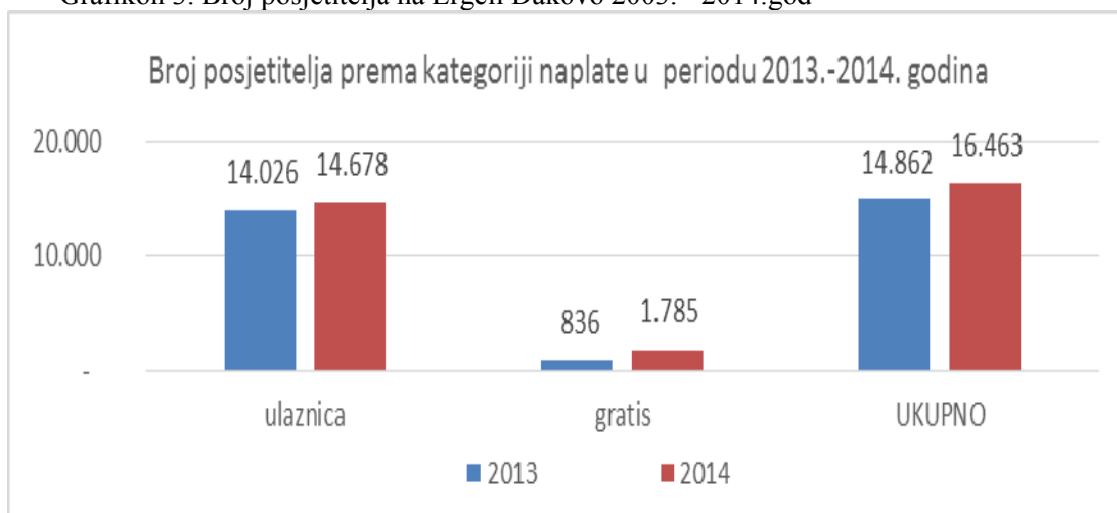
Grafikon 2. Posjete turista na Ergeli Đakovo 2003. - 2014. god

Izvor: Ergela Đakovo

Obzirom na kategoriju naplate ulaznica u 2014. godini odobreno je 1.785 gratis ulaznica (vodiči i pratitelji turoperatera, pratitelji grupa u dolasku, odobreni ulazi). Sveukupan broj posjetitelja s uključenim pratiteljima turističkih grupa u 2014. godini iznosio je 16.463 posjetitelja. Promatrajući gornju tabelu može se zaključiti da Ergela Đakovo unazad šest godina ima kontinuirani porast turista,

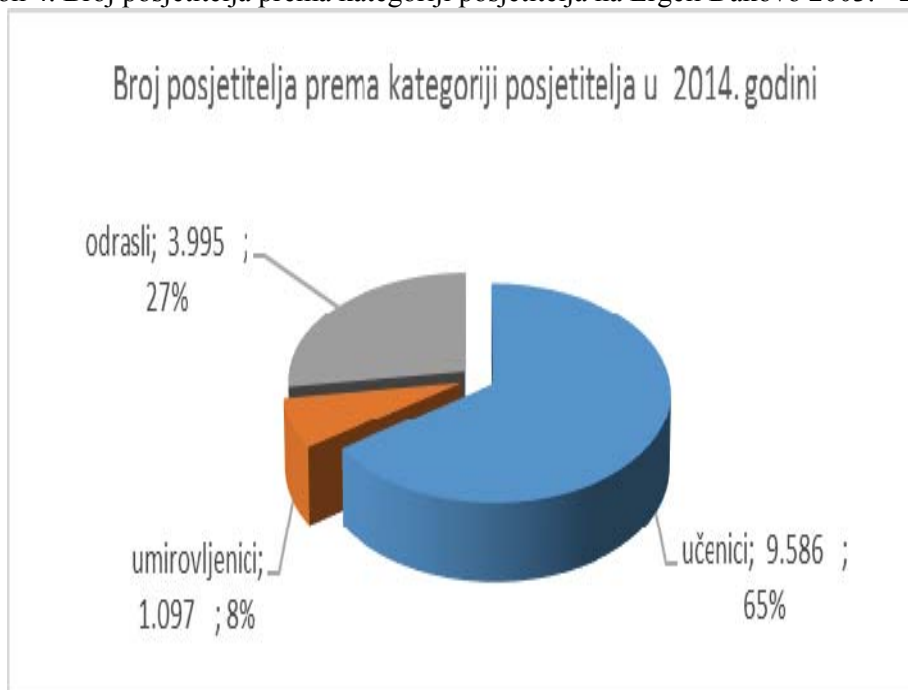
Grafikon 3. Broj posjetitelja na Ergeli Đakovo 2003. - 2014.god

Izvor: Ergela Đakovo

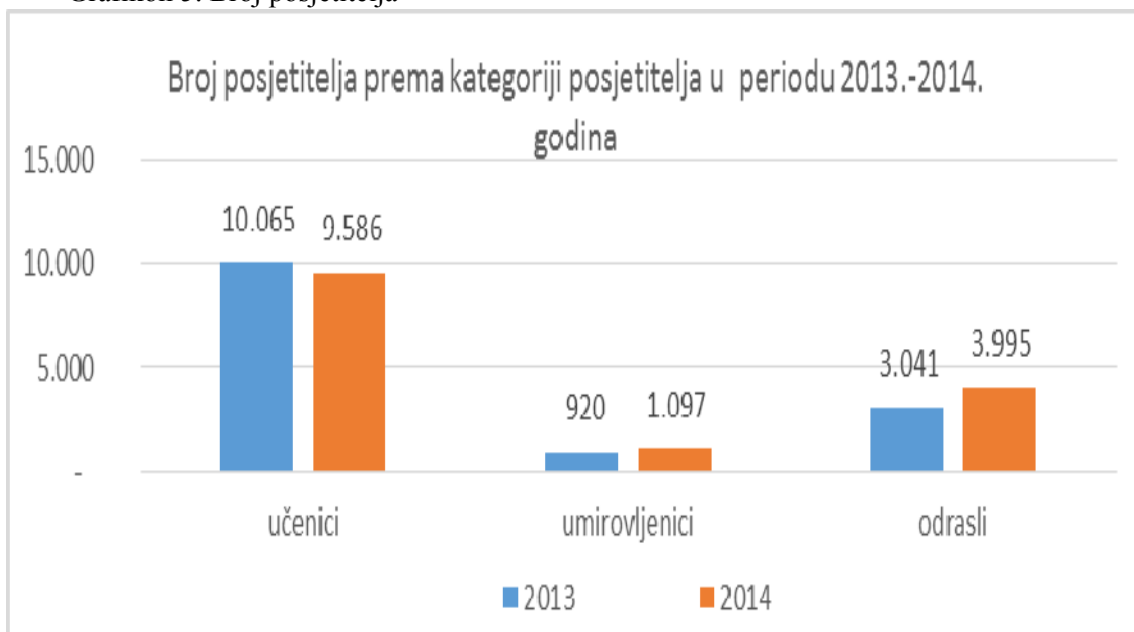
Prema kategoriji posjetitelja registriran je najveći broj učenika (9.586 posjetitelja), zatim odraslih (3.995 posjetitelja), te na posljednjem mjestu umirovljenika (1.097 posjetitelja). U odnosu na 2013. godinu u kategoriji odraslih posjetitelja i umirovljenika zabilježen je porast dolazaka, dok je kod učenika zabilježen pad. Gledano prema kategoriji posjetitelja učenici obuhvaćaju 65% dolazaka, odrasli posjetitelji 27%, a umirovljenici 8% ukupnih dolazaka u ergelu.

Grafikon 4. Broj posjetitelja prema kategoriji posjetitelja na Ergeli Đakovo 2003. - 2014.god

Izvor: Ergela Đakovo

Grafikon 5. Broj posjetitelja

Izvor: Ergela Đakovo

Shema programa i paketa turističke ponude Ergele - Đakovo u 2015.

Osnovni programi

- Obilazak Pastuharne
- Obilazak Ivandvora
- Obilazak obje lokacije

Edukativni programi

- Prvi kontakt s lipicancem
- Lipicanac čovjekov prijatelj
- Promatranje kobilica i ždrebad na pašnjacima

Posebni programi

- Konjičke predstave
- Tematske predstave
 - Božićni bal lipicanac
 - Uskrs na Ergeli Đakovo i Ergeli Lipik
- Vožnja lipicanskim kočijama
- Dodatni programi za djecu

Paketi

- Paketi za vrtićku i djecu predškolskog uzrasta
- Paketi za učenike osnovnih i srednjih škola
- Obiteljski paketi
- Umirovljenički paketi

Ulaganja i planovi Državne ergele Đakovo

Ulaganja u 2012. godini

Ulaganja u 2012. godini iznosila su oko 42.500,00 kuna i to za:

1. Jahaonica VII. faza - stručni nadzor u Dvorani za konjičke sportove s pratećim sadržajima (26.000,00 kn),

2. Investiranje u završetak objekta za zbrinjavanje stajskog otpada (16.500,00 kn).

Ulaganja u 2013. godini

Ulaganja u Državnu ergelu Đakovo su radi teške financijske situacije smanjena na minimum, tj. ulaganja su se odnosila isključivo na tekuće održavanje i popravke

Ulaganja u 2014. godini

U 2014. god na Ergeli Đakovo se nije ulagalo u kapitalne objekte već se ulagalo isključivo na popravke i tekuće održavanje

Planirane aktivnosti koje predstoje u 2015. godini:

Pastuharna

- organizacija turističkih posjeta, turističkih aktivnosti i dodatnih sadržaja
- organizacija izložbi i sportskih natjecanja
- ulaganja u nove pakete turističke ponude (npr. Uskrs na Ergeli)
- dodatni turistički sadržaji za vrtiće, škole i fakultete
- pronalaženje sredstava EU fondova za završetak jahaonice i popratnih sadržaja
- uređenje i održavanje infrastrukture - lokacija Pastuharna
- izgradnja spremišta za vozila i hrane -Pastuharna
- rekonstrukcija elektroinstalacijske mreže

Ivandvor

- uzgojne aktivnosti s lipicanskim konjima
- uređenje pet sjenica - pod, stolovi i klupe
- izgradnja nove staze
- krčenje osušenih stabala i obnavljanje žive ograde
- turistička ponuda obilaska
- dodatni turistički sadržaji za vrtiće, škole i fakultete
- uređenje okoliša Ivandvora
- rekonstrukcija elektroinstalacijske mreže

Baranjsko vinogorje s vinskih podrumima u Zmajevcu

U Osječko-baranjskoj županiji postoji, uz Erdutsko, još jedno vrlo atraktivno vinogorje. Radi se o Baranjskom vinogorju u području oko Banske kose na sjeveru Baranje, koje se ovdje posebno ističe i stoga što već sada raspolaže određenim sadržajima koji su dijelom u turističkoj funkciji. Naime ovdje postoji i nekoliko uređenih vinskih podruma, izdubljenih u prapornim naslagama, zbog čega se ističu atraktivnim izgledom koji je poznat i izvan granica Hrvatske. Za sada se veći broj uređenih podruma odnosi samo na jednu lokaciju unutar mjesta Zmajevac između Kneževih Vinograda i Batine na južnoj strani Banske kose, iako sličnih podruma ima i u drugim dijelovima vinogorja i na južnoj i sjevernoj strani.

Izletničko i ribolovno područje Zeleni otok - Batina

Izletničko-vikend i ribolovno područje Zeleni otok - Batina, na Dunavu, gdje uz postojeće vikendice, te ugostiteljske i rekreacijske sadržaje, treba uz obnovu postojećih sadržaja, kvalitetnim dopunama športsko-rekreacijskih sadržaja i kulturno-povijesnih sadržaja (spomenik i spomen-područje Batinske bitke), povratiti značaj izletničkog, ali i tranzitnog punkta, kroz mogućnost razvijanja riječnog turističkog prometa Dunavom.

Športsko-rekreacijski centar Kneževi Vinogradi

Športsko-rekreacijski centar Kneževi Vinogradi uz postojeće športsko-rekreacijske objekte i sadržaje (bazeni i športski tereni) ima u svom sastavu i ugostiteljski objekat restoran "Panon". Do kraja 2014. godine SRC "Bazeni" bio je u zakupu kod dugogodišnjeg zakupnika tvrtke "Gradnja" d.o.o. Osijek. Kupališna sezona trajala je od sredine lipnja do 1. rujna. Tijekom 2014. u SRC "Bazeni" uloženo je 1.176.959,58 kn za modernizaciju, postavljanje novih filtera za filtriranje bazenske vode, što je većim dijelom financiralo Ministarstvo turizma.

U prvoj polovini 2015. godine raskinut je Ugovor o zakupu od strane zakupnika Gradnje d.o.o. Osijek sa SRC Bazeni "Kneževi Vinogradi". Slijedom navedenog, SRC Kneževi Vinogradi nastavlja upravljati Općina Kneževi Vinogradi i to putem tvrtke u 100% vlasništvu Općine, "Kneževi parkovi" d.o.o. za komunalnu djelatnost.

Općina Kneževi Vinogradi izradila je projektnu dokumentaciju za modernizaciju i sanaciju školjke i okolnog terena, čiji se radovi procjenjuju u vrijednosti oko 1.500.000,00 kuna. Ishođena je projektna dokumentacija te građevinska dozvola za rekonstrukciju i proširenje ugostiteljskog dijela, čijim bi se proširenjem povećao kapacitet restorana na 400 sjedećih mjesta, te bi se uredilo šest dvokrevetnih i jedna trokrevetna soba (15 ležajeva). Ukupna vrijednost projekta procijenjena je na cca 5.000.000,00 kuna.

Fianciranje navedenih investicija planirano je putem otvorenih najecha i fondova, Programa ruralnog razvoja Ministrastva poljoprivrede, Ministarstva obrta i poduzetništva te Ministarstva turizma.

U planu je izgradnja Teniskog centra u neposrednoj blizini bazena, za što je također ishoda građevinska dozvola. Vrijednost investicije je 3.500.000,00 kuna. Navedena investicija planira se nominirati na Program ruralnog razvoja u tijeku 2015. godine.

Tablica 3. Broj kupača na ŠRC Kneževi Vinogradi

	Kupači	Odrasli	Djeca
2007.	18.728	13.128	5.600
2008.	23.301	16.742	6.559
2009.	22.649	15.806	6.843
2010.	21.483	14.518	6.965
2011.	23.145	15.943	7.202
2012.	24.515	17.615	6.900
2013.	17.913	12.247	5.666
2014.	Cca 20.000		

Izvor: ŠRC Kneževi Vinogradi

Erdutsko vinogorje i kula u Erdutu s Vidikovcem

Erdutsko vinogorje jedno je od najatraktivnijih u Slavoniji, jer mu posebnost izgleda daje pružanje velike rijeke Dunava u njegovom podnožju sa čuvenim lesnim naslagama i strmim padinama. Stoga ovaj prostor ima status zaštićenog krajolika, a najbolji dokaz vrijednosti njegovog slikovitog izgleda su brojne kuće za odmor uz županijsku cestu Aljmaš - Erdut iznad Dunava. Štoviše, upravo se ova lokacija u cijeloj Slavoniji smatra najatraktivnijom za posjedovanje kuće za odmor, tako da se vrijednosti nekih kuća s odvojenim pristupom i pogledom na Dunav i okolne šume mogu uspoređivati s kućama za odmor na najekskluzivnijim lokacijama na Jadranu.

Ove činjenice su osobito važne stoga što u Erdutu postoji vinarija u sklopu nekadašnje kurije Adamović-Cseh, poznata po hrastovoj bačvi kapaciteta 75.000 litara, uvrštenoj u Guinnessovu knjigu rekorda. No, za sada se radi o zatvorenom objektu koji nije namijenjen turistima. Tako je zapravo jedino mjesto s kojeg se pruža pogled na Dunav stara srednjovjekovna kula u Erdutu, koja stoga i figurira kao ključna točka zanimljiva za turističko posjećivanje.

Podunavlje - Aljmaš - Erdut - Dalj

Izletničko i ribolovno-rekreacijsko područje od ušća Drave u Dunav, potez Aljmaš-Erdut-Dalj, kojemu je potrebno obnovom kapaciteta od prije Domovinskog rata vratiti značenje izletničkog i ribolovnog područja. Razvijanjem i aktiviranjem vinorodnih područja toga kraja, kroz otvaranje tzv. vinskih cesta, treba razvijati ovu specifičnost ruralnog turizma.

Đakovačko vinogorje

Počeci vinarske i vinogradarske tradicije Biskupije Đakovačke i Srijemske sežu u predtursko doba, a nakon oslobođanja od Turaka osobito obnavljaju biskup Petar Bakić sadnjom vinograda u Trnavi, proširuje ih biskup Josip Čolnić. Biskup Anto Mandić osniva vinograde u Mandićevcu, na obroncima Krndije, a biskup Josip Juraj Strossmayer gradi podrume u Trnavi i Mandićevcu. Biskupija Đakovačka i srijemska najjači je proizvođač traminca na ovom području, koji čini 60% njihova sortimenta. Ostalih 40% zauzima proizvodnja vrhunke trnavačke graševine, te vrhunski trnavački chardonnay. U vrhunskom trnavačkom tramincu uživaju i ljubitelji vina izvan naših granica. Podrumi Biskupije također su poznati i po arhivskim vinima, čime dokazuju postojanje izvanrednih berbi, što je plod svesrdnog ulaganja, znanja i ljubavi u konačan također i vrhunski pakirani proizvod.

Feričanačko vinogorje

Najviše utjecaja na razvoj feričanačkog vinogradarstva imali su Cisterciti i fratri iz Našica. Nakon izгона Turaka doseljenici su prihvatili kulturu uzgoja vinove loze i proizvodnje vina tako da je već 1850. godine u Feričancima izgrađen podrum kapaciteta 1.000 hl. Danas u okviru koncerna "Našicecement" pod imenom "Feravino" na tržište se plasiraju: vrhunsko vino rajnski rizling i kvalitetno vino graševina, pinot bijeli i poznata feričanačka frankovka.

Rekreacijsko područje "Drava"

Rekreacijsko područje "Drava" kontinuirani je pojas na lijevoj i desnoj obali Drave, od ušća rijeke Karašice, do zimske luke u Osijeku. Ovo područje pripada administrativno područjima tri jedinice lokalne samouprave (Gradu Osijeku, općinama Petrijevci i Darda).

S obzirom da Drava svojim prirodnim obilježjima (slikovitim, šumom obraslim obalama, pješčanim plažama i sprudovima, bogatstva ribom) predstavlja prirodni rekreacijski potencijal za područja kroz koja prolazi, tako su na ovim prostorima već izgrađeni pojedini športski i rekreacijski lokaliteti (kuće za odmor na ušću Karašice, kupalište Pampas, Konjički klub s hipodromom i streljište "Pampas", Eko-staza), koji su zbog administrativne podijeljenosti ostali međusobno nepovezani. Zbog toga je i predloženo definiranje ovog prostora kao jedinstvenog rekreacijskog područja.

Ribnjak kod Donjeg Miholjca i ornitološki rezervat "Podpanj"

Područje velikog Ribnjaka kod Donjeg Miholjca, te područja "Podpanj" (zaštićenog ornitološkog rezervata), kojeg čine dvije bare, smješteno je na zapadnom završetku ribnjaka Donji Miholjac. Ukupna površina Podpanja s okolnim terenom iznosi 65,5 ha. Ovo područje, zajedno s ribnjacima predstavlja vrlo važan močvarni lokalitet i prvu značajniju postaju za ptice selice, nakon mađarske ravnice. O međunarodnom značaju ovog prostora govori i uvrštavanje područja Podpanj na listu Ornitološki značajnih područja u Europi.

Jezero Borovik

Izuzme li se Kopačevsko jezero u Parku prirode Kopački rit u vrijeme najviših voda, jezero Borovik zapadno od Đakova sa 2,5 četvornih kilometara površine najveće je jezero u Županiji. Kako se i Kopačevsko jezero i većina drugih ujezerenih površina odnose pretežito na močvarna područja i ribnjake, ovo je ujedno i jedino "pravo" jezero u Županiji. Iako je umjetnog porijekla kao i znatno

manja jezera Jošava kod Đakova i Lapovac kod Našica, ima mnogo atraktivniji izgled zbog izrazito šumovitog okoliša i smještaja u brežuljkastom okruženju na istočnim obroncima Krndije. Uostalom, njegovo veće turističko značenje vidljivo je i iz postojanja manjeg privatnog kampirališta uz jezero te privremenog ugostiteljskog objekta. Jezero je locirano izvan glavnih prometnih putova u najslabije naseljenom dijelu Županije, što umanjuje mogućnosti njegovog jačeg izletničkog korištenja, ali mu daje ugođaj očuvane prirode i mira.

Turističko-rekreacijski kompleks jezera Borovik bi se razvijao etapno, na površini od 573 ha. Jezero bi, osim, kao vodoprivredni objekt, imao i druge namjene, te mogućnosti za razvitak športova na vodi (skijanja, veslanja, jedrenja), što se namjerava i izgradnjom jaht centra, te marina, bazena, golf igrališta i tenis igrališta u okolini, kao i uređenjem okolnih terena za skijanje.

Jezero Lapovac II kod Našica

Športsko-rekreacijski centar jezero Lapovac II - Našice osim osnovne namjene jezera, kao vodoprivrednog objekta, koristio i za veslačke regate, kupanje i ribolov uz izgradnju ugostiteljsko-smještajnih kapaciteta (motel, restoran, planinarski dom, ribički klub, vidikovac), športskih sadržaja (tenis tereni, mali nogomet, rukomet, odbojka na pijesku) kao i uređenje plaže, sunčališta i ribičke staze.

Našička geološka staza

Našička geološka staza nije dovoljno uređena i afirmirana turistička lokacija u našoj Županiji, ali je ovdje iznimno istaknuta s obzirom da nudi izrazito specifičnu vrstu sadržaja koja odudara od ostale ponude Županije pa i Hrvatske u cjelini. Naime, radi se o poučnoj stazi koja za temu ima geologiju te o poduhvatu koji afirmira uglavnom marginalizirani gorski dio Županije. Preko ove staze posredno se ostvaruje i participacija u turističkom korištenju parka prirode Papuk u Virovitičko-podravskoj i Požeško-slavonskoj županiji, čije se istočne granice pružaju sasvim blizu Osječko-baranjske županije. Za sada staza u prirodi nije dovoljno uređena, ali postoji vodič stazom s detaljnim opisom.

Osječka Tvrđa i Muzej Slavonije

Stara povijesna urbana jezgra Osijeka "Tvrđa" je jedna od najbolje očuvanih gradskih jezgri u unutrašnjosti Hrvatske. Unutar donedavno zapuštenog prostora jezgre, jasno omeđenog impozantnim zidinama, nalazi se i više pojedinačnih vrijednih objekata te Muzej Slavonije kao najveći u Istočnoj Hrvatskoj. Zgrada Muzeja sagrađena je prema sačuvanim dokumentima 1702. i to je jedna od najstarijih očuvanih zgrada u Tvrđi u baroknom slogu za potrebe tadašnjega gradskog magistrata. Tu je i zgrada gradske straže iz 1709. koja je prema središnjem tvrđavskom trgu okrenuta s nizom arkada i prepoznatljivim tornjem. Unutar Tvrđe smješten je najveći dio Osječkog Sveučilišta, zgrada golemih dimenzija s atlasima na visokom ulaznom portalu. U Tvrđi su i deseci drugih svjetovnih spomenika, od kojih se osobito ističu plemićke i druge kuće, niz vojarni s otvorenim nizovima arkada i slično. Uz to ovaj prostor ističe se i brojnim ugostiteljsko-turističkim sadržajima.

Spomenik s Vidikovcem u Batini

Valja naglasiti da je osnova njegove privlačnosti dvojaka, s jedne strane privlačnu snagu ima sam spomenik poznatog hrvatskog kipara Augusta Augustinčića kao arhitektonsko djelo sorealističke arhitekture i spomenik jednom posebnom kontekstu oslobođanja naše zemlje od fašizma, a s druge strane privlači lokacija spomenika na jednom od najatraktivnijih vidikovaca Hrvatske. Kao vidikovac ovaj je lokalitet privlačan svakom putniku namjerniku, dok je kao spomenik usprkos svoje jedinstvenosti izrazito privlačan samo manjem dijelu potencijalnih turista.

Kiparska kolonija Ernestinovo

Općinsko središte Ernestinovo južno od Osijeka poznato je po koloniji kipara naivaca, koji svoje radove izlažu na otvorenom, a povremeno i u okviru galerijskog prostora. Kolonija je tijekom rata izbjegla u progonstvo, ali se vratila i ponovno djeluje te tako predstavlja jedinstvenu atrakciju koja obogaćuje turističku ponudu Županije.

Dvorac Pejačević u Našicama

Dvorac Pejačević u središtu Našica jedan je od najljepših i najočuvanijih dvoraca ne samo u Slavoniji, nego i u cijeloj Hrvatskoj. Ovaj klasicistički dvorac građen početkom 19. stoljeća smješten je u lijepo uređenom parku, gdje se nalazi još jedan manji prizemni dvorac, te kapelica obitelji Pejačević. Dodamo li tome činjenicu da se u dvorcu nalazi i lijepo uređeni muzej s posebnim sobama posvećenim slavnim osobama iz Našica Dori Pejačević i Izidoru Kršnjavom, jasno je da se radi o vrlo privlačnoj i uređenoj atrakciji. Kako se neposredno uz dvorac i park nalazi glavni našički trg s parkiralištem, te hotel i niz ugostiteljskih sadržaja, jasno je da ovaj lokalitet već sada ima izuzetnu turističku vrijednost.

Dvorac Pejačević ujedno predstavlja i centralnu točku Našica, u kojima se nalazi još jedna atrakcija višeg reda, Franjevački samostan s crkvom Svetoga Antuna Padovanskog, a u bližoj okolici još dvije, templarska crkva Svetog Martina i Našička geološka staza. Dodamo li tome i lokalne atrakcije koje ulaze u sustav turističke ponude na razini Našica, kao grob Dore Pejačević, privatni zoološki vrt i jezero Lapovac. Sve ovo ukazuje da na području Našica postoji vrlo jaka koncentracija turistički zanimljivih lokaliteta.

Dvorac Hilleprand-Mailath u Donjem Miholjcu

U Donjem Miholjcu, gradu smještenom gotovo na obali Drave, kontinuitet naseljenosti traje od davnina. U gradu su dva plemićka dvorca. Oveću plemićku građevinu tzv. stariji miholjački dvorac, koji se prednjom fasadom proteže uz središte Donjega Miholjca, izgradila je 1818. barunica Marija Ana udovica baruna Josipa Ignaca Hilleprand von Prandau (rođena Pejačević). Kasnobarokni prizemni dvorac završava kružnom dekorativnom kulom na jugoistočnom uglu dvorca koja je od njega odmaknuta i s njime povezana terasom. Uličnom pročelju ritam daje niz od 19 jednakih prozora s neupadljivim kasnobaroknim ukrasima, a dvorišnom pročelju niz boltano zatvorenih prozora.

Druga miholjačka ljepotica je noviji historicističko-neoromantičarski dvorac grofovske obitelji Mailáth s prekrasnim perivojem engleskoga tipa koji stvara sliku dvorca u duhu engleskoga stila tipa Tudor. Građen je od 1903. do 1914. i jedan je od najmlađih, ali i najljepših i najromantičnijih dvoraca u Slavoniji. Naime, veći broj tornjića i dimnjaka te polukružnih i drugih rizalita, terase obrubljene željeznim stupastim ogradama, kule na uglovima - sve to daje dvorcu romantični izgled rijetko viđen u ravnoj Slavoniji. (Obitelj Mailáth je 1885. dobila Donji Miholjac ženidbenom vezom s obitelji Prandau).

U Donjem Miholjcu riječ je o dva dvorca, kompleks Prandau-Mailath. Dvorac Prandau izgrađen je 1818. godine u kasno-baroknom stilu i uz tu godinu veže se i nastanak perivoja, a dvorac Mailath od 1903. - 1906. u engleskom stilu Tudor u duhu lovačkog dvorca. U dvorcu Prandau nalazi se Porezna uprava, matični ured i uredi državne uprave, a u dvorcu Mailath, gradska uprava, uredi županijske i državne uprave te prekršajni sud i točno je da nisu u funkciji turizma.

Dvorac Hilleprand-Mailath smješten u samom središtu Donjeg Miholjca i okružen lijepo uređenim parkom je vanjskim izgledom vjerojatno najatraktivniji u Županiji, a spada i u najbolje očuvane dvorce u Hrvatskoj. Jedan od glavnih razloga za to je i razmjerna mladost ovog dvorca, izgrađenog početkom 20. stoljeća, zbog čega on ipak ima manji povijesni značaj ne samo od našičkog, nego i od turistički još slabije valoriziranog valpovačkog dvorca. Unatoč tomu unutrašnjost dvorca Hilleprand-Mailath bolje je prilagođena uvjetima suvremenog čovjeka nego kod starijih dvoraca, pa su u njemu smješteni uredi gradske uprave Donjeg Miholjca. Za razliku od dvorca Pejačević dvorac trenutno nema turističku funkciju.

Dvorac princa Eugena Savojskog u Bilju

Slično prethodno opisanom dvorcu Hilleprand-Mailath i dvorac princa Eugena Savojskog u Bilju smješten je u središtu mjesta Bilje, okružen je lijepo uređenim parkom, a ističe se i atraktivnim vanjskim izgledom te dostupnošću i unutarnjeg dijela za turističko posjećivanje. U susjedstvu s jednim od najvećih europskih močvarnih ptičjih rezervata uz Dunav - Kopačkim ritom, najveću pozornost privlači vrijedno spomeničko zdanje barokni dvorac s velikim perivojem koji je dao podignuti princ Eugen Savojski između 1705. i 1712. godine. Ovaj dvorac ima i veću povijesnu vrijednost, kako zbog vremena izgradnje početkom 18. stoljeća, tako i zbog važnosti njegovog prvog vlasnika, čuvenog vojskovođe Eugena Savojskog.

Glavni, reprezentativni, dio dvorca je jednokatan s masivnim tornjem u središnjem dijelu, ukrašen pilastrima i profiliranim vijencima. Pobočna krila jednostavno su obrađena s pravilnim nizovima prozora. Na dvorišnom pročelju iznad ulazne bolte očuvan je polikromirani grb obitelji Savojski. Opkop oko dvorca podsjeća na srednjovjekovni način obrane. Središnja glavna zgrada okrenuta je prema mostu. Dvorac je bio sjedište golemoga Beljskog vlastelinstva sve do 1827. kada je uprava prenesena u Kneževo. Cjelokupni kompleks dvorca nadopunjuje romantični i njegovani prostrani perivoj. I svrha korištenja unutrašnjosti dvorca je "bliža" turizmu, jer se u njemu nalazi dio Uprave "Hrvatskih šuma", dom zdravlja i još neke javne službe.

Dvorac Prandau-Normann u Valpovu

Valpovo, grad na Karašici, zapravo je grad muzej. Razvio se iz srednjovjekovnog utvrđenog grada Walpo koji se spominje već u prvoj polovici 15. stoljeća. Kao rijetko koja srednjovjekovna utvrda u Hrvatskoj, uspjela se sačuvati sve do danas, i to zato jer ju Turci Osmanlije prilikom napuštanja (1687.) nisu srušili. U 18. stoljeću nekadašnju su utvrdu grofovi obitelji Hilleprand von Prandau pretvorili u dvorac s tornjem na pročelju, a oko njega uredili prostran perivoj. Sjeverni dio perivoja (oko samog dvorca) uređen je po uzoru na engleske pejzažne perivoje. Južni dio perivoja čini autohtona šuma u kojoj prevladavaju hrast i lipa. Dvorac, u kojem se danas nalazi Gradski muzej, jedan je od najznačajnijih spomenika svjetovne arhitekture sjeverne Hrvatske.

Dvorac Prandau-Normann u Valpovu je sličan dvorcima u Našicama, Donjem Miholjcu i Bilju, dobro očuvan, atraktivnog izgleda, a također je i okružen lijepo uređenim parkom. Štoviše, po povijesnom značaju i monumentalnosti on i nadmašuje ova tri dvorca, čemu doprinose i razmjerno dobro očuvane zidine i opkopi oko dvorca, te gotička kapela i obrambena kula.

Sakralni objekti

Sakralni objekti koje je moguće turistički vrednovati su: crkve, samostani, svetišta, groblja i drugo. Sakralna baština naše zemlje u cjelini, a tako i Osječko-baranjske županije ima nesumnjivo veliku kulturnu vrijednost, zbog čega se u popisima vrijednih turističkih resursa redovito navode brojne crkve kao potencijalne turističke atrakcije. Treba istodobno voditi računa da su osim u slučajevima kad se radi o vrhunskim atrakcijama kao što je Đakovačka katedrala, crkve kao turistički objekti razmjerno slabo posjećeni i ne ostvaruju skoro nikakve izravne turističke prihode. Povrh toga, vrlo mali broj crkava može se smatrati turističkim atrakcijama neovisno o njihovoj stvarnoj vrijednosti, jer uz njih najčešće nema nikakve informacije dostupne svim posjetiteljima čak ni o imenu crkve, vremenu nastanka crkve, značaju pojedinih umjetničkih djela u njoj itd. Jedini pozitivan pomak je običaj osvjetljavanja glavnih crkvi, što je prisutno u najvećem dijelu Županije.

Svetište Gospe od utočišta u Aljmašu

Aljmaš je dijecezanska župa i jedno od najznačajnijih marijanskih prošteništa istočne Hrvatske. U župnoj crkvi Pohoda Marijina nalazi se svetište čudotvornog kipa Gospe od Utočišta, što su ga 1704. tamo prenijeli osječki isusovci. Tijekom domovinskog rata, razorena je aljmaška crkva, a zatim svi prognanički domovi. Na mjestu stare crkve, 2001. godine započela je gradnja nove, četvrte crkve u tri stoljeća Aljmaškog svetišta.

U crkvenom svetištu postavljena je oltarna pala - "Marijanski triptih" u tehnici vitraja, rad akademskog slikara Vladimira Meglića. Motivi pale su: Navještenje, Pohod Marije Elizabeti i Isusovo rođenje. Postavljen je posebno projektirani sakristijski namještaj, liturgijska sjedišta u svetištu i klupe u crkvenoj lađi, sve je rađeno u hrastovini. Nova crkva je ukrašena trima mozaicima, koji su rad akademskog slikara Vladimira Meglića iz Zagreba. Prvi motiv je Mala Gospa. Likove Marijine majke Ane i Marije kao djevojčice, okružuje i upotpunjuje niz raznolikih i znakovitih simbola. Tema drugog mozaika je Marijino Uznesenje (Velika Gospa). Veličanstveni događaj stavljen je u prepoznatljivi aljmaški hodočasnički okoliš. Treći mozaik ornamentima i blistavim arkandjelima, Gabrijelom i Mihaelom, ukrašuje zidnu nišu u kojoj je trajno izložen zavjetni kip aljmaške Gospe. Dijecezanski biskup mons. Marin Srakić posvetio je novu župnu i hodočasničku crkvu 1. kolovoza 2004. godine.

Na brdu "Kalvarija", 2006. godine, izgrađena je staza Križnog puta duga 480 m, popločena betonskim kockama. Postavljeno je 14. velikih hrastovih križeva. Postavljeno je 14. mramornih ploča s prigodnim tekstom uz svaku postaju. Uz stazu je postavljena rasvjeta i odvodnja. Nabavljene su klupe i korpe za smeće, te zasađeno 800 sadnica ukrasnog grmlja. Blagoslov novoizgrađene staze Križnog puta obavljen je 1. kolovoza 2006, a u prvoj polovici 2007. godine, dovršena izgradnja 2. i 3. faze aljmaškog svetišta. Izgrađen je tzv. "Hodočasnički plato", brojne ispovjedaonice, prostor za hodočasnike, kapelica, dvorana, suvenirnica te sanitarni čvor. Uređen je sav okoliš oko svetišta, popločen, zasađeno ukrasno grmlje i cvijeće. Svetište je u potpunosti izgrađeno na radost štovatelja Gospe Aljmaške.

Svetište Gospe od Utočišta u Aljmašu predstavlja najznačajnije hodočasničko središte cijele istočne Hrvatske. Aljmaš spada u dobro opremljene turističke lokalitete u Županiji s više ugostiteljskih objekata, opremljenim parkiralištima, a postoje i određeni interpretacijski sadržaji vezani uz svetište. Aljmaš je mjesto koje nudi i druge atraktivne turističke sadržaje u samom mjestu i njegovoj bližjoj okolini. Pritom se misli u prvom redu na obalu Dunava na jednoj od najpristupačnijih lokacija u Županiji i u blizini Parka prirode Kopački rit, ali i na obližnje Erdutsko vinogorje i samo mjesto Erdut.

Razvoj vjerskog turizma, kroz tradicionalno godišnje hodočašće u Aljmaš, još je jedna u nizu specifičnosti ovog turističkog potencijala. Svetište u Aljmašu tijekom 2012. godine posjetilo je oko 200.000 posjetitelja.

Crkva Svetog Petra i Pavla u Osijeku (Konkatedrala)

U samom središtu Gornjega grada dominira župna crkva sv. Petra i Pavla (konkatedrala) izvana građena od fasadne opeke. Građena je od 1894. do 1898. potporom tadašnjega bosansko-đakovačkog i srijemskog biskupa Josipa Jurja Strossmayera. Odasvud uočljiv zvonik diže se uvis 90 metara. Podijeljen je u četiri galerije. Od inventara osobito su vrijedne freske Mirka Račkoga.

Crkva Svetog Petra i Pavla (konkatedrala) u Osijeku najznačajniji je sakralni objekt u Županiji nakon Đakovačke katedrale, a zbog impozantne visine predstavlja i ključnu referentnu točku grada Osijeka smještenog u izrazito ravničarskom krajoliku. Radi se o stalno otvorenoj crkvi, koja se u graditeljskom smislu izdvaja atraktivnim vanjskim izgledom, kao i bogatim unutarnjim uređenjem. Ovom župnom crkvom središnji Trg Ante Starčevića i Osijek dobili su svoj prepoznatljiv simbol - vertikalnu krunu grada.

Katedrala Svetog Petra i Pavla u Đakovu i Strossmayerov muzej

Iako Đakovo nije županijsko središte i veličinom je tek šesti grad istočne Hrvatske, upravo je ono sjedište crkvene vlasti u Slavoniji, a znatan dio hrvatske povijesti iz njega se upravljalo i katoličkom crkvom u Bosni. Stoga se upravo u Đakovu nalazi najimpozantniji i najvažniji sakralni objekt u našoj Županiji i cijeloj Slavoniji i Baranji, Đakovačka katedrala Svetog Petra s dva zvonika (visokih 84 m) koju je podigao bosansko-đakovački i srijemski biskup Josip Juraj Strossmayer. Građena je u razdoblju od 1866. do 1882. godine po nacrtima bečkih arhitekata Karla Roesnera i Fridricha von Schmidta. U kripti katedrale je grobnica biskupa Strossmayera s reljefom - rad kipara Rudolfa Valdeca.

Neposredno uz katedralu smješten je i muzej posvećen čovjeku najzaslužnijem za njenu izgradnju i jednoj od najvećih povijesnih ličnosti Hrvatske, biskupu Josipu Jurju Strossmayeru, što dodatno uvećava važnost ovog lokaliteta. Zbog navedenih elemenata Đakovačka katedrala Svetog Petra i Pavla svojim značajem znatno nadmašuje veličinu Đakova kao grada.

Crkva Svih Svetih u Đakovu

Crkva Svih Svetih u Đakovu ima osobitu važnost kao jedan od rijetkih spomenika iz razdoblja turske vlasti u Slavoniji pa i Hrvatskoj. Naime, na mjestu ove crkve stajala je Hadži pašina džamija, koja nije kao većina drugih spomenika iz tog razdoblja posve uništena, već je samo pretvorena u crkvu. Stoga se u njenoj unutrašnjosti jasno vide osmanlijski ornamenti, što ovoj crkvi daje osobit značaj u širim razmjerima, i posebno zanimljiv za turiste. Stoga ovu crkvicu treba promatrati kao posebnu atrakciju, a ne samo kao dio urbane jezgre Đakova, tim više što se iz njenog vanjskog izgleda da naslutiti zanimljivost njene unutrašnjosti.

Franjevački samostan s crkvom Svetog Antuna Padovanskog u Našicama

Franjevački samostan u središtu Našica u sklopu kojega se nalazi crkva Svetoga Antuna Padovanskog spada među najznačajnije samostanske komplekse u Slavoniji, a i sama crkva je po raskošnom unutarnjem uređenju jedna od najzanimljivijih na istoku Hrvatske.

Templarska crkvice Svetog Martina u Martinu kod Našica

Romanička crkvice Svetog Martina u Martinu kod Našica jedan je od rijetkih očuvanih sakralnih objekata templarskog reda u cijeloj Hrvatskoj, a s obzirom na porijeklo iz 13. stoljeća i jedna od najstarijih u Slavoniji. Već i ta činjenica je dovoljna za njeno uvažavanje kao osobite turističke atrakcije, budući da su izuzetno rijetke crkve u panonskoj Hrvatskoj koje su ostale čitave nakon perioda turske vlasti.

Crkva Svetog Petra i Pavla u Topolju

U Baranji se, osim dvorca u Bilju, nalazi još jedna važna ostavština princa Eugena Savojskog, a to je crkva Svetog Petra i Pavla u Topolju, nedaleko Batine i graničnog prijelaza Duboševica. Kao i dvorac u Bilju i ovaj je objekt izgrađen početkom 18. stoljeća i u spomen veličanstvene pobjede nad Turcima. Radi se o crkvi jedinstvenog tlocrta i unutarnjeg svoda koja se smatra najvrednijim sakralnim spomenikom u Baranji.

Osim ranije navedenih sakralnih objekata ovdje treba istaknuti i Crkvu Svetog Mihovila u Donjem Miholjcu, Svetog Petra i Pavla u Marijancima, Začeca Marijina u Valpovu, Svetog Mateja u Bizovcu, Svih Svetih u Donjoj Motičini, Svetog Duha u Feričancima, Svetog Petra i Pavla u Koški, Svetog Trojstva u Čepinu, Svetog Ladislava u Laslovu, Svetog Jakova u Gorjanima, Svetog Martina i Svetog Mihajla u Belom Manastiru, Uzašašća Svetog Križa u Petlovcu, Bezgrešnog začeca Blažene Djevice Marije u Bilju, Svetog Ivana Krstitelja i Svetog Mihajla u Dardi, kalvinističku crkvu u Lugu, crkvu Našašća Svetog Križa u Zmajevcu, Svetog Mihovila u Kneževim Vinogradima, te svakako osim crkve Svetog Petra i Pavla i crkve Svetog Jakova i Svetog Roka u Gornjem gradu i Presvetog imena Marijinog u Donjem Gradu kao najznačajnijim sakralnim objektima u Osijeku izvan Tvrđe, kao i manje poznate crkve Svetog Đurđa u Podravskim Podgajcima, Svetog Roka u Valpovu, Svetog Ivana u Koprivni, Svetog Dimitrija u Dalju, Svetog Nikolaja u Bijelom Brdu, Svetog Petra i Pavla u Dopsinu, Uznesenja Blažene djevice Marije u Dragotinu, Svete Ane u Podolju i Uznesenja Blažene Djevice Marije u Duboševici, kao i karmelićanski samostan kod Levanjske Varoši, te župne crkve u preostalim općinskim središtima Županije i važnijim naseljima kao što su Tenja, Piškorevci, Budimci, Jelisavac, Seona, te drugi sakralni objekti u gradovima i turistički važnijim mjestima.

Kao što vidimo Osječko-baranjska županija obiluje sakralnim objektima, međutim činjenica je da su mnogi od njih u ruševnom i zapuštenom stanju, te je potrebno uložiti značajna sredstva u obnovu i uređenje istih.

Mons. Gašparović član je Međunarodne biskupske konferencije svetog Ćirila i Metoda i ne pripada Hrvatskoj biskupskoj konferenciji. Uspostavio je i Đakovačko-osječku crkvenu pokrajinu te uzdigao Biskupiju đakovačko-osječku na metropolitansko sjedište, dokidajući naslov bosanska, a dodavši joj osječka, jer je Osijek najveće središte Slavonije; dodijelio joj kao sufraganske biskupije Srijemsku i Požešku biskupiju, koje su do sada pripadale Hrvatsko - slavonskoj crkvenoj pokrajini.

Jedna od najznačajnijih promjena je da je ustanovljena Đakovačko-osječka nadbiskupija, biskup Marin Srakić imenovan je prvim đakovačko-osječkim nadbiskupom i metropolitom. Svečana proslava nove crkvene pokrajine u Katoličkoj crkvi u Hrvata - Đakovačko-osječke crkvene pokrajine, odnosno Đakovačko-osječke nadbiskupije koju je proglasio papa Benedikt XVI. - održana je 4. listopada u Đakovu.

Dosadašnja Đakovačka i srijemska biskupija nastala je sjedinjenjem stare Bosanske i Srijemske biskupije bulom pape Klementa XIV. Godine 1773. nazvana je Bosansko-srijemska biskupija sa sjedištem u Đakovu, a dosadašnji naziv potječe od 1963. Prvi biskup tako sjedinjene biskupije bio je Matej Franjo Krtica iz Rijeke. Papa Pio VI. pripojio je 1788. biskupiji Osijek i Petrovaradin, a od 1870. pripojena joj je 21 župa iz Pečuške biskupije i 10 župa oko Broda i Zagrebačke biskupije. Područje sjeverne Slavonije i Baranje stavljeno je 1923. pod upravu đakovačkog biskupa, a 1968. posve je pripojeno biskupiji. Godine 1806. osnovano je bogoslovno sjemenište u Đakovu, a 1882. dovršena je nova katedrala koju je sagradio najpoznatiji đakovački biskup J. J. Strossmayer, koji je bio biskup od 1850. do smrti 1905. Danas biskupija ima oko 500.000 vjernika.

3. OBLICI TURIZMA U NAŠOJ ŽUPANIJI KAO VAŽNI INTEGRALNI DIJELOVI RURALNOG RAZVITKA ŽUPANIJE

Turistički trendovi u svijetu sve više pokazuju promjenu ponašanja turista koji nastoje doživjeti što je više moguće različitih iskustava tijekom svog putovanja. Za ovaj oblik potražnje odgovara koncept ruralnog turizma koji integrira kulturni, seoski, eko, športski, lovni, lječilišni, avanturistički, znanstveni, vjerski, sakralni, tematski (obrazovanje) i etno turizam, kongresni, tranzitni i drugi selektivni oblici turizma. U našoj Županiji postoje sve pretpostavke za sustavni razvitak ruralnog turizma, a što je značajan pokretač ekonomskom razvitku.

Ekoturizam ima mogućnosti da bude važno sredstvo održivog razvoja, a što potvrđuje i njegova definicija "Ekoturizam je odgovorno putovanje u području prirode, kojim se čuva životna sredina i održava blagostanje lokalnog stanovništva".

Za nas je posebno značajan razvitak *seoskog turizma* koji ima velike mogućnosti samozapošljavanja, odnosno obiteljskog poduzetništva putem koga se otvaraju značajne mogućnosti plasmana poljoprivrednih proizvoda obiteljskih poljoprivrednih gospodarstva, a što je i trend u svijetu, obzirom da je kvaliteta ovih proizvoda daleko iznad industrijski proizvedene hrane (zdrava hrana). Prodaja hrane u obiteljskim gospodarstvima regulirana je Pravilnikom o pružanju ugostiteljskih usluga u seljačkom domaćinstvu ("Narodne novine" broj 5/08., 45/08., 44/11. i 118/11.).

Turističko tržište je dinamično i izrazito okrenuto suvremenim trendovima. Turist želi upoznati i iskusiti svjetove koji se jasno razlikuju od njegovog svakodnevnog okruženja, a za goste iz urbanih sredina ovaj kontinentalni dio Hrvatske, područje naše Županije, predstavlja pravo otkriće. Suvremeni trendovi prepoznaju se u vidovima turizma kao što su: ekoturizam, izletnički turizam, kulturni turizam, tematski turizam, avanturistički turizam, te kružna putovanja brodom i kao i charter letovi (jednodnevni izleti). Potražnja je za ekološki čistim područjima, osobna sigurnost jedan je od kriterija za odabir destinacije, a sve je veći trend brige za vlastito zdravlje (wellness, fitness).

Ekoturizam stvara mogućnosti razvitka dosad slabo razvijenih regija. Park prirode Kopački rit zaštićeni je rezervat s netaknutom prirodom i predstavlja osnovni turistički motiv, a sa svojom okolinom je sjajan potencijal za razvoj ekoturizma, seoskog turizma, razvoja plovnih putova, lovnog, ribolovnog turizma i izletničkog turizma.

Kod ekoturizma razlikujemo dva bitna segmenta: male skupine s posebnim interesima za ekoturizam koji na taj način provode čitav odmor i značajan broj onih koji odmor provode na moru, ali žele otići na kratak izlet u prirodu. Upravo ovi novi trendovi u turizmu pogoduju započetom razvitku turizma u našoj Županiji. Zapaženo je zanimanje privatnika za razvojem seoskih domaćinstava, vinskih cesta i prezentacija starih zanata.

Ruralni turizam je turizam na seoskim gospodarstvima, izvan je urbanih naselja i nema odlike masovnosti. Seoska gospodarstva koja svoju egzistenciju temelje na poljoprivredi, a višak svojih proizvoda plasiraju kroz novi prodajni kanal - turizam. Značajno je da dopunsku zaradu seosko gospodarstvo ostvaruje u svom vlastitom dvorištu, što podrazumijeva aktivno uključivanje cijele obitelji. Osim prodajom vlastitih proizvoda prihod se ostvaruje i pružanjem usluge smještaja, prehrane, te nekim drugim sadržajima (neposredan kontakt s domaćim životinjama, sudjelovanje u poljoprivrednim radovima i slično).

Tematski turizam (zabava, uzbuđenje, obrazovanje) je turistička ponuda naše Županije, koja također, uz tradiciju podneblja, atraktivnu prirodu pruža mogućnost razvoja avanturističkog turizma. Kružna putovanja su zanimljiva jer omogućuju da se u kratkom periodu puno toga vidi, a jedna od zanimljivih destinacija tih putovanja je svakako i naša Županija.

Zdravstveni turizam, jedan od značajnih trendova današnjeg turizma, pronalazi svoje mjesto u turističkoj ponudi kroz tradicionalan vid lječilišnog turizma, a prati i nove trendove - wellness i fitness. Ovdje se ističu Bizovačke toplice kvalitetnom ponudom.

Kulturni turizam postaje sve značajniji dio ponude. Na području kulturnog turizma treba identificirati tržište s posebnim kulturnim interesima, a čest je slučaj da gosti tijekom odmora posjete neku manifestaciju, muzej, spomenik kulture. Za sada, ovaj oblik turizma predstavlja komplement drugim oblicima turizma, a u budućnosti ga možemo promatrati kao osnovni motiv uz odgovarajuću rekonstrukciju postojećih objekata, izradu kulturno-turističkog itinerera i obuku stručnih vodiča.

Lovni turizam kao jedan od specijaliziranih turističkih proizvoda predstavlja značajan resurs, a koji u ovom trenutku nažalost stagnira i daleko je od onih rezultata koje može ostvariti. Kako bismo se u konkurenciji s drugim razvijenim lovnim destinacijama ravnopravno nosili trebamo u najkraćem roku stvoriti zakonske, organizacijske, kadrovske, promotivne i druge pretpostavke. Gosti lovci putuju i nekoliko tisuća kilometara kako bi doživjeli iskustva koja pruža lovni turizam, u pravilu su gosti koji troše mnogo više od običnog gosta, a uz lov koriste i ostale turističke usluge.

U ovom trenutku se lovnim turizmom bave Hrvatske šume, nekoliko gospodarskih subjekata i veći broj lovnih udruga. Samo nekoliko putničkih agencija u svom programu imaju i lovni turizam. Upravo u tom segmentu imamo značajan nedostatak, jer više nema niti jedne veće putničke agencije specijalista, koja bi sustavno objedinjavala programe lovnog turizma, odnosno kvalitetno vršila obradu lovnog tržišta.

Osim zakonskih, organizacijskih i kadrovskih pretpostavki, lovnom turizmu neophodan je značajan i sveobuhvatan promotivni nastup na lovnom tržištu.

Da bi se netko opredijelio dugoročno angažirati na razvoju lovnog turizma, a s obzirom na velika ulaganja potrebno je osigurati dugoročniju sigurnost, posebno za koncesije i zakupe lovišta, gdje bi se lovišta s pretežno visokom divljači isključivo davala u višegodišnju koncesiju (na 30 godina kao što je predviđeno). U tom se slučaju lovišta ne mogu ukidati i granice mijenjati bez posebno valjanih razloga.

4. TURISTIČKO TRŽIŠTE I OSVRT NA STANJE U SVIJETU I HRVATSKOJ

Hrvatska pripada zemljama koje privlače posjetitelje više odlikama svoga prirodnog prostora i bogatstvom kulturno-povijesne baštine nego kvalitetom, raspoloživošću i/ili raznovrsnošću novostvorenih turističkih atrakcija.

Među prirodnim atrakcijama najvažnije mjesto imaju more, razvedena obala te mnoštvo otoka, ali i brojne očuvane prirodne plaže, kao i zelenilo i šumovitost velikog dijela teritorija. Hrvatska se, s obzirom na svoju ukupnu površinu, ističe i izuzetno velikim brojem turistički atraktivnih zaštićenih prirodnih područja, a prema bioraznolikosti nalazi se u europskom vrhu. Velik potencijal na turistički nerazvijenim područjima predstavlja turistička valorizacija područja uz Dunav, Savu, Dravu, Unu, Kupu, Cetinu i druge rijeke te uz jezera i ostale unutarnje vode. Osim prirodnih atrakcija vezanih uz more kao što su nacionalni parkovi Brijuni, Kornati i Mljet, Hrvatska ima i niz atrakcija povezanih s krškim fenomenima kao što su slapovi i sedrene barijere Plitvičkih jezera i rijeke Krke, stijene Velebita, spilje, ponori i druge krške atrakcije, te velik broj jedinstvenih nacionalnih parkova i parkova prirode na kontinentalnom području kao što su, među ostalim, Risnjak, Žumberak, Lonjsko polje, Papuk i Kopački rit. U nekoliko nacionalnih parkova organizirana je ponuda hotelskog smještaja (NP Plitvička jezera, NP Brijuni, NP Mljet).

Bogatstvo hrvatske kulturno-povijesne baštine također čini veliku snagu resursno-atraksijske osnove Hrvatske. O tomu svjedoči velik broj kulturnih dobara pod zaštitom UNESCO-a, kao što su povijesna jezgra Dubrovnika, Dioklecijanova palača u Splitu, Šibenska katedrala, povijesna jezgra grada Trogira, Eufrazijeva bazilika u Poreču i Starogradsko polje, ali i brojna druga vrijedna kulturna dobra kao što su Pulski amfiteatar, povijesna jezgra grada Hvara, stonske zidine te veći broj pojedinačnih građevinskih objekata u dobro očuvanim povijesnim cjelinama Zagreba i brojnih drugih hrvatskih gradova/mjesta. Posebno valja naglasiti da Hrvatska u svojoj bogatoj kulturno-povijesnoj baštini raspolaže s više od tisuću dvoraca, kurija i utvrda, što je iznimni potencijal za budući turistički razvoj, posebice kontinentalnog dijela zemlje. Uz to, Hrvatska ima i najviše nematerijalne baštine pod zaštitom UNESCO-a u Europi, dok je u svjetskim razmjerima odmah iza Kine i Japana. Unatoč iznimnom bogatstvu i brojnosti tih prirodnih, povijesnih i kulturnih atrakcija, tek je njihov manji broj turistički valoriziran i uključen u ukupnu destinacijsku ponudu.

Ruralni turizam - Suočena s nerazvijenom domaćom potražnjom i nepoticajnim okruženjem, hrvatska se ponuda ruralnog turizma razvija izuzetno sporo. Iznimka je samo Istra, a donekle i Osječko-baranjska županija.

Misija Ministarstva turizma je stvaranje okvira i uvjeta za razvoj cjelovite, visoko kvalitetne, konkurentne turističke ponude na principima održivog razvoja, te učinkovito promicanje hrvatskog turizma, te ostvarenje općeg cilja, a to je pozicioniranje Republike Hrvatske kao jedne od vodećih europskih turističkih destinacija.

Razvoj cjelovite turističke ponude temelji se na iskorištavanju postojećih potencijala obale, kontinentalnog područja, obogaćivanju postojeće ponude turističke destinacije, odnosno stvaranju i razvoju nove turističke ponude (golf, vodeni parkovi, zabavni parkovi i slično). Osnovni cilj hrvatskog turizma je osigurati dugoročnost pozitivnih učinaka održivim korištenjem prirodnih i kulturno-povijesnih potencijala, aktivnim sudjelovanjem u njihovom očuvanju i razvoju, stvaranjem okruženja privlačnog za investitore te djelotvornom promocijom.

S obzirom na potrebu ravnomjernijeg turističkog razvoja i integralne, raznolike turističke ponude plave i zelene Hrvatske, potrebno je izraditi i operativne master planove razvoja turizma nižeg ustroja. Izrada tih planova osigurava i participaciju lokalnog stanovništva i institucija u promišljanju vlastitog turističkog razvoja. Unatoč činjenici da su mnoge jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave donijele glavne planove razvoja turizma svog područja, uglavnom se to odnosi na turistički najrazvijenije jedinice, dok one druge trebaju financijsku i stručnu podršku toj aktivnosti.

Za kvalitetno praćenje učinaka turizma potrebno je kontinuirano provoditi redovita tržišna istraživanja o tendencijama u različitim vidovima turizma koja su se i do sada obavljala na godišnjoj razini. Ona omogućavaju uvid u stanje i kretanje ponude i potražnje na hrvatskom turističkom tržištu i stvaranje kvalitetne podloge za donošenje odluka u vođenju turističke politike u pojedinim segmentima.

Ministarstvo turizma, želeći prije svega poboljšati nepovoljnu strukturu smještajnih kapaciteta i unaprijediti kvalitetu ponude, potiče jačanje segmenta malog i srednjeg poduzetništva u turizmu. U cilju proširenja turističke ponude, povećanja potrošnje, bolje iskorištenosti prirodnih i kulturnih potencijala, povezivanja turističke ponude plave i zelene Hrvatske, Ministarstvo turizma nastavit će poticati razvoj i unapređenje posebnih oblika turizma, posebice u turistički nerazvijenim područjima.

Programi Ministarstva turizma usmjereni su prije svega podržavanju turističkih inicijativa i stvaranju ukupnog okruženja na svim razinama i posebice na turistički nedovoljno razvijenim i ruralnim područjima za intenzivniji razvitak turizma. Pri tome su programski kriteriji razvoja usmjereni na: stvaranje novih turističkih/ugostiteljskih kapaciteta, izvornih hrvatskih turističkih proizvoda koji se temelje na uključivanju našeg ukupnog prirodnog, povijesnog, kulturnog i posebice arhitektonskog naslijeđa u kreiranje različitog i turistički atraktivnog novog proizvoda, razvoj posebnih oblika turizma (seoski, kulturni, zdravstveni, eno-gastronomski, ekoturizam, lovni, ribolovni, avanturistički, vjerski, omladinski i dr.) što će sve doprinijeti povećanju udjela turizma na kontinentu.

Programom poticanja obrazovanja i obuke kadrova u ugostiteljstvu i turizmu namjerava se utjecati na podizanje kvalitete kadrova u ugostiteljstvu i turizmu potičući strukovno obrazovanje kadrova i deficitarnih zanimanja u turizmu, kao i cjeloživotno obrazovanje.

Nadalje, potiče se izgradnja osnovne turističke infrastrukture poput kongresnih centara, skijališta, kupališta, žičara i sl. kao pretpostavka razvoja turizma u pojedinim odredištima, uključujući i pripremu projekata javne turističke infrastrukture za kandidiranje istih na fondove Europske unije. Svjesni problema s kojima se suočavaju osobe s invaliditetom i smanjene pokretljivosti, Ministarstvo turizma predviđa i rješavanje infrastrukturnih problema osoba s invaliditetom i smanjene pokretljivosti (pristupi objektima u službi turizma, lift za ulazak u more, prilazne rampe, prilagođeni javni sanitarni čvorovi i dr.).

Programom poticanja posebnih oblika turizma na kontinentu želi se potaknuti razvoj, unapređenje i sigurnost odvijanja posebnih oblika turizma na kontinentu (športsko-rekreativni, avanturistički, zdravstveni, omladinski, kongresni, ekoturizam, lovni, ribolovni, vjerski itd.) s ciljem obogaćivanja turističke ponude na kontinentu.

Mjere i aktivnosti na razini gospodarskih subjekata:

- uređenje svih smještajnih objekata i poboljšanje standarda i kvalitete usluživanja
- razvoj dodatne ponude i sadržaja s ciljem produženja sezone
- edukacija matičnih i dr. stručnih djelatnika s ciljem podizanja kvalitete usluživanja
- veće uključivanje gospodarskih subjekata iz drugih sektora koji imaju koristi od turizma u turističke promotivne tržišne kreativnosti radi ostvarivanja snažnijih učinaka
- izgradnja novih i uređenje postojećih hotela i drugih kapaciteta
- privatizacija hotelsko-turističkih društava
- racionalizacija internih troškova poslovanja
- aktivno i kontinuirano praćenje stanja i kretanja na tržištu te cjenovno i drugo prilagođavanje s ciljem izbjegavanja negativnih utjecaja sezonskih oscilacija i drugih tržišnih poremećaja.

Mjere i aktivnosti na razini Županija, lokalne samouprave i turističkih zajednica:

- definiranje turističke ponude pojedinih destinacija
- jačanje suradnje između javnog i privatnog radi stvaranja preduvjeta za kvalitetno upravljanje destinacijom

- donošenje prostornih planova kojima će se utvrditi turističke zone kako bi se osigurao dugoročno održivi razvoj, smanjila neplanska izgradnja
- poboljšati lokalnu i komunalnu infrastrukturu (županijske i lokalne ceste, parkirališta, javna rasvjeta, vodoopskrba, odvodnjavanje, uklanjanje otpada i dr.)
- poboljšati lokalni javni prijevoz
- poticati razvoj i unapređenje dodatne ponude i sadržaja namijenjenih turistima
- dodjelom koncesija i povoljnijih uvjeta, poticati razvoj obrta i malog poduzetništva posebice onog koji se temelji na proizvodnji autohtonih i tradicijskih proizvoda
- pojačati suradnju s inspeksijskim službama na suzbijanju sive ekonomije i rada na crno
- uvođenje i stavljanje u funkciju neiskorištenih smještajnih kapaciteta.

Smjernice razvoja seoskog turizma:

- povezivanje dvaju strateških grana razvoja ruralnih prostora: poljoprivrede i turizma
- postizanje uravnoteženog regionalnog razvoja, usklađenje programa potpora i poticaja na svim razinama
- obogaćivati ukupnu turističku ponudu u ruralnim područjima jer se time izravno potiče razvoj destinacija seoskog turizma
- konkurentnost Hrvatske na međunarodnom tržištu
- ravnomjerni regionalni razvoj
- samozapošljavanje i motiviranje mladih na ostanak u ruralnim područjima
- trajna zaštita, implementacija i poštivanje visokih ekoloških standarda te dugoročno održiva valorizacija turističkih potencijala
- edukacija zaposlenih u turizmu
- povećanje udjela kontinentalnog turizma u ukupnom turističkom prometu.

5. STANJE TURIZMA NA PODRUČJU OSJEČKO-BARANJSKE ŽUPANIJE I DOSADAŠNJE AKTIVNOSTI

Danas Osječko-baranjska županija bilježi oko 170.000 noćenja i prema tim podacima je u vrhu kontinentalnih županija i po relevantnim pokazateljima, ali i po stopama rasta. Dosadašnji turistički razvitak Osječko-baranjske županije temeljio se na valorizaciji prirodnih resursa, kulturno-povijesnih sadržaja, geoprometnom položaju i dostignutoj razini turističko-ugostiteljskih kapaciteta.

U tako definiranom prostoru, turističke potencijale Županije čine područja pod posebnim režimima zaštite, područja uz vodotoke Dravu, Dunav i njihove pritoke, brojne prirodne i umjetne akumulacije, ribnjaci, šume s bogatstvom i raznolikošću flore i faune, poljoprivredna i vinorodna područja te termalni izvori koji pružaju mogućnosti za razvitak različitih oblika selektivnog turizma: izletničkog, zdravstveno-rekreacijskog, edukativnog, ekološkog, lovnog, ribolovnog i dr.

Dosadašnji turistički razvitak na području Županije rezultirao je formiranjem i diferenciranjem pojedinih turističkih lokaliteta i područja, koja se u odnosu na prostorni razmještaj mogu grupirati na područja gradova, zaštićena područja, područja uz vodotoke i akumulacije i područja termalnih izvora.

Postojeći smještajni kapaciteti uglavnom su vezani uz gradove Osijek, Donji Miholjac, Đakovo, Našice i Belišće, Valpovo i Beli Manastir. Ovi centri razvili su se u turističke centre prvenstveno zbog potreba poslovnog i tranzitnog turizma. Sa svojim kulturno-povijesnim sadržajima i graditeljskom baštinom ovi gradovi mogu zadovoljiti i kulturne potrebe potencijalne turističke klijentele. Od ostalih smještajnih kapaciteta ističu se kapaciteti vezani uz zdravstveni i rekreacijski turizam u Bizovcu te u novije vrijeme kapaciteti u privatnom smještaju u manjim naseljima u Baranji i na području općine Erdut.

U posljednje vrijeme sve su značajnija ulaganja Belja kao dijela koncerna Agrokor u turistički sektor, kroz upotpunjavanje baranjske eno-gastronomске, a u budućnosti i hotelske ponude, posebice ako se uzme u obzir da su proširena i na Vukovarsko-srijemsku županiju, te će na taj način činiti jednu turističku cjelinu u budućnosti.

Valja istaknuti i značajne napore Osječko-baranjske županije na daljnjem unapređenju turističke ponude što se očituje kroz stalnu financijsku potporu projekata Turističke zajednice, ali i kroz velike turističke projekte kao što je gradnja luka za putničke brodove u Batini i Aljmašu, mreža turističko vinskih cesta na području Osječko-baranjske županije i slično.

Tablica 4. Dolasci i noćenja turista po turističkim zajednicama s područja Osječko-baranjske županije u 2014.

TZ grada / općine / mjesta	Ostvareni broj noćenja od 1. 1. do 31.12.2014.
1	2
TZ OPĆINE DRAŽ	453
TZ GRADA ĐAKOVA	11.021
TZ OPĆINE ERDUT	410
TZ OPĆINE BILJE	8.010
TZ GRADA BELIŠĆA	640
TZ GRADA DONJEG MIHOLJCA	4.130
TZ BARANJE	16.190
TZ GRADA OSIJEKA	79.753
TZ OPĆINE BIZOVAC	32.115
TZ GRADA NAŠICA	8.397
TZ GRADA VALPOVA	13.412
OSJEČKO-BARANJSKA ŽUPANIJA	174.531

Izvor: TZ s područja Županije

Podaci turističkih zajednica s područja Osječko-baranjske županije pokazuju da je u 2014. godini ostvareno 174.531 noćenja što je u odnosu na prošlogodišnjih 169.952, povećanje od 2,7%.

Tablica 5. Podaci o broju noćenja tijekom 2005. - 2014. godine na području Osječko-baranjske županije

Godina	Noćenja-ukupno
2005.	143.774
2006.	163.363
2007.	176.856
2008.	188.926
2009.	187.422
2010.	159.261
2011.	173.892
2012.	168.122
2013.	169.952
2014.	174.531

Izvor: Turističke zajednice s područja Osječko-baranjske županije

Hoteli i ostali smještajni kapaciteti na području Osječko-baranjske županije

Tablica 6. Hoteli i ostali smještajni objekti

r.b.	Naziv objekta	kategorizacija	Mjesto	Broj ležaja
1.	Hotel Osijek	****	Osijek	260
2.	Hotel Waldinger	****	Osijek	31
3.	Hotel Patria	****	Beli Manastir	80
4.	Hotel Blaža	***	Đakovo	46
5.	Hotel Đakovo	***	Đakovo	50
6.	Hotel Silver	***	Osijek	50
7.	Hotel Vila Ariston	***	Osijek	21
8.	Hotel Millennium	***	Osijek	20
9.	Hotel Drava	***	Osijek	18
10.	Hotel Villa Valpovo	****	Valpovo	68
11.	Hotel Slavona	***	Donji Miholjac	13
12.	Hotel Central	**	Osijek	60
13.	Hotel Park	***	Našice	100
14.	Hotel Termia	**	Bizovac	205
UKUPNO (HOTELSKI KAPACITETI U OBŽ)				1.032
UKUPNO (OSTALE VRSTE SMJEŠTAJNIH KAPACITETA)				cca 1.000
UKUPNO (SMJEŠTAJNI KAPACITETI U OBŽ)				cca 2.000

Izvor: TZ Osječko-baranjske županije

6. PROMET U FUNKCIJI RAZVITKA TURIZMA

Turizam i promet nedjeljivo su povezani jer je turizam ostvariv jedino uz privremenu promjenu mjesta boravka osoba koje u njemu sudjeluju, a za to je nužno koristiti neku vrstu prometnog sredstva. Nije stoga čudno da se turizam kao masovna pojava javlja gotovo istovremeno s razvojem prometnih sustava koje takav prijevoz omogućava. Što više, razvojni pragovi turizma podudaraju se s razvojnim pragovima pojedinih vrsta prometa. Slično se može očekivati i u budućnosti, pa je nužno razvitak prometa i turizma planirati u suglasju. Turizam se više ne događa samo u nekim izabranim mjestima, nego turističke destinacije postaju sve regije u Republici Hrvatskoj.

6.1. Cestovni promet

Županija se nalazi u Euroregiji Dunav-Drava-Sava. U skoroj budućnosti kroz Županiju će prolaziti TEM (Transeuropean Motorway), nazvan "koridor Vc" kao euroregionalna poveznica na prometnom pravcu Baltik-Srednja Europa-Jadran.

Županija ukupno ima 1.669 km cesta, od čega 479 km državnih, 643 km županijskih i 547 km lokalnih cesta, željezničke pruge se obnavljaju i moderniziraju. Riječni promet je nedovoljno zastupljen u odnosu na druge prometne grane, iako je to najrentabilniji i ekološki najprihvatljiviji oblik prijevoza. Cestovni promet zbog svojih karakteristika koje omogućuju veliku slobodu kretanja putnicima u realizaciji turističkih tijekova ima najznačajniju ulogu.

Za razvoj regije važna je povezanost cestovnom infrastrukturom prema zapadu autocestom i podravskom magistralom, te na sjever cestom prema Mađarskoj i na jug prema Federaciji Bosni i Hercegovini, kao i željezničkim prugama. Koridor V/C, prolazi kroz najrazvijeniji dio slavonsko-baranjske regije. U neposrednom utjecaju autoceste nalazit će se područja gradova Beli Manastir, Osijek, Vinkovci, Đakovo i Slavonski Brod. Izgradnjom ove autoceste Slavonija i Baranja dobiva mogućnost uključenja u glavne europske prometne tokove, odnosno u globalni europski gospodarski sustav.

Najveći prijevoznik putnika u cestovnom prijevozu u Županiji je Panturist d.d. Osijek. Posebni linijski prijevoz, ugovorni prijevoz radnika i učenika, slobodni prijevoz i ekskurzije, najam autobusa, organiziranje izleta, ljetovanja i zimovanja sastavni su dio njihove ponude usluge. Panturist d.d. Osijek ima redovite linije za sve veće gradove u Francuskoj, Njemačkoj, Švicarskoj i Srbiji.

Tablica 7. Podaci o cestovnom prijevozu putnika

Godina	Broj autobusa	Prevezeni putnici	Prijeđeni kilometri	Nove linije	Novokupljen i autobusi
2006.	133	-	12.717.890	Osijek↔Mostar Osijek↔Doboj	3
2007.	129	1.990.000	12.487.000	nije bilo novih linija	14
2008.	128				9
2009.	121	1.720.000	11.144.000	Šibenik↔Beograd Osijek↔Pula	12
2010.	113	1.535.048	9.797.000	Split-(Zagreb)-Pariz Osijek↔Rovinj	11
2011.	119	1.490.000	9.666.352		9
2012.	122	1.470.000	8.917.322		3
2013.	120	1.700.000	8.761.417		4
2014.	115	2.200.000	9.500.000	Zagreb-Munchen	14

Izvor: Panturist Osijek

6.2. Željeznički promet

Zbog svog položaja Hrvatska, odnosno Slavonija i Baranja, nalazi se na raskrižju prometnih tokova. Kako ostale zemlje koje su u tranziciji ulažu znatna sredstva za modernizaciju svojih željeznica, tako i Hrvatska mora obnoviti i modernizirati postojeću infrastrukturu željezničkog prometa. Modernizacija se prije svega treba odnositi na obnovu donjeg postroja pruge kako bi se komercijalna brzina vlakova podigla i na elektrifikaciju pruga koje se nalaze na glavnim prometnim koridorima.

Putnički prijevoz Osijek

Županija i Hrvatske željeznice d.o.o. Zagreb potpisale su 12. listopada 2004. godine Ugovor o poslovnoj suradnji na realizaciji Projekta uvođenja brze željezničke linije Osijek-Đakovo-Slavonski Brod-Zagreb. Županija je za usluge promidžbe u svom Proračunu osigurala sredstava u iznosu 200.000,00 kuna. Navedenim Ugovorom Hrvatske željeznice su se obvezale da će u razdoblju od 12. prosinca 2004. godine do 9. prosinca 2006. godine voziti na relaciji Osijek-Đakovo-Slavonski Brod-Zagreb Osijek Inter City vlakove broj 550/551 pod nazivom "Slavonija".

Uvođenjem brze željezničke linije Osijek-Đakovo-Slavonski Brod-Zagreb, uključivanjem u promet novih nagibnih vlakova skratilo se vrijeme putovanja na navedenoj relaciji, odnosno bolje i brže se prometno povezano istočnu Slavoniju sa samim središtem Hrvatske. Uveden je novi par vlakova (nove trase) na relaciji Osijek-Virovitica-Osijek, s polaskom iz Osijeka u 4,58 sati i povratkom iz Virovitice u 7,35 sati, te Osijek-Dalj s polaskom iz Osijeka u 15,35 i povratkom iz Dalja u 16,37 sati. Od novog voznog reda (14. 12. 2008. g.) puštena je u promet pruga Vinkovci - Osijek - Vinkovci s pet vlakova u odlasku i šest u dolasku u Osijek. U 2009. nije puštena u promet niti jedna nova željeznička linija. Od 12.12.2010. ukinut je putnički prijevoz na relaciji Bizovac - Belišće. Na relaciji Osijek-Vinkovci - Osijek uvedena su tri nova vlaka, s tim da idu izravno iz Županje (preko Vinkovaca), a jedan vozi izravno za Županju iz Osijeka. U 2011. od novog voznog reda (8. 12. 2011. g.) ukinuta su dva putnička vlaka na relaciji Osijek - Erdut - Osijek. U voznom redu tijekom 2012. godine nije bilo ukidanja niti uvođenja novih linija vlakova.

Stupanjem na snagu voznog reda 9. prosinca 2012. godine ukinuti su vlakovi 550/551 i 258/259. na relacijama Osijek - Zagreb - Osijek i Sarajevo - Budimpešta - Sarajevo. Razlozi ukidanja ovih vlakova vjerojatno su uvjetovani uštedama i nedostatkom voznih i vučnih sredstava. Posebno se to odnosilo na vlak 550/551 jer je ta vrsta vlaka (nagibni) bila nedostatna za redovito funkcioniranje i pokrivanje voznog reda na prugama HŽ Putničkog prijevoza. Posljedice ovih mjera odmah su se pokazale kroz pad broja otpremljenih putnika i ostvarenje prihoda. Postavlja se pitanje jeli se više dobilo ili izgubilo? Troškovi ovih vlakova su bili visoki i možda su postignuti efekti u uštedi, ali se izgubilo na prihodu. Vidljivo je da se broj putnika smanjio u 2013. g. za 12.9%, odnosno prihod za 12.3%.

Očito je da je došlo do smanjenja broja putnika i ostvarenog prihoda. Kolodvor Đakovo je najočitiiji primjer jer mu se promet i više nego prepolovio. Njihovim putnicima nije dovoljno što imaju vezu za Zagreb u kolodvoru Strizivojna Vrpolje, jer su naučili voziti se izravnim i komfornim vlakom. Kolodvor Osijek također pokazuje smanjenje, ali u manjem obimu. Ukidanjem ovog izravnog vlaka za Zagreb osječki putnici imaju za tu destinaciju drugi vlak "Podravku". Vlak za Budimpeštu i Sarajevo povezivao je dvije susjedne nam države. Njime su se naročito koristili studenti i građani Baranje prema Budimpešti, te studenti i ostali putnici iz sjevernog dijela Bosne i Hercegovine.

Jedinice lokalne samouprave i Županija, također su negodovali zbog ukidanja ova dva vlaka koja su bila veoma značajna u povezivanju ove sredine sa Zagrebom, te metropolama iz susjednih država.

Tablica 8. Pregled po relacijama vožnje

<i>Pruga Osijek - Beli Manastir</i>
Subotom do 24.04. prometovalo je 21 vlak, a sada 12 vlakova
Nedjeljom i blagdanom do 24.04.2014. prometovalo je 14 vlakova, a sada 8 vlakova
Od 14.12.2014.g uspostavljen međudržavni promet između željeznica HŽ i MAV, 2 vlaka iz Belog Manastira za Pečuh i 2 vlaka iz Pečuha s kalendarom prometovanja
<i>Osijek - Strizivojna Vrpolje</i>
Subotom je prometovalo 9 vlakova, a sada 8 vlakova
Nedjeljom i blagdanom prometovalo je 6 vlakova , a sada 4 vlaka
Od 14.12.2014.g.više nema veza u Str.Vrpolju (dolaz u Osijek bio u 1.49) na vlak br.747 iz Zagreba (21.35)
<i>Strizivojna Vrpolje - Sl.Šamac</i>
Na relaciji Strizivojna Vrpolje - Sl.Šamac supstitucija autobusom od 24.4.2014.godine
<i>Osijek - Našice -Zagreb</i>
Vlak 980 polazak iz kolodvora Osijek u 23.48 ne prometuje u dan Pe/Su, Su/Ne i dan prije blagdana/blagdan
Na relaciji Osijek - Našice 2 vlaka voze svaki dan, a 4 vlaka imaju kalendar prometovanje (2 ne voze ned/blag, 2 ne voze subotom, nedjeljom i blagdanom
<i>Osijek - Erdut</i>
Ukinuta su 4 vlaka, ima samo 6 vlakova na toj relaciji, a nijedan ne prometuje u dan subota, nedjelja i blagdan.
<i>Osijek - Vinkovci</i>
Subotom je prometovalo 14 vlakova, a sada 12 vlakova
Nedjeljom i blagdanom prometovalo je 12 vlakova, a sada 8 vlakova
Od 14.12.2014.g.u dan ponedjeljak - petak iz Vinkovaca uveden vlak 2604, pol.8.36 h

Izvor: Bivša regionalna jedinica Osijek, koja je sada u RJ Vinkovci

Tablica 9. Pregled prijevoza putnika u željezničkom prometu

	Prevezeno putnika	U unutarnjem prometu	U međunarodnom prometu	Putnički kilometri
2003.	849.426	845.080	4.346	38.156.324
2004.	387.126	384.348	2.778	18.458.452
2005.	1.003.446	997.609	5.837	34.537.632
2006.	992.048	986.283	5.765	45.467.146
2007.	971.044	964.997	6.047	42.811.108
2008.	986.179	978.804	7.375	43.724.375
2009.	1.275.336	1.268.080	7.256	56.114.784
2010.	1.168.282	1.160.663	7.619	52.572.690
2011.	1.221.217	1.213.573	7.644	56.175.982
2012.	1.221.217	1.213.573	7.644	56.175.982
2013.	1.116.225	1.114.747	1.478	47.948.976
2014.	1.000.720	999.359	1.361	45.071.164

Izvor: Podaci o otpremljenim putnicima za bivšu regionalnu jedinicu Osijek, koja je sada u RJ Vinkovci

6.3. Riječni promet

Rijeke Drava i Dunav predstavljaju važnu riječnu prometnicu uzvodno prema Srednjoj Europi i na istok prema Crnom moru. Rijeka Drava ima status međunarodnog plovnog puta od ušća do Osijeka (23 km). S obzirom na međunarodne konvencije, gdje su definirani uvjeti koje plovni put mora zadovoljiti da bi dobio takav status, potrebno je stalno ulaganje u održavanje plovnog puta. U 2003. godine osnovana je Agencija za plovne putove, koja ima zadaću da plovne putove u Hrvatskoj osposobi za plovidbu i najsuvremenijih plovila.

Riječni promet je trenutno najjeftiniji i ekološki najprihvatljiviji oblik prometa. Uređenjem plovnih putova i lučke infrastrukture veliki dio protoka roba preusmjerio bi se na rijeke. Oživljavanje riječnog prometa povlači za sobom i razvoj kombiniranog prometa u koji su uključene sve prometne grane. Optimalizacija, projektiranje i izgradnja putničko-riječnog graničnog ulaza kod Batine i kod ušća Drave u Dunav (Aljmaša) s pristaništem i carinskom (graničnom) službom nameće se kao uvjet ako se žele iskoristiti zemljopisne prednosti i osigurati mogućim turistima dolazak vodenim putem.

Pristaništa u Batini i Aljmašu bit će vrata za ulaz u Županiju sa svim vidovima turizma koja ona može pružiti. Županija postaje vrlo atraktivna destinacija velikih riječnih "Cruiser-a" na liniji putničkih brodova Beč, Budimpešta, Crno More, a u sklopu europskog koridora riječnih plovnih putova od Rostoka do Varne.

Tablica 10. Promet kruzera

PUTNIČKI PROMET NA PRISTANIŠTU GALIJA U OSIJEKU ZA 2014. GODINU

red. br.	naziv broda	brodar	broj putnika	
1	SCENIC CRYSTAL	SCENIC TOURS	124	2.4.2014
2	SCENIC CRYSTAL	SCENIC TOURS	78	13.4.2014
3	RIVER PRINCESS	GLOBAL RIVER CRU.	62	14.4.2014
4	AVALON LUMINAY	AVALON	79	17.4.2014
5	FILIA RHENI	RIFERS RIVER CRUISES	44	22.04.14.
6	RIVER PRINCESS	GLOBAL RIVER CRU.	74	24.04.14.
7	SCENIC CRYSTAL	SCENIC TOURS	134	28.04.14.
8	RIVER PRINCESS	GLOBAL RIVER CRU.	107	08.05.14.
9	SCENIC CRYSTAL	SCENIC TOURS	162	10.05.14.
10	L'EUROPE	CROISIEUROPE	169	16.05.14.
11	AVALON LUMINAY	AVALON	127	17.05.14.

12	RIVER DUSHESS	GLOBAL RIVER CRU.	103	18.05.14.
13	RIVER DUSHESS	GLOBAL RIVER CRU.	124	28.05.14.
14	AMADEUS CLASSIC	LUEFTNER REISEN	119	06.06.14.
15	LA BOHEME	CROISIEUROPE	114	10.06.14.
16	VICTOR HUGO	CROISIEUROPE	65	11.06.14.
17	BELVEDERE	CROISIEUROPE	24	17.06.14.
18	SCENIC SAPPHIRE	SCENIC TOURS	151	18.06.14.
19	AMADEUS CLASSIC	LUEFTNER REISEN	78	24.06.14.
20	AVALON LUMINAY	AVALON	115	26.06.14.
21	VICTOR HUGO	CROISIEUROPE	72	27.06.14.
22	AMADEUS SILVER	LUEFTNER REISEN	101	27.06.14.
23	SCENIC SAPPHIRE	SCENIC TOURS	153	28.06.14.
24	VIVALDI	CROISIEUROPE	157	01.07.14.
25	VIVALDI	CROISIEUROPE	127	03.07.14.
26	RIVER DUSHESS	GLOBAL RIVER CRU.	92	07.07.14.
27	RIVER DUSHESS	GLOBAL RIVER CRU.	115	17.07.14.
28	AVALON ILLUMINATION	AVALON	150	17.07.14.
29	QUEEN	PREMICON CRUISE	90	22.07.14.
30	VIVALDI	CROISIEUROPE	159	24.07.14.
31	AVALON LUMINAY	AVALON	138	26.07.14.
32	AMADEUS BRILLIANT	LUEFTNER REISEN	44	04.08.14.
33	VIVALDI	CROISIEUROPE	137	05.08.14.
34	QUEEN	PREMICON CRUISE	108	05.08.14.
35	LA BOHEME	CROISIEUROPE	103	08.08.14.
36	VIVALDI	CROISIEUROPE	151	12.08.14.
37	RIVER PRINCESS	GLOBAL RIVER CRU.	109	20.08.14.
38	RIVER DUSHESS	GLOBAL RIVER CRU.	122	26.08.14.
39	RIVER PRINCESS	GLOBAL RIVER CRU.	117	30.08.14.
40	AVALON LUMINAY	AVALON	128	05.09.14.
41	RIVER DUSHESS	GLOBAL RIVER CRU.	108	06.09.14.
42	AMADEUS CLASSIC	LUEFTNER REISEN	125	03.10.14.
43	AVALON LUMINAY	AVALON	115	04.10.14.
44	RIVER PRINCESS	GLOBAL RIVER CRU.	107	09.10.14.
45	L'EUROPE	CROISIEUROPE	154	09.10.14.
46	RIVER DUSHESS	GLOBAL RIVER CRU.	101	15.10.14.
47	RIVER PRINCESS	GLOBAL RIVER CRU.	68	19.10.14.
48	AMADEUS CLASSIC	LUEFTNER REISEN	81	19.10.14.
49				
50				
51				
UKUPNO PUTNIKA			5285	

U odnosu na 2013. i 10 kruzera s 1.118 putnika, zabilježen je peterostruki porast broja pristajanja kruzera i putnika na njima. U 2015. najavljeno je 70 kruzera u Osijeku, ali i po prvi puta 46 kruzera u Batini.

6.4. Zračni promet

Zračna luka Osijek-Klisa je međunarodna zračna luka, nalazi se na državnoj cesti D2 Osijek-Vukovar, dvadeset km jugoistočno od centra Osijeka, te 18 km zapadno od Vukovara. Ima jednu uzletno-sletnu stazu duljine 2500 m i širine 45 m, stajanku za zrakoplove veličine 300 x 90 m s obilježene četiri pozicije za parkiranje zrakoplova tipa A319/320 i svu potrebnu opremu koja omogućava prihvat i otpremu zrakoplova do i uključujući kodne oznake D (npr. MD 11, B707, A310), odnosno zrakoplova do uključivo VII vatrogasne kategorije. U određenim uvjetima moguć je prihvat i otprema i zrakoplova kodne oznake E (npr. B747-400 u cargo verziji, za koji je osigurana potrebna oprema). Po svojim karakteristikama, Zračna luka Osijek ima kodnu oznaku 4D prema klasifikaciji ICAO-a. Zračna luka Osijek je operativna tijekom 24 sata.

S aspekta putničkog prometa koriste se kapaciteti putničke zgrade čija je prvobitna površina od 1300 m² uvećana za dio dogradnje na prostoru odlazećeg gate-a od cca 200 m², kako bi ispunila zahtjeve zrakoplovnih kompanija. Putnička zgrada s instaliranim sustavima i opremom omogućava protok od 200 do 400 putnika na sat.

Tijekom 2015. godine putnička zgrada će se proširiti sukladno schengenskim zahtjevima, odnosno dodatno će se osposobiti domaći odlazni i dolazni gate (uz međunarodni dolazak i odlazak), sa svim pratećim sadržajima (kancelarije za policiju i carinu, apartmani za odmor posada, restoran i dr.).

U tablici 11. je prikazan promet ZL Osijek od 2010. do 2014. godine. Porast broja putnika od 680% 2014. godine u usporedbi s prethodnom 2013. godinom je rezultat uvođenja redovnih linija Ryanaira za London dva puta tjedno te redovnih linija Croatie Airlines za Split i Dubrovnik jednom tjedno tijekom cijelog ljetnog reda letenja (od travnja do listopada).

Tablica br 11. Ukupni putnički promet 2010.-2014.g.

UKUPNO 2010.	Vrsta prometa		Putnika	Operacija zrakoplova
domaći	-redovni	2.012	38	
	-neredovni	430	351	
međunarodni	-redovni	14.242	100	
	-neredovni	4.143	295	
ukupno			20.827	792
UKUPNO 2011.	Vrsta prometa		Putnika	Operacija zrakoplova
domaći	-redovni	2.686	48	
	-neredovni	419	1.026	
međunarodni	-redovni	18.300	124	
	-neredovni	689	314	
ukupno			22.094	1.512
UKUPNO 2012.	Vrsta prometa		Putnika	Operacija zrakoplova
domaći	-redovni	1.391	24	
	-neredovni	49	1.341	
međunarodni	-redovni	0	0	
	-neredovni	755	271	
ukupno			2.195	1.636

UKUPNO 2013.	Vrsta prometa		Putnika	Operacija zrakoplova
	domaći	-redovni		
		-neredovni	25	688
	međunarodni	-redovni	0	0
		-neredovni	418	428
ukupno		3.489	1.255	
UKUPNO 2014.	Vrsta prometa		Putnika	Operacija zrakoplova
	domaći	-redovni		
		-neredovni	230	713
	međunarodni	-redovni	18.199	124
		-neredovni	785	255
ukupno		27.187	1.636	

Izvor: Zračna luka Osijek

Napomena: ukupan broj iskrcanih i ukrcanih putnika (27.096) uvećan za broj tranzitnih putnika (91) daje ukupan promet putnika na ZL Osijek u 2014. godini - 27.187.

Zračna luka Osijek je tijekom pregovora 2013. uspjela ponovno uspostaviti redovite međunarodne putničke linije od početka ljetnog reda letenja 2014. godine (4. travanj 2014.), kada su krenule redovite putničke linije Ryanaira Osijek - London, dva puta tjedno, ponedjeljkom i petkom, zrakoplovima B737-800 (189 sjedala).

U tablici br. 12. je prikazan promet na letovima Ryanaira za London u 2014. godini. Ukupno je prevezeno 18.318 putnika s faktorom popunjenosti zrakoplova od 75% u dolasku i 80% u odlasku zrakoplova. Ovako odličan faktor popunjenosti zrakoplova je bio i jedan od razloga za nastavak linija i u 2015. godini.

Tablica br.12. Letovi Ryanaira na ZL Osijek 2014. godine za London

MJESEC 2014. GODINE	Broj raspoloživih sjedala	Dolazni letovi	Iskrca no putnika	Infanti (do 2 godine)	Popunjenost u dolasku (%)	Odlazni letovi	Ukrcano putnika	Infanti (do 2 godine)	Popunjenost u odlasku (%)	UKUPNO PUTNIKA
APR	1512	8	1055	19	69,78	8	1072	21	70,90	2167
MAY	1701	9	1246	21	73,25	9	1196	15	70,31	2478
JUN	1701	9	1168	15	68,67	9	1245	11	73,19	2439
JUL	1512	8	1378	17	91,14	8	1039	15	68,72	2449
AUG	1701	9	1410	15	82,89	9	1554	14	91,36	2993
SEP	1701	9	1017	12	59,79	9	1565	26	92,00	2620
OCT	1890	10	1489	15	78,78	10	1650	16	87,30	3170
TOTAL	11.718	62	8.763	114	74,78	62	9.321	118	79,54	18.316

Izvor: Zračna luka Osijek

Redovni domaći promet u 2014. se odvijao zrakoplovnim tvrtkom Trade Air za Zagreb (u zimskom redu letenja - od studenog do ožujka) tri puta tjedno i u ljetnom redu letenja (od travnja do listopada) pet puta tjedno zrakoplovima E120 sa 30 sjedala te Croatiom Airlines za Split i Dubrovnik jednom tjedno tijekom cijelog ljetnog reda letenja (od travnja do listopada) zrakoplovima DASH8-Q400 sa 76 sjedala. U tablicama 13. i 14. je prikazan promet redovnih domaćih linija.

Tablica 13. Letovi Trade Aira na ZL Osijek 2014. godine za Zagreb

Mjesec 2014.I	putnika			izvršene operacije			popunjenost %	
	iskrcano	ukrcano	ukupno	slijet.	polijet.	ukupno	dol.	odl.
01-03	159	196	355	36	37	73	14,14,	17,39
04-06	442	582	1024	65	65	130	22,46	29,54
07-09	526	625	1151	64	64	128	26,36	31,69
10-12	270	286	556	46	46	92	19,28	20,43
UKUPNO	1.397	1.689	3.086	211	212	423	21,52	26,12

Izvor: Zračna luka Osijek

Tablica br.14. Letovi Croatia Airlines na ZL Osijek 2014.g. za Split i Dubrovnik

mjesec	putnika			izvršene operacije			popunjenost %	
	iskrcano	ukrcano	ukupno	slijet.	polijet.	ukupno	dol.	odl.
travanj	167	166	333	8	8	16	26,32	26,48
svibanj	270	233	503	10	10	20	34,08	29,21
lipanj	194	351	645	8	8	16	45,89	54,11
srpanj	383	546	928	8	8	16	60,36	84,87
kolovoz	748	560	1.308	10	10	20	95,00	71,05
rujan	371	196	567	8	8	16	58,72	30,92
listopad	259	143	402	6	6	12	40,95	21,88
UKUPNO	2.491	2.195	4.686	58	58	106	52,48	45,81

Izvor: Zračna luka Osijek

Osim redovitog domaćeg i međunarodnog prometa, zračna luka redovno prihvaća charter letove i letove poslovne i generalne avijacije, vidljivo u tablici 11. - neredovni promet, te svojim individualnim pristupom svakom korisniku omogućuje kvalitetnu i brzu uslugu.

Promjenom uprave društva - menadžmentom Zračne luke Osijek polovinom lipnja 2012.g. došlo je do zaokreta u strateškom upravljanju kroz novi pristup dugoročnih ciljeva koji će biti realizirani novim taktičkim i operativnim pristupima i ponudama Zračne luke Osijek u domaćem i međunarodnom prometu. Jedna od najvećih zaokreta u postavljanju ciljeva Zračne luke Osijek je revitalizacija zračne luke u smislu uvođenja novih linija i destinacija u domaćem i međunarodnom prometu, koje su jedna od nužnih pretpostavki razvoja turizma Osječko-baranjske županije i bolje prometne povezanosti s emitivnim i receptivnim turističkim tržištem ne samo unutar naše države već i umreženost s emitivnim i receptivnim turističkim tržištem Europske Unije. Uprava društva konstantno radi na privlačenju novih kompanija, odnosno uvođenju novih putničkih i cargo linija koje bi se trebale ostvariti u 2015. godini.

Uvođenje domaćih redovitih linija odnosno oživljavanje prometa sa Zračne luke Osijek PSO obvezom obavljanja linijskog zračnog prijevoza u skladu je s ciljevima politike regionalnog razvoja kojom se želi pridonijeti gospodarskom rastu i razvoju Republike Hrvatske sukladno načelima održivog razvoja, stvaranjem uvjeta koji će svim dijelovima zemlje omogućiti jačanje konkurentnosti i realizacije razvojnih potencijala.

Navedenim se posebno nastoji osigurati povezanost lokalnih i regionalnih razvojnih potreba s prioritetima razvoja središnje razine; osigurati potporu slabije razvijenim područjima za povećanje i optimalno korištenje vlastitog razvojnog potencijala otklanjanjem uzroka razvojnih teškoća; osigurati odgovarajuće mjere za ravnomjerno i održiv razvoj jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave u pograničnom području, odnosno u području uz državnu granicu te poticati prekograničnu suradnju.

Letovima za London se doprinosi razvoju međunarodno prepoznatljivih i traženih turističkih proizvoda na našem području, te se uz ovaj kapacitet putničkih sjedala, uz dobru i kvalitetnu promidžbu na tržištu Velike Britanije može ostvariti veliki broj noćenja na području grada Osijeka i Osječko-baranjske županije, prvenstveno gostiju iz Velike Britanije. Preduvjet je definiranje turističkog proizvoda (gastro i eno ponuda, Kopački rit (promatrači ptica), seoski turizam...) te kroz suradnju naših i britanskih putničkih agencija ponuditi kvalitetne aranžmane i započeti projekt koji bi u budućem razdoblju donio veliku korist cijelom području.

Ova linija doprinosi da Zračna luka Osijek postane prevaga i kotač zamašnjak ekonomskom rastu Grada Osijeka i Osječko-baranjske županije te je ujedno i jedina mogućnost privlačenja turista iz Velike Britanije jer je drugim prometnim sredstvima nerealno očekivati dolazak ovih gostiju.

Razvoj zračnog putničkog prometa sa Zračne luke Osijek, nove linije i destinacije znače bolju povezanost i dostupnost, ali i unapređenje turističkog proizvoda Županije, doprinos promociji turizma kontinentalne Hrvatske, regije i destinacija te povećanje dolazaka i noćenja turista i posjetitelja. Istovremeno se obogaćuje turistička ponuda te dodatno razvijaju kulturni, zabavni, športski i drugi programi i destinacije.

6.5. Vožnja biciklom

Vožnja biciklom kroz prirodu je uvijek izvanredan i neponovljiv doživljaj. Mnoge staze već postoje: dunavski i dravski nasipi, prosjeci kroz šume i sporedne seoske ceste. Izgradnja biciklističke staze u podnožju nasipa ceste Osijek-Bilje u dužini od 4,7 km je potaknuta od Općine Bilje, a izgradnja je započela u travnju 2004. godine, te je dovršena tijekom 2006.

Biciklističke rute/staze danas predstavljaju puno više od same rekreacije i načina putovanja. Rute su preduvjet za razvoj ekološkog turizma, predstavljaju infrastrukturu koja povezuje regije, putovanje biciklom smanjuje količinu štetnih plinova za razliku od motornih vozila, promovira se aktivan odmor i kretanje građana koje u konačnici ima za rezultat povećanu kvalitetu življenja. Biciklističke rute povezuju prirodne i kulturne vrijednosti, te također kroz korištenje smještajnih i gastronomskih specijaliteta korisnici upoznaju lokalne običaje i tradiciju.

Upravo zbog ovih razloga biciklističke rute postale su "trend" u Europskoj uniji te se potiče sufinanciranjem kroz Europske fondove. Mreže biciklističkih ruta najčešće se uređuju duž manje frekventnih prometnica, duž postojećih biciklističkih staza, šumskih prosjeka i vodenih obrambenih nasipa. Sve je češće uspostavljanje dugačkih ruta kao što je npr. Dunavska ruta koja se proteže duž rijeke Dunav ili kao npr. Panonskog puta mira koji povezuje Osijek (HR) i Sombor (SRB) i prolazi kroz najvrjednija prirodna područja Srednjeg Podunavlja. Uz međunarodne rute poželjan je razvoj lokalnih ruta koje su razlog "zaustavljanja" turista. Biciklističke rute ulaze u turističku ponudu područja te su dio vikend, jednodnevnih i višednevnih programa koji se organiziraju na lokalno.

Koristeći baranjske biciklističke staze, dolaskom na dravski nasip, biciklisti mogu nastaviti istim na zapad prema Donjem Miholjcu i Mađarskoj. Biciklističke staze mogu se spojiti s mrežom biciklističkih staza ostalih županija uz Dravu i Muru, i stazama u Sloveniji i Austriji. Time će se dobiti europska turistička biciklistička transverzala. Inicijator projekta "Biciklističke staze duž Dunava", od izvora do Delte, je GTZ - Njemačko društvo za tehničku suradnju, koje u više od 130 zemalja svijeta realizira razvojne programe i projekte s ciljem poboljšanja uvjeta življenja. "Turizam duž rijeke Dunav" međunarodni je projekt koji je iniciralo GTZ (German Organization for Technical Cooperation), uz potporu njemačkog ministarstva gospodarstva, a koji je ove godine dobio i potporu Ministarstva mora, turizma, prometa i razvitka Republike Hrvatske.

U nizu mogućnosti koje pruža rijeka Dunav, posebno se ističe cikloturistička staza duž riječnog toka. Riječ je o jednoj od omiljenih europskih destinacija cikloturista iz Njemačke i Austrije te djelomično Mađarske. Projekt je iniciran ciljem da se kroz proširenje turističke ponude potakne

regionalni i lokalni razvoj područja uz rijeku Dunav, uz istovremeno uključanje i umrežavanje postojećih turističkih i ostalih potencijala. Projekt je pokazao dobre rezultate kroz otvaranje značajnog broja "Bike & Bed" smještaja u općini Bilje, značajnim povećanjem broja noćenja na području općine Bilje kao i nastavkom realizacije drugih projekata s područja biciklizma kao što su:

- *Dravska biciklistička ruta* - projekt se nadovezuje na Dunavsku biciklističku rutu i očekuje se njegova provedba, a u Osječko-baranjskoj županiji uključeni su gradovi Belišće, Donji Miholjac i Valpovo, te njihove turističke zajednice.

Ova ruta nadograđuje Drava bike tour i povezuje ju s Panonskim putem mira. Proteže se od Donjeg Miholjca rutom Drava bike tour projekta sve do Belišća i to označenim putevima s desne obale rijeke Drave, prolazeći i stazom izgrađenom u okviru projekta Biciklom kroz kulture od Harkanja do Belišća. Na području Grada Belišća isprojektirano je još 5 km biciklističkih staza koje će po izgradnji biti uključene kao alternativne rute u okviru europske mreže Eurovelo 13. Nastavno na ove staze ruta se nastavlja preko mosta na Dravi u Belišću gdje sve do nasipa prolazi novom biciklističkom stazom izgrađenom u okviru projekta BICBC, a potom s lijeve strane Drave krunom nasipa nastavlja sve do Osijeka. U Belišću ispred Dravskog mosta nalazi se i mapa svih ruta Županije. Ruta ovim dijelom Drave prolazi kroz Dravske šume i buduće zaštićeno područje Biosferni rezervat Mura - Drava - Dunav. Korisnici će moći uživati u "zelenom" okruženju očuvanih šuma, često susretati ptice i krupnu divljač (jelensku, srneću i divlje svinje). Mnoge od ugroženih vrsta nalaze se na tom području što dodatno povećava atraktivnost rute. Ruta završava na desnoj obali Drave ispred Dravskog mosta u Osijeku (kod Tvrđe). Na ovoj lokaciji također će biti postavljena mapa svih ruta. Od mosta kod Tvrđe ruta će dalje nastaviti duž Drave šetalištem prema streljani Pampas. Kod streljane će proći ispod mosta te nastaviti dobro uređenom šumskom prosjekom prema vikend naselju na ušću Karašice. Od ušća staza se kreće Karašicom do Petrijevac i dalje prometnicom prema Belišću. Nakon 3 km skreće desno prema vikend naselju Nehaj od kojeg dalje preko Narda uz Dravu ide do Belišća. Ruta se naslanja najvećim dijelom na Dravu što će predstavljati posebnu atrakciju zbog prirodnih zanimljivosti.

- *Panonski put mira od Osijeka do Sombora* - nositelji projekta Ekološko društvo "Zeleni Osijek" koji su u sklopu projekta označili stazu i postavili edukativne karte za bicikliste duž staze;

U Baranjskom Petrovom Selu s Drava bike tour-om bi se trebala spojiti ruta Panonski put mira. Ruta će se dalje kretati kroz Petlovac do Belog Manastira. U gradu će se razdvojiti na dvije dionice. Jedna će ići desno pored Karanca, a druga lijevo na nasip duž rijeke Karašice. Od Karanca će se Panonski put mira popeti na Bansko brdo do odašiljača gdje se nalazi najljepši pogled na Baranju. Na ovoj lokaciji uredit će se odmorište i osmatračnica. Dalje se ruta kreće kroz vinograde, surduke i šumske prosjeke prema Zmajevcu. Ova dionica Panonskog puta mira kroz tehnički i fizički najzahtjevniju dionicu povezat će Karanac i Zmajevac, dva turistički najrazvijenija sela u Baranji. Desni ogranak će se spojiti na postojeću rutu Panonskog puta mira. Lijevi ogranak će se kretati nasipom i lijevim obronkom Banskog brda. Lijevi ogranak je izuzetno zanimljiv za one bicikliste koji će nastaviti dalje Dunavskom rutom prema Mađarskoj ili dalje Panonskim putem mira prema Srbiji. Prolazi će većinom izvan naselja te predstavljati pravi užitak za ljubitelje prirode.

- *Biciklistička ruta Drava bike tour: dionica Osijek - Erdut - Osijek*

Ruta će se početi kod Dravskog mosta (Tvrđa) i naslanjati se na Dunavsku rutu do Sarvaša. U Sarvašu će skrenuti lijevo te nastaviti zemljanim putem kroz šumu pored Drave do vikend naselja na ušću. Na ovom mjestu je ušće Drave u Dunav, a s druge strane Drave je PP Kopački rit. Ruta se dalje kreće do Aljmaša te nastavlja cestom do Erduta. U Erdutu prolazi pored kule na kojoj se korisnici mogu zaustaviti i na kojoj će se urediti vidikovac. Na ovom mjestu izuzetno je lijep pogled na Dunav. Nakon kule ruta se spušta niz surduk do Dunava te nastavlja uz Dunav. Kod mosta koji je i carina ruta se uspinje do magistralne ceste te se vraća prema Osijeku. Ova dionica rute će biti posebno zanimljiva u vrijeme Velike Gospe kada veliki broj hodočasnika dolazi u Aljmaš.

- *Osijek - Našice - Đakovo - Osijek*

Ruta počinje kod Dravskog mosta (Tvrđa) i kreće se biciklističkim stazama prema Čepinu. U centru Čepina skreće desno i Preko Čepinskih Martinaca, Čokadinaca, Poganovaca i Budimaca dolazi do Podgorača. U Podgoraču se razdvaja u tri smjera, prema Našicama desno, lijevo prema Đakovu i ravno prema jezeru Borovik. Desni ogranak se završava u Našicama pored Dvorca Pejačević. U povratku ruta skreće do jezera Lapovac gdje je poznato Našičko izletišta. Staza dalje preko Vukojevaca neasfaltiranim putem ide do jezera Borovik. Ovo poznato izletišta mjesto je gdje se posjetitelji mogu u ljetnim mjesecima okupati i kampirati. Od Borovika rute ide u dva smjera. Lijevi preko Podgorača prema Osijeku, a desni preko Mandićevca prema Đakovu. U Đakovu ruta obilazi najvrjednije znamenitosti - Đakovačku ergelu, katedralu, Đakovačke vezove. Ruta se od Đakova preko Osijeka vraća preko Tomašanaca, Gorjana, Krndije, Čepinskih Martinaca prema Osijeku.

Uprava za sustav turističkih zajednica i selektivne oblike turizma podržava ovaj projekt koji omogućava razvoj turizma kao gospodarske perspektive Osječko-baranjske i Vukovarsko-srijemske županije te daje značenje Dunavu kao simbolu europskog ujedinjenja i proširenja Europske Unije u jugoistočnoj Europi.

7. TURISTIČKA ZAJEDNICA OSJEČKO-BARANJSKE ŽUPANIJE

7.1. Izvješće o radu za 2014. godinu

I. ADMINISTRATIVNI RASHODI

Turističke zajednice osnivaju se radi promicanja i unapređenja turizma Republike Hrvatske i gospodarskih interesa pravnih i fizičkih osoba koje pružaju ugostiteljske i druge turističke usluge ili obavljaju drugu djelatnost neposredno povezanu s turizmom na način da upravljaju destinacijom na razini za koju su osnovane.

Sustav turističkih zajednica čine: turističke zajednice mjesta, turističke zajednice općina, turističke zajednice gradova, turističke zajednice područja, turističke zajednice županije, Turistička zajednica Grada Zagreba i Hrvatska turistička zajednica.

Turistička zajednica se obvezno osniva kao:

1. turistička zajednica općine ili grada na čijem je području najmanje jedno naselje razvrstano u A ili B turistički razred,
2. turistička zajednica područja za područje na kojem nisu osnovane turističke zajednice općina i gradova,
3. Turistička zajednica Grada Zagreba za područje Grada Zagreba,
4. turistička zajednica županije za područje županije,
5. Hrvatska turistička zajednica za područje Republike Hrvatske.

Pod uvjetima propisanim Zakonom o turističkim zajednicama, turistička zajednica može se, uz prethodnu suglasnost Ministarstva turizma, osnovati kao:

1. turistička zajednica općine ili grada za područje općine ili grada na kojem ni jedno naselje nije razvrstano u A ili B turistički razred,
2. kao turistička zajednica mjesta za područje jednog naselja razvrstanog u A turistički razred.

U slučaju osnivanja neobvezne turističke zajednice, općina ili grad osiguravaju sredstva za financiranje rada turističke zajednice.

Zadaci turističke zajednice županije su sljedeći:

1. promocija turističke destinacije na razini županije samostalno i putem udruženog oglašavanja,
2. upravljanje javnom turističkom infrastrukturom danom na upravljanje od strane županije,
3. sudjelovanje u definiranju ciljeva i politike razvoja turizma na nivou županije u svezi s politikom planiranja razvoja turizma na nacionalnom nivou,

4. izrada planova razvoja turizma na nivou županije,
5. promocija turističke ponude županije u zemlji i inozemstvu u koordinaciji s Hrvatskom turističkom zajednicom,
6. obogaćivanje ukupne turističke ponude županije i kreiranje novih proizvoda turističke regije, a poglavito u selektivnim oblicima turizma (seoski, kulturni, zdravstveni turizam i dr.),
7. pružanje stručne i svake druge pomoći turističkim zajednicama s područja županije u pitanjima važnim za njihovo djelovanje i razvoj, te poticanje i pomaganje razvoja turizma na područjima koja nisu turistički razvijena,
8. koordinacija djelovanja i nadzor izvršavanja ciljeva i zadaća turističkih zajednica općina i gradova s područja županije,
9. sudjelovanje u izradi planova razvoja turizma i strateškoga marketinškog plana hrvatskog turizma,
10. poticanje, očuvanje, unapređivanje i promicanje svih postojećih turističkih resursa i potencijala, te turističke ponude županije,
11. prikupljanje i tjedna i mjesečna obrada podataka o turističkom prometu i svih drugih podataka bitnih za praćenje izvršenja postavljenih ciljeva i zadaća (zbirno izvješće općina i gradova),
12. obavljanje informativnih poslova u svezi s turističkom ponudom,
13. izrada polugodišnjih i godišnjih izvješća, analiza i ocjena ostvarenja programa rada i financijskog plana turističke zajednice županije,
14. ustrojavanje jedinstvenog turističkog informacijskog sustava, sustava prijave i odjave turista i statističke obrade prema turističkim zajednicama nižeg ustroja i Hrvatskoj turističkoj zajednici,
15. objedinjavanje zajedničkih razvojnih projekata turističkih zajednica općina i gradova, te turističkih zajednica područja od značaja za županiju,
16. obavljanje i drugih poslova propisanih ovim Zakonom ili drugim propisom.

Turistička zajednica Osječko-baranjske županije ima tri zaposlena i to:

- Direktor Turističkog ureda,
- Stručni suradnik i
- Administrativni referent.

Turistički ured prikuplja i obrađuje podatke turističkih zajednica nižeg ustroja, te svojih članica i surađuje i provodi akcije i projekte Glavnog ureda Hrvatske turističke zajednice, uključuje se u projekte Ministarstva turizma i ostalih ministarstava prema potrebi, te EU projekte u suradnji s Osječko-baranjskom županijom.

Turistički ured svakodnevno surađuje sa stručnim službama Osječko-baranjske županije, ali i s ostalim gradovima i općinama s područja Osječko-baranjske županije.

Na području Osječko-baranjske županije djeluje 11 lokalnih turističkih zajednica i to:

- 6 gradskih:
 - TZ Grada Osijeka,
 - TZ Grada Đakova,
 - TZ Grada Našica,
 - TZ Grada Donjeg Miholjca,
 - TZ Grada Valpova i
 - TZ Grada Belišća.
- 1 područna:
 - TZ područja Baranje (Beli Manastir i općine Popovac, Petlovac, Kneževi Vinogradi, Čeminac, Darda i Jagodnjak).
- 4 općinske:
 - TZ Općine Bilje,
 - TZ Općine Bizovac,
 - TZ Općine Erdut i
 - TZ Općine Draž.

Sve lokalne turističke zajednice, Turistički ured Osječko-baranjske županije obavještava i uključuje u svoje projekte i aktivnosti, te ih obavještava o projektima, natjecajima i aktivnostima Osječko-baranjske županije, Hrvatske turističke zajednice, Ministarstva turizma i drugih ministarstava.

Turistički ured priprema materijale za sjednice Tijela Zajednice, te surađuje sa stručnim službama Osječko-baranjske županije u izradi izvješća o stanju turizma u Osječko-baranjskoj županiji.

II. DIZAJN VRIJEDNOSTI

U smislu organizacije manifestacija, Turistička zajednica Osječko-baranjske županije najznačajnija sredstva uložila je u svoj kapitalni projekt:

- **6. Dani vina i turizma Osječko-baranjske županije.**

U 2014. godini, manifestacija je trajala više od mjesec dana, tj. održavale su se podmanifestacije po vinogorjima uz završnu manifestaciju koja je održana, prvi vikend u svibnju u osječkoj Tvrđi, a program je dopunjen:

- Sajmom antikviteta,
- Hrvatskim natjecanjem u kuhanju fiš-paprikaša,
- Izložbom vina Osječko-baranjske županije u Arheološkom muzeju;
- Dnevnim tamburaškim programom;
- Večernjim koncertom;
- Kuhanjem fiša i čobanca na Promenadi u organizaciji lovačkih i ribolovnih udruga.

Na završnoj manifestaciji u Tvrđi je sudjelovalo preko 200 izlagača, te ju je posjetilo preko 5.000 posjetitelja.

Turistička zajednica Osječko-baranjske županije bila je suorganizator i Sajma lova, ribolova i seoskog turizma koji se u travnju održavao u Osijeku gdje je, također, na preko 50 štandova ugostila brojne posjetitelje.

Pokrenuta je i nova manifestacija Večer umjetnosti i vina, gdje se u listopadu u prostorima Regionalne vinoteke i dvorišta Kazamata u osječkoj Tvrđi uz tamburašku i jazz glazbu predstavilo preko 30 vinara iz cijele regije, a manifestaciju je posjetilo nekoliko tisuća posjetitelja.

Turistička zajednica Osječko-baranjske županije poticala je i brojne manifestacije u cilju očuvanja kulturne baštine, ali i daljnjeg razvoja turističkih sadržaja jer upravo kroz manifestacije osiguravamo dodatno zadovoljstvo turista koji u tom razdoblju borave u našoj županiji.

Turistička zajednica Osječko-baranjske županije bila je suorganizator godišnjeg sastanka UHPA, udruženja hrvatskih putničkih agencija, gdje im je uz domaćinstvo, ukratko prezentirana i turistička ponuda Osječko-baranjske županije.

Troškovi PPS sastanaka i izrade prezentacija i promo materijala, evidentirani su, također, kroz stavku dizajn vrijednosti.

III. KOMUNIKACIJA VRIJEDNOSTI

Web stranica Turističke zajednice Osječko-baranjske županije - www.visitosijekbaranja.com stalno se dopunjuje i unaprjeđuje, a uvedena je i posebna kategorija - kalendar događanja - <http://visitosijekbaranja.com/hr/dozivite/kalendar-dogadjanja/> s preko 90 manifestacija koje se održavaju u Osječko-baranjskoj županiji.

Sukladno suvremenim trendovima, značajno su smanjeni troškovi tiska brošura, te se koriste HTZ-ova izdanja brošura Fantastična Baranja i Slavonija, sjaj na obzoru, kao i županijska brošura Wine tour Osječko-baranjske županije, financirana sredstvima EU, za prezentacije u zemlji i inozemstvu.

Turistička zajednica Osječko-baranjske županije odradila je udruženo oglašavanje 6. Dana vina i turizma Osječko-baranjske županije u suradnji s Hrvatskom turističkom zajednicom po modelu II, a manji dio sredstava utrošen je za promidžbu Večeri vina i umjetnosti, te je sufinancirala i program Državne ergele lipicanaca u suradnji s Turističkom zajednicom Grada Đakova - Božićni bal.

Projekt smeđe (turističke) signalizacije pokazao je u proteklim godinama odlične rezultate u smislu podizanja turističke opremljenosti naših mjesta i turističkih sadržaja, te su u 2014. u suradnji s općinama Đakovštine, postavljeni turistički putokazi u tom dijelu Osječko-baranjske županije.

IV. DISTRIBUCIJA I PRODAJA VRIJEDNOSTI

Turistička zajednica Osječko-baranjske županije nastupala je na sajmovima u zemlji i inozemstvu, najčešće kroz sufinanciranje dijela troškova, a u suradnji s drugim županijskim turističkim zajednicama klastera Slavonija.

Prihvaćen je velik broj stranih i domaćih turoperatora i novinara, a posebno značajni bili su dolasci stranih agenata, specijalista za kruzere i lov. U 2014. po prvi puta su pokrenuti i dolasci studijskih grupa novinara i turoperatora kroz PPS projekt - Hrvatska 365.

Posebne prezentacije u zemlji, Turistička zajednica Osječko-baranjske županije odrađivala je samostalno ili u suradnji s Osječko-baranjskom županijom, dok su međunarodne prezentacije odrađivane s turističkim zajednicama klastera Slavonija, a prezentacije u Londonu i Grazu provedene su u sklopu, ranije navedenog, PPS projekta - Hrvatska 365.

V. INTERNI MARKETING

Uz sudjelovanje na brojnim edukacijama koje je Hrvatska turistička zajednica provodila u hotelu Osijek, Turistička zajednica Osječko-baranjske županije sudjelovala je s Ekonomskim fakultetom iz Osijeka u provedbi tečaja za turističke vodiče i voditelje poslovnica turističkih agencija, ali je organizirala i studijsko putovanje za studente u suradnji s Turističkom zajednicom Grada Osijeka.

Provođena je redovna koordinacija turističkih zajednica s područja Osječko-baranjske županije prema potrebi i po temama i zajedničkim akcijama.

VI. MARKETINŠKA INFRASTRUKTURA

Troškovi za multimedijalne materijale odnose se na troškove dostave materijala koje je izradila Hrvatska turistička zajednica.

VII. POSEBNI PROGRAMI

Najznačajnija sredstva utrošena su za EU projekt Wine tour tj. za informatore u vinotekama u:

- Osijeku,
- Feričancima,
- Dalju,
- Zmajevcu i
- Drenju.

U okviru projekta PIADER je odrađen nastup na Sajmu turizma u Mainzu gdje je na vlastitom štandu predstavljena turistička ponuda Osječko-baranjske županije, a troškovi nastupa financirani su iz EU projekta PIADER. Partner na projektu i na sajmu bila je Regionalna razvojna agencija Slavonije i Baranje.

U okviru posebnih programa odrađen je i Regionalni projekt uspostavljanja međunarodne zračne linije Osijek-London-Osijek, a sredstva su osigurana kroz natječaj Hrvatske turističke zajednice dok su preostala sredstva za realizaciju ovog projekta osigurali Grad Osijek i Osječko-baranjska županija.

GODIŠNJE FINANCIJSKO IZVJEŠĆE

RB	PRIHODI PO VRSTAMA	PLAN 2014	IZVRŠENJE 01.01.- 31.12.2014.	INDEX IZVRŠENJE2014/PLAN 2014	STRUKTURA %
1.	Prihodi od boravišne pristojbe	90.000,00	92.649,28	103	3
2.	Prihodi od turističke članarine	490.000,00	491.092,46	100	14
3.	Prihodi iz proračuna općine/grada/ŽUPANIJE/državnog	600.000,00	700.000,00	117	20
3.1.	za programske aktivnosti	500.000,00	600.000,00	120	
3.2.	za funkcioniranje turističkog ureda	100.000,00	100.000,00	100	
4.	Prihodi od drugih aktivnosti	1.500.000,00	1.515.020,03	101	43
5.	Prijenos prihoda prethodne godine (Višak prethodne godine ukoliko je isti ostvaren)	448.600,00	448.583,79	100	13
6.	EU projekti	245.000,00	244.838,25	100	7
7.	Ostali nespomenuti prihodi	4.500,00	6.121,52	136	0
	SVEUKUPNO PRIHODI	3.378.100,00	3.498.305,33	104	100
RB	RASHODI PO VRSTAMA	PLAN 2014	IZVRŠENJE 01.01.- 31.12.2014.	indeks IZVRŠENJE 2014/ PLAN 2014	STRUKTURA %
I.	ADMINISTRATIVNI RASHODI	580.000,00	580.392,33	100	19
1.	Rashodi za radnike	460.000,00	459.139,65	100	79
2.	Rashodi ureda	117.000,00	119.733,68	102	21
2.1.	Materijalni izdaci	14.000,00	14.622,83	104	
2.2.	Nematerijalni izdaci	98.000,00	100.963,00	103	
2.3.	ostali izdaci	5.000,00	4.147,85	83	
3.	Rashodi za rad tijela Turističke zajednice	3.000,00	1.519,00	51	1
II.	DIZAJN VRIJEDNOSTI	304.500,00	295.641,59	97	10
1.	Potpora događanjima	279.500,00	273.401,83	98	92
1.1.	Manifestacije u organizaciji i suorganizaciji TZŽ	239.500,00	247.936,34	104	
1.1.1.	6. Dani vina i turizma	199.500,00	211.076,26	106	
1.1.2.	ostale manifestacije	40.000,00	36.860,08	92	
1.2.	Potpora manifestacijama	40.000,00	25.465,49	64	
2.	Potpora razvoju DMO-a	10.000,00	9.365,75	94	3
3.	Potpora razvoju DMK-a	3.000,00	2.258,00	75	0
4.	Projekt: Volim Hrvatsku	12.000,00	10.616,01	88	4
III.	KOMUNIKACIJA VRIJEDNOSTI	239.900,00	238.352,25	99	8
1.	Online komunikacije	10.000,00	12.325,00	123	5
1.1.	Internet oglašavanje	0,00	0,00	0	
1.2.	Internet stranice i upravljanje Internet stranicama	10.000,00	12.325,00	123	
2.	Offline komunikacije	229.900,00	226.027,25	98	95
2.1.	Oglašavanje u promotivnim kampanjama javnog i privatnog sektora	120.000,00	116.885,50	97	

2.1.1.	model II - TZŽ + HTZ	120.000,00	116.885,50	97	
2.2.	Opće oglašavanje	0,00	0,00	0	
2.2.1.	Oglašavanje u tisku	0,00	0,00	0	
2.2.2.	TV oglašavanje	0,00	0,00	0	
2.2.3.	Vanjsko oglašavanje	0	0	0	
2.4.	Brošure i ostali tiskani materijali	7.500,00	7.531,75	100	
2.4.1.	Brošura - Vinsko-turističke ceste OBŽ	0,00	0,00	0	
2.4.2.	Ostale tematske brošure - suveniri, smještaj i sl.	1.400,00	1.394,25	100	
2.4.3.	Plakati, pozivnice i dr.	6.200,00	6.137,50	99	
2.5.	Suveniri i promo materijali	400,00	360,00	90	
2.6.	Info table	102.000,00	101.250,00	99	
IV.	DISTRIBUCIJA I PRODAJA VRIJEDNOSTI	89.800,00	96.510,07	107	3
1.	Sajmovi (u skladu sa zakonskim propisima i propisanim pravilima za sustav TZ)	6.500,00	8.876,15	137	9
2.	Studijska putovanja	46.000,00	48.100,61	105	50
2.1.	u suradnji s HTZ	45.000,00	48.100,61	107	
2.1.1.	turistički agenti	26.000,00	28.236,00	109	
2.1.2.	novinari	19.000,00	19.864,61	105	
2.2.	samostalno TZ OBŽ s lokalnim TZ	1.000,00	0,00	0	
2.2.1.	turistički agenti	1.000,00	0,00	0	
2.2.2.	novinari	0,00	0,00	0	
3.	Posebne prezentacije	37.300,00	39.533,31	106	41
3.1.	TZŽ samostalno	33.500,00	35.775,19	107	
3.2.	klaster Slavonija	3.800,00	3.758,12	99	
V.	INTERNI MARKETING	16.800,00	14.886,14	89	0
1.	Edukacija (turističke zajednice na području županije, zaposleni, subjekti javnog i privatnog sektora)	3.100,00	3.319,00	107	22
2.	Koordinacija i nadzor sustava turističkih zajednica na području županije	7.000,00	4.909,87	70	33
3.	Nagrade i priznanja (Projekt Volim Hrvatsku i ostalo)	6.700,00	6.657,27	99	45
VI.	MARKETINŠKA INFRASTRUKTURA	100,00	37,50	38	0
1.	Proizvodnja multimedijalnih materijala	100,00	37,50	38	100
2.	Istraživanje tržišta	0	0	0	0
3.	Formiranje baze podataka	0,00	0,00	0	
4.	Suradnja s međunarodnim institucijama	0,00	0,00	0	
5.	Banka fotografija i priprema u izdavaštvu	0,00	0,00	0	
6.	Jedinstveni turistički informacijski sustav (prijava i odjava gostiju, statistika i dr.)	0	0	0	0

VII.	POSEBNI PROGRAMI	1.750.000,00	1.748.044,03	100	58
1.	Poticanje i pomaganje razvoja turizma na područjima koja nisu turistički razvijena	0,00	0,00	0	
2.	EU projekti	250.000,00	247.874,00	99	14
3.	Regionalni projekt uspostavljanja međunarodne zračne linije Osijek-London-Osijek	1.500.000,00	1.500.170,03	100	86
VIII.	OSTALO (planovi razvoja turizma, strateški marketing planovi i ostalo)	0	0	0	0
IX.	POKRIVANJE MANJKA IZ PRETHODNE GODINE (ukoliko je isti ostvaren)	0	0	0	0
	SVEUKUPNO RASHODI	2.981.100,00	2.973.863,91	100	99
X.	AMORTIZACIJA	91.100,00	32.103,71	35	1
XI.	SVEUKUPNO RASHODI+AMORTIZACIJA	3.072.200,00	3.005.967,62	98	100
	PRIENOS VIŠKA U IDUĆU GODINU - POKRIVANJE MANJKA U IDUĆOJ GODINI (SVEUKUPNI PRIHODI UMANJENI ZA SVEUKUPNE RASHODE)	305.900	492.337,71	0	

8. PROVEDENE AKTIVNOSTI TURISTIČKIH ZAJEDNICA OPĆINA, GRADOVA I PODRUČJA U OSJEČKO-BARANJSKOJ ŽUPANIJI U 2014. GODINI

8.1. Turistička zajednica Općine Bilje

Tijekom razdoblja 2014. god., ostvareni su nastupi na nekoliko sajamskih priredbi: Sajam turizma u Budimpešti, gdje smo uz pomoć HGK ŽK Osijek, promotivni materijali izloženi su na sajamskom prostoru Hrvatske turističke zajednice, a na Sajmu lova, ribolova i seoskog turizma, te na 6. Danima vina i turizma, brojni izlagači ostvarili su svoj nastup kroz izlaganje svojih domaćih proizvoda hrane, pića i rukotvorina, te sudjelovanje predstavnika općine Bilje na Državnom natjecanju u kuhanju fiš paprikaša.

Praćena potporama Ministarstva turizma i Hrvatske turističke zajednice, realizirane su 3 projekta u ukupnom iznosu potpore od 59.000,00 kn:

1. Projekt izrade promotivnih štandova za održavanje manifestacija, u sklopu programa Nabava rekvizita za održavanje manifestacija, 6 kom.

Iznos potpore: Hrvatska turistička zajednica 30.000,00 kn

2. Izrada i postavljanje novih znakova turističke smeđe signalizacije, uklanjanje starih znakova, postavljanje znakova za nove turističke objekte.

Iznos potpore: Hrvatska turistička zajednica 15.000,00 kn.

3. Uređenje Etno ribarskog sela Kopačevo, suradnja s Udrugom za tradicijski ribolov Kopačevo, izrada čikla i nadstrešnice za čuvanje čikla. Početna faza projekta, u kojem se tradicijska baština želi staviti u funkciju turizma, čiklovi će biti postavljeni u centar mjesta Kopačevo i poslužiti će kao infrastruktura za daljnje sadržaje ovog projekta (turistima će čiklovi biti ponudeni za vožnju kopačevskim kanalima).

Iznos potpore: Hrvatska turistička zajednica 14.000,00 kn.

4. Potpora Osječko-baranjske županije za organizaciju manifestacija na području općine Bilje (Dan dvorca Eugena Savojskog, Etno susreti, Ribarski dani).

Iznos potpore: Osječko-baranjska županija 6.000,00 kn.

Kroz projekt Udruženog oglašavanja s Hrvatskom turističkom zajednicom, ostvareno je sufinanciranje u iznosu od 80 % (16.740,00 kn), tako da je oglašavanje manifestacije Etno susreti i Ribarski dani bilo pod pokroviteljstvom HTZ.

2014. god. udruženo oglašavanje je prošireno novim sadržajem, kroz radijsku emisiju Sunčani sat. Radijsko javljanje u emisiju Sunčani sat, koja se emitira više od 20 godina na HR 2. program, uživo se emitiralo iz novotvorenog restorana Didin konak u Kopačevu. Tom prigodom, sugovornici su promovirali turizam, kulturu i gospodarstvo općine Bilje.

Sa drugom Čuvari tradicije princa Eugena Savojskog i ove godine je realizirana kulturno turistička inicijativa, pod nazivom Dan dvorca Eugena Savojskog. Zbog obogaćivanja sadržaja manifestacije, nastup na manifestaciji ostvarila je udruga Lipicanska barokna raskoš iz Zagreba.

Kroz suorganizaciju i medijsko praćenje, TZ Bilje je sudjelovala u realizaciji manifestacija "Kokošuteš" te Smotra folklora u Vardarcu, "Etno susreti" u Bilju, "Ribarski dani" u Kopačevu te Festival paprika u Lugu.

Kroz posjet prijateljskoj općini Pitomača, prigodom obilježavanja Dana općine, ostvarena je suradnja i međusobni planovi budućih promocija obiju općina tijekom 2015. god.

Turistička zajednica općine Bilje, zajedno je s ostalih 10 TZ-a s područja Osječko-baranjske županije, sudjelovala u osnivanju PPS destinacije "Wine tour Slavonije i Baranje", jedne od 22 destinacije u Hrvatskoj, koje su obuhvaćene novim pilot projektom Ministarstva turizma i Hrvatske turističke zajednice "Hrvatska 365". Slijedom toga, osnovan je PPS klub članova TZO Bilje, koji broji 12 privatnih smještaja, 4 ugostiteljska objekta, 1 uslužnu djelatnost i 2 ostale pravne/fizičke osobe.

Uz postojeće stanje u turizmu općine Bilje, Turistička zajednica Osječko-baranjske županije, u suradnji s Hrvatskom turističkom zajednicom, intenzivirala je studijska putovanja turističkih novinara te cruising tour operatora, zbog puštanja u rad riječne luke u Batini. Na taj način Općina Bilje uvrštena je u itinerere posve novih i drugačijih ciljnih skupina turista, čiji jednodnevne dolaske /posjete, se očekuju u narednim godinama.

Što se tiče statističkih pokazatelja, oni pokazuju da je tijekom 2014 god. na području općine Bilje ostvareno 2 792 dolazaka i 8010 noćenja. Od toga 1906 dolazaka i 5617 noćenja ostvarili su domaći gosti, a od stranaca najveći broj dolazaka ostvarili su gosti iz Njemačke, Rumunjske, Slovenije i Mađarske.

8.2. Turistička zajednica Grada Đakova

8.2.1. Ciljna tržišta i najznačajnije promidžbene aktivnosti

- Domaće tržište - ostvaruje 67% od ukupnih noćenja
- Inozemna tržišta - ostvaruje 33% od ukupnih noćenja
- U 2014. godini njegovalo se primarno tržište (domaće) ali i inozemna tržišta koja su ostvarila najveći turistički promet u 2014.: Njemačka, Austrija, Poljska i Kanada
- U okolnostima tržišnih previranja u 2014. godini značajna su se pokazala tržišta susjednih zemalja
- Kao tržišta s visokim potencijalom povratka ili pridobivanja gostiju u 2014. godini su se pokazala tržišta: Litve, Japana, azijskih zemalja i Norveške

- Naglašena promocija odabranih turističkih proizvoda: kulturni turizam, gastro ponuda, događajni turizam, vinski turizam
- Naglašena promocija kulture i eno gastro kroz PPS pilot projekt
- Naglašena promocija odabranih smještajnih kapaciteta: hoteli, pansioni i privatni smještaj
- Ostvarenje fizičkog obujma turističkog prometa u 2014.; dolasci - veće za 9%, noćenja - veće za 18% od 2013. godine.

8.2.2. Turististički promet u 2014. godini

Prema statističkim podacima, u razdoblju siječanj-prosinac 2014. godine ostvareno je:

- 11.021 noćenja, od toga 7.436 domaći gosti, a 3.585 strani gosti.
- Broj dolazaka u 2014. godini u odnosu na 2013. je povećan za 9 postotnih poena, a broj noćenja je povećan za 18 postotnih poena.
- Kod domaćeg prometa broj dolazaka povećan za 1 postotni poen, a broj noćenja povećan za 6 postotnih poena. Kod stranog prometa bilježimo porast dolazaka za 32 postotna poena i porast noćenja za 55 postotnih poena.
- Odnos domaćih i stranih noćenja je 67:33. Najveći broj noćenja ostvaruju domaći gosti (67%). Od stranih gostiju najveći broj noćenja ostvaruju gosti iz Njemačke 7,2%, zatim iz Austrije 2,3%, iz Litve 2,0%, iz Poljske 1,9 %, iz Kanade 1,8%, slijedi Bugarska i Slovenija sa 1,7%, Italija s 1,5%, Rumunjska 1,3% te ostali strani gosti 78,60% u ukupnom broju ostvarenih noćenja na području Grada Đakova u 2014.

8.2.3. Sufinanciranja i potpore

- Udruženo oglašavanje (Oglašavanje ponude destinacije na kontinetu) za Đakovačke vezove
- Potpore turističkim zajednicama na turistički nerazvijenim područjima: Uređenje okoliša destinacije i Turistička / smeđa signalizacija grada Đakova
- Osječko-baranjska županija, Upravni odjel za prosvjetu, kulturu, šport i tehničku kulturu Osijek, Program javnih potreba u kulturi za 2014. (22.5.2014.) - 6. tradicijsko-obrtnički sajam "Đakovo Expo - Zlatne ruke" 2014.
- Udruženje obrtnika - 6. tradicijsko-obrtnički sajam "Đakovo Expo - Zlatne ruke" 2014.
- Turistička zajednica Osječko-baranjske županije - Turistička/smeđa signalizacija grada Đakova
- HTZ - PPS projekt - Refundacija troškova za posebne prezentacije - London i Graz

8.2.4. Studijska putovanja

1. novinari - Danska, Engleska, Francuska, Nizozemska
2. agenti - Engleska
3. Studijsko putovanje međunarodnih turoperatora za riječni cruising turizam i lov, studijsko putovanje domaćih agencija i PPS studijska putovanja novinara i turoperatora

8.2.5. Manifestacije

- Đakovački bušari
U mjesecu veljači u Đakovu je održan najveći karneval u istočnoj Hrvatskoj (8. i 9. veljače), 20. Đakovački bušari. Organizatori manifestacije su Turistička zajednica Grada Đakova i Grad Đakovo. Na 20. Đakovačkim bušarima, najvećoj pokladnoj manifestaciji istočne Hrvatske čija je središnja povorka prošla središtem Đakova, pod maskama se okupilo preko 4000 sudionika iz Hrvatske i Mađarske.
- Uskrсни gastro fest/Dani vina i turizma Osječko-baranjske županije
U mjesecu travnju u Đakovu (26.4.2014.) u Đakovu je održan Uskrсни gastro fest u sklopu 6. Dana vina i turizma Osječko-baranjske županije.
- Biciklijada
TZ Đakovo je suorganizator Biciklijade, sportske manifestacije koju TZ Đakovo koordinira i podupire s ciljem unapređenja ponude destinacije, broj sudionika je bio 1 100.

- 48. Đakovački vezovi
Godine 2014. održali su se 48. Đakovački vezovi. To je jedan od centralnih i najvećih događaja kulturnog turizma u Hrvatskoj. U slopu Đakovačkih vezova održava se čitav niz folklornih, književnih, likovnih, glazbenih i glazbeno-scenskih priredbi. Ukupan broj sudionika na 48. Đakovačkim vezovima kroz čitav program je oko 10.000,00, a broj gostiju oko 100.000,00.
- 6. tradicijsko-obrtnički sajam "Đakovo Expo - Zlatne ruke"
Dana 10. i 11. listopada 2014. u Đakovu, Splitska ulica 21 (DVD Đakovo) održao se šesti Tradicijsko-obrtnički sajam Đakovo Expo "Zlatne ruke".
"Đakovo expo -Zlatne ruke" je jesenska manifestacija u Đakovu, srcu Slavonije, s velikim brojem posjetitelja, zadovoljnim izlagačima, izložbenog, edukativnog, natjecateljskog i prodajnog karaktera.
- Smotra povijesnih i građanskih plesova i starogradskih pjesama Hrvatske
Ovo je tradicionalna priredba građanske tradicije čija je svrha promicati i štititi povijesne i građanske plesove te starogradske pjesme Hrvatske
- Božić u Đakovu
Turistička zajednica Grada Đakova je u mjesecu prosincu organizirala događaj pod nazivom "Božić u Đakovu" koji je sastavni dio programa "Svome gradu za blagdane 2014." u organizaciji Grada Đakova. Suorganizatori pojedinih dijelova programa je bila Državna ergela Đakovo i SAKUD grada Đakova.

8.2.6. Poticanje i sudjelovanje u uređenju grada

- Osim što TZ potiče i sudjeluje u uređenju grada putem zajedničkog programa grada i TZ-a kojim se utvrđuje način korištenja sredstava boravišne pristojbe u svrhu poboljšanja uvjeta boravka turista, Turistička zajednica Grada Đakova sudjeluje u svim aktivnostima uređenja i obnove Grada Đakova ovisno o financijskim sredstvima.
- TZ Đakovo se aktivno uključila u obnovu i revitalizaciju Strossmayerova perivoja u 2011. (obnova ograde) te u hortikulturno uređenje Grada Đakova.
- U I. kvartalu 2014. godine TZ Đakovo je prijavila dva projekta na natječaj HTZ-a koja se odnose na uređenje Grada: Zeleno srce Đakova (hortikulturno uređenje grada i infrastruktura za bicikliste) i Uređenje turističkog prostora (nove zastavice za uređenje grada i prstenovi za zastave za rasvjetna tijela).
- Potpora je u 2014. ostvarena za projekt Uređenje turističkog prostora (nove zastavice za uređenje grada i prstenovi za zastave za rasvjetna tijela).

8.2.7. Projekt Volim Hrvatsku

- Cilj ovog projekta je poticanje aktivnosti i sudjelovanje u programima zaštite okoliša, djelovanje na unapređenju elemenata turističkog proizvoda te podizanje razine gostoljubivosti i stvaranje klime dobrodošlice.
- Osnovni ciljevi koji se planiraju postići u okviru ove akcije su slijedeći:
- Poticanje optimalizacije i uravnoteženje ekonomskih i društvenih koristi i koristi za okoliš,
- Poticanje i sudjelovanje u uređenju općine ili grada u cilju unapređenja uvjeta boravka turista,
- Poticanje, organiziranje i provođenje akcija u cilju očuvanja turističkog prostora, unapređivanja turističkog okružja i zaštite čovjekova okoliša, te prirodne i kulturne baštine,
- Poticanje i sudjelovanje u aktivnostima obrazovanja stanovništva o zaštiti okoliša, očuvanju i unapređenju prirodnih i društvenih vrijednosti prostora u cilju razvijanja svijesti stanovništva o važnosti i učincima turizma, te svojih članova, odnosno njihovih zaposlenika u cilju podizanja kvalitete usluga,
- Uređenje i oplemenjivanje turističkog prostora/destinacija i okoliša,
- Podizanje razine gostoljubivosti i stvaranje klime dobrodošlice,
- Razvoj svijesti o značaju turizma za podizanje ukupne kvalitete življenja.

8.2.8. Uređenje turističkog prostora

- Grad Đakovo je grad koji je u akciji HTZ-a "Volim Hrvatsku" - "Zleleni cvijet", u 2011. godini proglašen najuređenijim gradom u kategoriji od 10-30 tisuća stanovnika, naša kulturna manifestacija Đakovački vezovi je proglašena pobjednikom u 2013. godini u projektu "Doživi Hrvatsku - Experience Croatia" u kategoriji kulturnog događaja.
- Kako bi poboljšali kvalitetu turističkog prostora, kako za građane, tako i za turiste, nužno je uvođenje dodatnih elemenata uređenja turističkog prostora. Dolje navedene aktivnosti se odnose na uređenje grada Đakova tijekom cijele godine, a posebno u vrijeme održavanja najpoznatijih manifestacija (Đakovački vezovi, Đakovački bušari, Dionizijev festival, Strossmayerovi dani i dr.) te prilikom obilježavanja posebnih događaja važnih za grad Đakovo.
- Zastavice na nosačima na rasvjetnim tijelima nose motive ovisno o karakteru manifestacije ili događaja u kojem se uređuje turistički prostor, a svakako sadržava grb grada Đakova, službene boje grada Đakova, zastavice sa simbolom HTZ-a (za događanja koja podupire), oznaku kvalitete u kulturnom turizmu itd.
- U II. kvartalu izradilo se 66 nosača za rasvjetna tijela (tri tuljka za zastave po nosaču).
- U III. kvartalu izradilo se 210 zastavica za nosače.

8.2.9. Potpora razvoju DMK-a / PPS

- Hrvatska turistička zajednica je pokrenula projekt podizanja konkurentnosti hrvatskog turizma kroz PPS koncept, koncept produljenja pred i posezone. Turističke zajednice Osječko-baranjske županije, putem Turističke zajednice grada Đakova u suradnji s Turističkom zajednicom Osječko-baranjske županije, kandidirale su zajedničku destinaciju pod nazivom "*Wine Tour Slavonije i Baranje*".
- U projekt se uključuju pružatelji usluga smještaja (privatni iznajmljivači, kampovi, hoteli i sl.), turističke agencije, ugostiteljski objekti, trgovine i svi ostali pružatelji usluga turistima. Za sudjelovanje u projektu definirano je razdoblje rada objekata od 1.9. do 31.12.2014.
- Kako bi se osigurala uspješna tržišna komunikacija koja može pridonijeti boljoj vidljivosti i vrijednosnoj percepciji turista u Hrvatskoj kao destinaciji koja ima atraktivnu PPS ponudu uvest će se sustav PPS oznaka i certificiranja, kojim će biti obuhvaćeni subjekti javnog i privatnog turističkog sektora. Implementacija sustava oznaka pružit će neposrednu korist i nositeljima oznaka destinacije i gospodarskim subjektima budući da će im osigurati veću vidljivost/prepoznatljivost i lakše pozicioniranje na tržištu kroz dodjelu PPS oznake, neograničeno korištenje iste u svim marketinškim aktivnostima, članstvo u destinacijskom i nacionalnom PPS klubu, isticanje nositelja oznaka na posebnoj PPS pod stranici internetskog portala HTZ-a (s intezivnijim razvojem PPS ponude, u narednim godinama planira se formiranje zasebne PPS internetske stranice HTZ-a) kao i promociju kroz komunikacijske kampanje koje će provoditi Hrvatska turistička zajednica.
- Svaka Turistička zajednica u Osječko-baranjskoj županiji je odgovorna za pripremne radnje / poslove za subjekte sa svog područja. U ovoj fazi pilot projekta nastale troškove dijele TZG Đakova i TZ Osječko-baranjske županije, do potpisivanja sporazuma s ostalim TZ-ovima u PPS projektu. Nositelj destinacije: Turistička zajednica Grada Đakova.
- U ovoj fazi provode se posebne prezentacije destinacija i studijska putovanja.

8.2.10. Internet stranice i upravljanje Internet stranicama

- Službena Internet stranica Turističke zajednice Grada Đakova namijenjena je različitim vrstama posjetitelja i korisnika, od kojih svaka traži svoju specifičnu vrstu i količinu informacija. Potencijalni putnici putem web stranice dobivaju informacije o manifestacijama, znamenitostima, atrakcijama, povijesti i aktualnostima uz poveznice na sve daljnje informacije i sadržaje.
- Ažuriranje web stranice se radi konzistentno tokom cijele godine od strane turističkog djelatnika prema svim zanimljivim događanjima i promjenama u Gradu Đakovu, Hrvatskoj i šire. Usavršavanje stranice i otklanjanje mogućih grešaka je područje web studija koji je izradio stranicu - Centar za poslovni turizam.

- U 2010. godini izrađen je profil TZ Đakovo na popularnoj društvenoj mreži Facebook i do sada ima 5 484 korisnika. Također izrađena je i stranica Visit Djakovo koja ima do sada 1 207 "lajkova" odnosno članova. Izrađen je i profil na popularnoj društvenoj stranici Twitter, Google+ i Pinterest. Prisutni smo na svim bitnim društvenim mrežama.
- Plan je u 2015. godini dodatno nadograditi web-stranice Turističke zajednice Grada Đakova, te nastaviti s aktivnostima na društvenim mrežama.

8.2.11. *Oglašavanje u promotivnim kampanjama javnog i privatnog sektora (Model V.)*

- TZG Đakova u 2014. godini provodi promotivnu kampanju sustava turističkih zajednica i drugih subjekata na kontinentu u kojima HTZ oglašava hrvatski turizam (Model V. - članak 4. i Model IV.).
- TZ Đakovo je u 2014. godini dobila sredstva za provođenje promotivne kampanje sustava turističkih zajednica i strukovnih udruga u turizmu u kojima HTZ oglašava hrvatski turizam (Model V.). Oglašavanje koje će se provesti obuhvaća: oglašavanje putem plakatiranja, oglašavanje u tiskovnim medijima, oglašavanje na radiju i oglašavanje na televiziji. Sve navedeno oglašavanje se provodi za manifestaciju Đakovački vezovi i opće imidž oglašavanje te započinje u mjesecu veljači.
- Osim oglašavanja za Đakovačke vezove TZG Đakova je u 2014. godini provela, zajedno s TZŽ Osječko-baranjske i Državnom ergelom Đakovo, oglašavanje posebne ponude "Božićnog bala lipicanaca" (Model IV.).

8.2.12. *Opće oglašavanje (Oglašavanje u tisku, TV oglašavanje...)*

- Opće oglašavanje se u 2014. vršilo putem city light-ova na području grada Đakova i putem radija.
Na city light-ovima se nalaze planovi grada kao i plakati kojima se promovira Đakovo kao "Srce Slavonije". O gradu Đakovu, manifestacijama, događanjima, kulturnim, povijesnim i prirodnim vrednotama, sve se može naći i u publikacijama HTZ-a, Ministarstva turizma i Ministarstva kulture. Tokom cijele godine TZ grada Đakova ažurira svoje podatke prema navedenim institucijama.
- Oglašavanje na radio postajama u Đakovu, Radio Đakovo i Totalni FM Đakovo, se odnosi na oglašavanje Javnog poziva za "Zeleno srce Đakova - najljepša okućnica".
Ukupni rashodi za Opće oglašavanje u 2014. iznose 30.381,21 kn. U odnosu na Rebalans plana za 2014. godinu izvršenje je 105,00%, a u ukupnim ostvarenim rashodima sudjeluju s 3,00%.
- *Brošure i ostali tiskani materijali*
U 2014. realiziralo se izdavanje publikacija u okviru Đakovačkih vezova (revija, zbornik, knjige, brošure) te nova image brošura grada Đakova. Tiskanje image brošura, plakata, karata i drugih tiskanih promidžbenih materijala je jedan od glavnih zadataka Turističkog ureda TZ grada Đakova u 2014. godini.

8.2.13. *Smeđa signalizacija*

- U 2014. godine trošak smeđe signalizacije se odnosi na trošak izmještanja jedne table dobrodošlice na zahtjev općine Viškovci.
- Također u 2014. godini izvršena je revizija postojećeg prometnog elaborata za grad Đakovo iz 2009. godine koji nije nikada dobio suglasnost nadležnih institucija i izrađeno je i postavljeno 4 prometna znaka raznih dimenzija sukladno elaboratu.

8.2.14. *Edukacija*

- Edukacija zaposlenih u TZ grada Đakova je vrlo bitna, kako u knjigovodstvu neprofitnih organizacija tako i u planiranju i izvješćivanju u sustavu turističkih zajednica, edukaciji vezanoj uz Europske fondove i ostalim potrebnim edukacijama kako bi zaposlenici ostali na kvalitetnoj razini radne sposobnosti. Potrebno je konstantno biti u toku s ostalim Turističkim zajednicama diljem RH a posebno s HTZ-om. Ovdje moramo staviti i obvezu polaganja stručnog ispita za rad na stručnim poslovima u turističkom uredu turističke zajednice.

- TZ grada Đakova će nastojati svoje uposlenike i ostale subjekte (javni i privatni sektor) koji su neposredno ili posredno uključeni u turistički promet, uključiti u seminare za koje smatra da su bitni za zaposlenike, a time i samu TZ grada Đakova. U ovom dijelu ističemo putne troškove, troškove smještaja i ostale troškove proistekle iz pohađanja edukacija, seminara i prezentacija.

8.3. Turistička zajednica Općine Erdut

8.3.1. Manifestacije

- *Sajam cvijeća i seoskog turizma*
Nositelj: Turistička zajednica općine Erdut, KUD-Šandor Petefi Dalj Planina
Rok: 10. i 11. svibanj 2014.
Mjesto održavanja: DALJ PLANINA
Manifestacija koja okuplja sve dionike s područja općine Erdut i šire te izlagače iz Srbije i Mađarske. Naglasak na cvijeće i proizvođače cvijeća te ostalih proizvoda od etno do gastro. Te promocija seoskih domaćinstava koji se bave sa turizmom.
- *SALORI, Sajam lova, ribolova i seoskog turizma*
Nositelj: Turistička zajednica Osječko-baranjske županije, Turistička zajednica općine Erdut
Rok: travanj 2014.
U suradnji sa TZOBŽ predstavljamo turističko gospodarsku ponudu Općine Erdut, dionici lokalni proizvođači i ponuditelji turističke usluge.
- *Dani vina i turizma*
Nositelj: TZOBŽ i Turistička zajednica Općine Erdut
Rok: 04-05. svibanj 2014.
Mjesto održavanja: OSIJEK (Tvrđa)
- *Dani trešanja u Erdutu*
Nositelj: KUD "Branko Herceg" Erdut, Turistička zajednica općine Erdut
Rok: 8. lipanj 2014.
Mjesto održavanja ERDUT
Manifestacija prikazuje stari tradicijski običaj sađenja trešanja bijelica i hrušta u vinogradima.
Cilj: promocija turističkog proizvoda i turističkih resursa ovoga kraja.
- *Aljmaška ribarska noć*
Nositelj: ŠRK "Dunav" Aljmaš, Turistička zajednica Općine Erdut.
Rok: 20. lipanj 2014.
Mjesto održavanja: ALJMAŠ
Manifestacija koja povezuje zeleno i plavo gdje gostuju ribari s mora. Aljmaš je poznat kao ribarsko naselje te njeguje specijalitete od ribe, koji privlače veliki broj gostiju, tijekom cijele godine.
Cilj: prezentacija gastro ponude Općine Erdut, te privući što više gostiju u naš kraj.
- *Velika Gospa u Aljmašu*
Nositelj: Turistička zajednica Općine Erdut
Rok: 14. i 15. kolovoz 2014.
U Aljmaš kao marijansko svetište za blagdan Velike gospe dolazi oko 70.000,00 hodočasnika, da bi se što ugodnije osjećali i bili zadovoljni s boravkom u Aljmašu TZOE osigurava i uređuje 15 hektara parkirnog prostora, sanitarne WC, dežurstvo hitne medicinske pomoći i crvenog križa, redarsku službu, konferencije za medije, naplatu štandova za prodavače, pitku vodu, uređenje mjesta i okolice.
Cilj: povećati broj dolazaka i noćenja.

- *Sajam starih zanata, običaja i gužvarijada - Dalj*
Nositelj: Turistička zajednica Općine Erdut, SKUD - "Branko Radičević" Dalj
Rok: 12. listopada 2014.
Mjesto održavanja DALJ
Manifestacija koja njeguje stare zanate i običaje i nedozvoljava da odu u zaborav. U sklopu sajma održava se manifestacija PJESMOM I PLESOM UZ GUŽVARU I VINO
Cilj: očuvanje tradicije pečenja i spravljanje slavonske gužvare i starih običaja uz pjesmu i ples.
- *Fišijada u Općini Erdut*
Nositelj: Turistička zajednica Općine Erdut
Rok: 09-10. mjesec 2014.
Mjesto održavanja: Naselja u općini Erdut
Manifestacija koja svojim karakterom privlači veliki broj sudionika i gostiju. Organizira se u svakom mjestu općine Erdut. Ovaj kraj je poznat po bogastvu riječne ribe, te podiže kvalitetu gastronomije ovoga kraja.
Cilj: privući što više gostiju te povećati broj dolazaka i noćenja u Općini Erdut.
Prije održavanja općinske fišijade održane su fišijade u svakom mjestu općine (pet) fišijada gdje je sudjelovalo 96 natjecatelja pristno 1100 gostiju i utrošeno 600 kg. ribe.
- *Konjogojske zaprege i Pudarina - Bijelo Brdo*
Nositelj: SKUD "Jovan Jovanović Zmaj B. Brdo, Turistička zajednica Općine Erdut
Rok: 06. rujna 2014.
Mjesto održavanja: BIJELO BRDO
Njegovanje tradicije i običaja žitelja ovoga kraja.
- *Regata mira Aljmaš-Dalj-Erdut*
Nositelj: Turistička zajednica Općine Erdut
Rok: 11.-14. srpanj 2014.
Promocija Turističkih potencijala Općine Erdut.
Mjesto održavanja: ALJMAŠ, ERDUT, DALJ.
- *Kestenijada u Erdutu*
Nositelj: TZOE, Udruga žena "VITA" Erdut
Rok, listopada 2014.
- *Božićni Sajam u Aljmašu*
Nositelj: Udruga žena "DORA" Aljmaš, TZOE
Rok: početak adventa.
- *Daljski Dernek*
Nositelj Turistička zajednica općine Erdut, HKUD "Stjepan Penić" Dalj
CILJ: očuvanje kulturne baštine, povećanje dolazaka gostiju, promidžba destinacije.
Rok: 05.07.2014.
- *59. MEĐUNARODNA REGATA TID*
Turistička zajednica Općine Erdut
24.07.2014.
- *Bike Wine Tour*
Turistička zajednica općine Erdut, Udruga vinara općine Erdut
Mjesto održavanja Aljmaš i Erdut
Manifestacija kulturnog, ciklo, gastro, vinskog turizma s glumcima iz Zagvozda.
20. rujna 2014.

8.3.2. *Nastupi na sajmovima*

- Proletni sajam u Osijeku 01.-03. ožujka. 2014. Promocija turističke ponude.
- Jesenski sajam u Osijeku 04.-06.10. 2013. Promocija turističke ponude.
- Sajam "Agro-zemlja" Bizovac 11.-13.10. 2014. promocija turi. ponude.
- Sajam u Apatinu Srbija 25.05.2013. promocija turističke ponude.
- Sajam u Bosanskoj Krupi 07.10.2013 BIH promocija tur.ponude.

8.3.3. *Ostale aktivnosti*

- Sudjelovanje u akciji "Dani planete zemlja"
- Više cvijeća manje smeća sadnja cvijeća u suradnji sa KP "Čvorkovac"
- "Dan Dunava" Dalj
- Panona fest u Općini Erdut
- Dani Milutina Milankovića - Dalj
- Svjetski dan voda - provedba u Dalju.
- Majpan - Dalj
- Božično jahanje - Dalj, B.Brdo
- Dječja fišijada u Aljmašu
- Prezentacija turističke ponude na sajmu u Bosanskoj Krupi
- Prezentacija turističke ponude na sajmu u Mostaru

8.3.4. *Edukacije i ostalo*

- Radionica udruge za kreativni razvoj "SLAP" - Osijek u sklopu "Panona festa" Pod nazivom Ethno-brand u kući Milutina Milankovića.
- Otvorena "Poučna staza značajnog krajobraza za Erdut" u Erdutu.
- U Dalju otvorene Vinski muzej TEUTOBURGIUM u sklopu projekta Wine-Tour.

8.4. **Turistička zajednica Grada Belišća**

8.4.1. *Manifestacije:*

- Dječji maskenbal
- Sajam udruga
- Međunarodni Dan žena
- Gnijezdo s 1000 pisanica
- Proslava Dana grada
- Čobanijada
- Večer poezije pod zvijezdama
- Belišćanska zlatna jesen
- Rombergove glazbene večeri
- Memorijal Dragutina Merca-Nunoša i Ivana Nikolnikova-Vanje
- Festival bundeva
- Advent u Belišću
- Pekmezijada
- Fišijada
- Ručak s građanima na Badnjak
- Doček Nove godine
- Majski turnir gradova
- Streetball
- Pustolovna utrka Baraber extreme race
- Igre na vodi
- Čiklijada
- Međunarodna biciklistička utrka
- Biciklom do spomenika povodom Dana Domovinske zahvalnosti
- Belišćanske ribičke priče
- Volim Belišće, ali čisto
- Uređenje poučnih staza, Stara Drava
- Belišćanski podravski pješački put

8.4.2. *Ostale aktivnosti*

- Akcija Volim Hrvatsku, "Više cvijeća-manje smeća" - izbor za najuređeniji stambeni objekt grada Belišća

8.5. **Turistička zajednica Grada Donjeg Miholjca**

8.5.1. *Međunarodna suradnja*

- Razmjena kulturno-umjetničkog programa
- nastup KUD-a Franjo Ebling" iz Svetog Đurđa" u gradu Harkanju na najvećoj kulturnoj manifestaciji grada Harkanja Festival berbe grožđa
- Obilježavanje hrvatskog dana u gradu Harkanju

8.5.2. *Obilježavanje Dana grada - koordinacija i aktivnosti Grad Donji Miholjac*

- Izložba policijske opreme
- Gradsko natjecanje u kuhanju fiš-paprikaša - Fišijada
- Miholjački sajam
- Malonogometni božićno - novogodišnji turnir
- Povijesno - Turistička prezentacija grada
- Turističko vođenje za individualne i grupne posjete- cijele godine

8.5.3. *Suradnja s gospodarstvenicima*

- Ljeto u gradu

8.5.4. *Manifestacije i događanja, suorganizacija i organizacija*

- Dani vina i turizma - Manifestacija Osječko-baranjske županije
- Ocjenjivanje kvalitete domaćih slavonskih kobasica - kobasicijada - suorganizacija
- U Varoš na poklade - Kud Franjo Ebling Sveti Đurađ - kulturna manifestacija
- Dan prirode
- Oldtimer susreti - u suradnji s Old timer klubom Našice
- Miholjačko sijelo - KUD Matija Gubec
- Star trek NLO konvencija
- Susreti naroda i kultura - KUD Napredak Podgajci Podravski
- Zlatna berba - KUD Josip Čoklić - izvorna kulturna manifestacija
- Pračkijada - Radikovci- Prvenstvo Slavonije u gađanju pračkom
- Međunarodna izložba pasa CAC 2013.
- Volim Donji Miholjac - u suradnji s Policijskom postajom Donji Miholjac

8.5.5. *Sajmovi*

- Sajem Salori
- Sajem mogućnosti - sajam udruga Donji Miholjac - u suradnji s Policijskom postajom Donji Miholjac

8.5.6. *Studijska putovanja*

- Festival renesanse - Koprivnica
- Sajem vina i hrane Ravangrad - Sombor

8.5.7. *Božićno-novogodišnje aktivnosti - organizacija dočeka Nove godine na Trgu A. Starčevića*

- Božićno-novogodišnje prezentacije na Trgu A. Starčevića (udruge i kulturi I OPG-a)
- Doček Nove godine

8.6. Turistička zajednica Grada Valpova

8.6.1. Manifestacije

TZ Grada Valpova sudjelovala je u organizaciji sljedećih manifestacija:

- *Ljeto Valpovačko*
Ljeto Valpovačko manifestacija je koja se održava svake godine krajem lipnja. U programu ove manifestacije sudjeluju folklorna i pjevačka društva, plesne skupine, zabavni i tamburaški sastavi s područja grada Valpova i šire okolice. Manifestacija se održava već 46 godina uz rast posjećenosti svih događanja, a prošle godine procjenjuje se da je bilo više od deset tisuća posjetitelja. Od samog početka do danas cilj organizatora bio je očuvanje identiteta i narodnog stvaralaštva našeg kraja. Program Ljeta Valpovačkog najvećim djelom održava se u prekrasnom okruženju *Dvorca Prandau-Normann* i parku koji ga okružuje, a jednim djelom i na Trgu Kralja Tomislava. Tijekom červerodnevnog trajanja Ljeta valpovačkog, na pozornici se izmjeni na tisuće sudionika, a posjetitelji su mogli uživati u različitim sadržajima, kao što su: izložbe likovnih radova stvaratelja s područja Valpovštine, ručnih radova, fotografija i cvijeća, koncertima tamburaške i klasične glazbe; reviji pjevača amatera, kazališnim predstavama, svečanoj povorci šokačkih zaprega i folklornih skupina-sudionicima Smotre folklor; koncertu puhačkog orkestra i mažoretkinja grada Valpova.
- *Valpovačko turističko ljeto*
Nakon središnje kulturne manifestacije *Ljeta valpovačkog*, organizirano je *Valpovačko turističko ljeto* koje svake godine ima sve veći broj poklonika i posjetitelja što je dodatni motiv organizatoru da stalno i iznova program obogaćuje novim i zanimljivim sadržajima. Najčešće su to programi koji se odvijaju na Ljetnoj pozornici na središnjem valpovačkom trgu s gledalištem na terasama obližnjih ugostiteljskih objekata, a čiji je organizator i nositelj svih programa, Turistička zajednica Grada Valpova. Osnovni cilj ove manifestacije nam je da se tijekom ljetnih mjeseci Valpovo ne pretvori u grad u kojem nema nikakvih događanja, već da građani, ali i svi naši gosti znaju da mogu svakog vikenda tijekom ljeta doći u Valpovo i tu uživati u različitim manifestacijama.
Turistička zajednica Grada Valpova osmislila je kvalitetan i raznovrstan program koji je bio prilagođen mlađoj i starijoj populaciji posjetitelja. Najposjećenija događanja u sklopu Valpovačkog Turističkog ljeta bila su: Greenroom party, Kazalište pod zvijezdama, Festival dokumentarnog Rock filma, Jazz koncert, Otvoreno ljetno kino, Grofovski lov i Valpovačka noć kao središnja manifestacija u okviru ovog programa u kojem se održao nastup raznih KUD-ova, glazbenih stastava, eko-etno sajam i natjecanje u kuhanju čobanca. Kao posljednju u nizu manifestaciju, Turistička zajednica Grada Valpova ostavila je za prikaz *grofovskog lova i grofovskog bala* na prostoru dvorca Prandau-Normann, koji su kao i prijašnjih godina oduševili okupljene posjetitelje.
- *Komlo kobasicijada*
TZGV je sudjelovala na 4. natjecanju u pripremi kobasica u Mađarskoj, u Valpovu prijateljskom gradu Komlo. U vrlo jakoj konkurenciji od 30 ekipa s područja cijele Mađarske, valpovačka ekipa osvojila je posebno priznanje za kvalitetu. Ovo je još jedna promocija Valpova kao mjesta u kojem proizvodnja mesa i mesnih prerađevina ima tradiciju dužu od jednog stoljeća
- *Državno natjecanje u kuhanju fiša-paprikaša*
U organizaciji Turističke zajednice Grada Osijeka, održanog u sklopu 6. dana vina i turizma Osječko-baranjske županije, Antun Kukučka kao predstavnik kuharske ekipe Turističke zajednice grada Valpova osvojio je prvo mjesto kao pobjednik 19. državnog prvenstva u kuhanju fiš-paprikaša. Njegov fiš-paprikaš dobio je 119 od mogućih 125 bodova i time se znatno izdigao od ostalih te zasluženio ponio titulu ovogodišnjeg pobjednika.

- *Poduzetnički sajam 2014.*
TZ Grada Valpovo u suradnji sa Valpovačkim poduzetnički centar d.o.o., Gradom Valpovo i Udruženjem obrtnika Valpova i ove godine je organizirao 7. Valpovački sajam obrtništva i malog poduzetništva Zbog velikog interesa izlagača ove godine, po prvi puta se sajam održao u trajanju od dva dana gdje je sudjelovalo čak 50 izlagača s područja Osječko-baranjske županije. U sklopu sajma, održao se okrugli stol na temu "Mogućnosti samozapošljavanja putem ekološkog uzgoja hrane na malim OPG-ima". Okrugli stol se održao u prostorijama Centra kulture "M.P.Katančić" i okupio je 44 sudionika, vlasnika obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava a bio je namijenjen i svim nezaposlenim osobama kao i postojećim poduzetnicima. Program sajma je bio popraćen glazbom tamburaškog sastava i gastro ponudom domaćih proizvoda za posjetitelje.
- *Božićni sajam*
U organizaciji Grada Valpova, Valpovačkog poduzetničkog centra i Turističke zajednice Grada Valpova u razdoblju od 18. do 20. prosinca 2014. godine održan je "7. Božićni narodni sajam". Ove godine bio je prisutan veliki broj izlagača, posebice obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava i brojne udruge, kojih je sudjelovalo sveukupno 35 iz cijele Valpovštine i šire okolice. Uspješnom realizacijom ovogodišnjeg sajma stvorili smo preduvjete za održavanje sajma i u idućim godinama, čime će se izlagačima omogućiti kvalitetan i kontinuiran marketinški nastup koji im je u suvremenom poslovanju neophodan.
- *Edukacija za turizam na seljačkim gospodarstvima i ruralni turizam*
Turistička zajednica Grada Valpova organizirala je u studenom prošle godine seminar na temu "Edukacija za turizam na seljačkim gospodarstvima i ruralni turizam". U tri dana trajanja seminara, polaznici su imali prigodu naučiti nešto iz osnova ruralnog turizma, saznati više o poticajnim mjerama koje se nude, upoznati se s propisima državne uprave i lokalne samouprave koje se odnose na registraciju i rad turističkih seljačkih gospodarstava, kao i o financiranju nositelja seoskog turizma, razvoju i brendiranju ruralne turističke destinacije te o gastronomiji, kuharstvu i posluživanju. Među dvadesetak sudionika seminara bili su i predstavnici potencijalnih seoskih domaćinstva koja se žele baviti ili se kao početnici već bave seoskim turizmom te poduzetnici u ruralnom turizmu.

8.6.2. *Fišijade 2014.*

- *Polufinalno natjecanje u Valpovu*
Turistička zajednica grada Valpova u suradnji s Gradom Valpovo i Mjesnim odborom Valpovo organizirala je 27. lipnja 19. natjecanje u kuhanju fiš-paprikaša koje se odvijalo na prostoru iza Gradske školsko-sportske dvorane. Bilo je to izlučno natjecanje za Grad Valpovo i prigradska naselja, a sudjelovalo je 52 prijavljena natjecatelja (kotlića). Uz natjecanje je pripremljen i bogat program za posjetitelje koje su zabavljali TS "Čuvari noći" Nard.
- *Finalno natjecanje - Nard*
Nakon izlučnog natjecanja koje se odvijalo u Valpovu, TZGV je nastavila sa organiziranjem natjecanja u kuhanju fiš-paprikaša i pripremila finalno natjecanje s 15 prvoplasiranih iz polufinalnog natjecanja. Uz bogate nagrade za pobjednika najukusnijeg fiša, TZGV je pripremila hranu i piće za sve posjetitelje, zajedno s tamburaškim sastavima koji su posjetitelje zabavljali kroz cijelo natjecanje do kasno u noć.

8.7. **Turistička zajednica Grada Našica**

8.7.1. *Dizajn vrijednosti*

Jedna od zadaća turističke zajednice je poticanje koordinacija i organiziranje kulturnih, umjetničkih, gospodarskih, športskih i drugih priredbi koje pridonose obogaćivanju turističke ponude grada. Poticanje i organiziranje akcija u cilju očuvanja turističkog prostora, unapređivanja turističkog

okružja i zaštite čovjekove okoline odrađivali smo najčešće s članovima ŠUD-a Šaran i komunalnim poduzećem Našički vodovod. Uređenje perivoja Pejačević jedan je od značajnih poslova na uređenju grada Našica. Dorin paviljon je društvena prostorija našičkih planinara. Uređen je veliki park, popravljeno igralište za djecu, stolovi na jezeru Lapovac te je uređena plaža i tereni za sportski ribolov.

8.7.2. Manifestacije

- Našičke ljetne večeri - nastup grupa i KUD-ova
- Našičke zimske noći - nastup grupa i KUD-ova
- Koncerti na otvorenom
- Dan Grada Našica
- Antunovske svečanosti
- proslava Antunova - organizacija brojnih sportskih natjecanja
- mnogobrojne izložbe, smotre folklora u prigradskim naseljima - kako dječje smotre tako i odrasle
- Sijelo uz tamburicu - Velimirovac
- nastupi raznih, poznatih i manje poznatih izvođača.
- Dan našičkog sporta - na trgu su se predstavili svi sportovi s područja grada
- Oldtimer klub Našice - izložba na uskršni ponedjeljak, međunarodni oldtimer reli u ljeto značajne su akcije koje svakako treba istaći
- Koncertni nastupi Tamburaškog orkestra Dore Pejačević kroz čitavu godinu (korištenje njihovog izvrsnog muziciranja kod posjeta gradu Našicama važnih delegacija iz zemlje i inozemstva. Prvaci hrvatske na brojnim natjecanjima i promotori Našica po cijelom svijetu)
- Festival hobija

Festival Dani slavonske šume je manifestacija koju je pokrenula 2001. godine Turistička zajednica Našice u suradnji s ogrankom Matice hrvatske Našice na tradiciji istoimenog festivala koji se s velikim uspjehom održavao 1970-ih u Našicama. Namjera organizatora je da ovom turističkom, gospodarskom, kulturnom i ekološkom priredbom upozori na tradiciju Našica i našičkog kraja i svega onoga što je vezano uz suživot čovjeka i šume.

Festival traje četiri dana u prvom vikendu mjeseca rujna, a obuhvaća: Stručna predavanja, znanstvene skupove, specijalističke izložbe, zabavne večeri, natjecanja, nastupe, radionice, demonstracije, škole, prikazi rada i opreme. Ova manifestacija okuplja oko dvije tisuće izvođača programa uz desetak tisuća posjetitelja.

Suradnja sa: Društvom naša djeca, Gradskom glazbom, Našičkim mažoretkinjama, KUD-ovima, udrugom Rima kroz pjesničke susrete i likovnu koloniju, planinarskih društvom "Krndija" Našice, svim Lovačkim društvima i Lovnim uredom Našice, foto klubom Zoom, brojnim sportskim klubovima, pedagozima fizičke kulture, gljivarima, pčelarima, udruženjem obrtnika, Mjesnim odborom, voćarima i vinogradarima, dio je realiziranja zadaća turističke zajednice Našice.

Suradnja s Hotelom Park, Zavičajnim muzejom, Franjevačkim samostanom, Poučnim parkom Bizik, Feravinom d.o.o. svakodnevan je posao, kao i kontakt sa zainteresiranim turističkim agencijama ili pojedinačnim posjetiteljima kroz davanje informacija.

Vođenje kontrole i evidencije naplate boravišne pristojbe i stručne obrade podataka uz redovno dostavljanje županijskoj odnosno Hrvatskoj turističkoj zajednici, praćenje turističkog prometa i u ostalim smještajnim kapacitetima - restoran Eghus, krčma kod Antiše, pansion Ribnjak, apartman Mihalj, apartman Ivančica, apartman Azenić također je dio redovnih zadaća propisanih zakonom o turističkim zajednicama. Smještajni kapaciteti u Našicama bilježe povećanje broja noćenja što je u poslovnim relacijama vrlo dobar rezultat.

8.8. Turistička zajednica Grada Osijeka

8.8.1. Nastupi na sajmovima i prezentacijama

Nastupi na sajmovima organizirani su u suradnji s TZ Osječko-baranske županije, gradom Osijekom, te HGK županijskom komorom Osijek. Na navedenim sajmovima prezentirana je turistička ponuda grada Osijeka, vršila se distribucija promotivnih materijala, a poseban se naglasak dao razvoju vinskih cesta Slavonije i Baranje, te novom regionalnom vinotekom sa sjedištem u Osijeku.

8.8.2. Prezentacije

Prezentacije turističke ponude grada Osijeka osim na navedenim sajmovima vršene su u suradnji s udrugama turističkih vodiča grada Osijeka, a tijekom nekolicine poslovnih skupova ili kongresa održanih u Osijeku tijekom 2014. godine.

Tom prigodom uz razgled grada u pratnji stručnih vodiča, posjetiteljima je omogućena vožnja starim tramvajem iz 1926. godine, obilazak Tvrdje, posjeta Muzeju Slavonije Osijek, te autohtona gastronomska ponuda. Osim razgleda grada TZ je sudjelovala u planiranju i provedbi turističkog obilaska vinskih cesta Baranje i Đakova.

8.8.3. Manifestacije

Sukladno svojim zakonskim zadaćama TZ Grada Osijeka tijekom 2014. godine poticala je i samostalno ili u suorganizaciji s drugima organizirala, te pomagala organizaciju kulturnih, zabavnih, umjetničkih, sportskih i drugih manifestacija, koje pridonose razvoju turističke ponude grada Osijeka.

Među najznačajnijim manifestacijama mogu se izdvojiti:

- enogastronomsku manifestaciju DANI VINA I TURIZMA
- kulturnu manifestaciju OSJEČKO LJETO KULTURE
- zabavnu manifestaciju PANONNIAN CHALLENGE
- gospodarsku izložbu SAJAM ANTIKVITETA

Na navedenim manifestacijama TZ Grada Osijeka provodila je aktivnosti promocije ovih priredbi u medijima, vršila distribuciju promo materijala na vlastitim info štandovima, te organizirala razgled grada putem turističkih vodiča.

8.8.4. Provedba aktivnosti sukladno zadaćama TZ-a

• Uređenost prostora

Jedna od dugogodišnjih aktivnosti TZ Grada Osijeka koja ima za cilj poticanje i sudjelovanje u uređenju mjesta, te jačanje svijesti sugrađanja o očuvanju prirode i okoliša, te unapređenju prirodnih i društvenih vrijednosti prostora u kojem živimo je akcija - Volim Osijek. U sklopu ove akcije provodi se izbor najljepše uređenog balkona i okućnice na području grada, te sadnja cvjetnica na javnim površinama. Akcija je započela 22.04. na Dan planete Zemlje, a završila svečanom podjelom nagrada najuspješnijim sugrađanima za Dan grada Osijeka 2.12.2014. godine.

• Edukacija

Uz redovitog pohađanja programa edukacije koje je u Osijeku tijekom 2013. godine organizirala HTZ, djelatnici TZ Grada Osijeka pohađali su edukacijske seminare u organizaciji HGK županijske komore Osijek:

- Uloga društvenih mreža u promociji destinacije
- Analiza i značaj elemenata turističke ponude

Osim toga djelatnici TZ Grada Osijeka nazočili su na nekoliko edukativnih radionica koje su zajednički organizirali HTZ i UHPA na temu razvoja DMO (destinacijske menadžment organizacije) održanih u Zagrebu.

• Smeđa signalizacija

TZ Grada Osijeka sukladno Programu rada s financijskim planom za 2014. godinu obnovila je uništene i oštećene turističke znakove (smeđe signalizacije).

- *Promidžbeni materijali*

Tijekom 2014. godine sukladno potrebama, a temeljem Programa rada s financijskim planom za 2014. godinu TZ Grada Osijeka izradila je s ciljem što bolje promocije turističke ponude grada, nekoliko novih izdanja promidžbenih materijala. Ovdje se prvenstveno ističe potpuno redizajniran i sadržajno obogaćen mjesečni Turistički vodič grada Osijeka, koji sadrži podatke o turističkoj ponudi, smještajnim i ugostiteljskim kapacitetima, kulturnim, sportskim, zabavnim i ostalim manifestacijama, radnom vremenu zdravstvenih, financijskih i trgovačkih institucija, te druge informacije korisne za boravak i putovanje turista.

Osim toga tijekom 2014. godine izdan je novi image turistički prospekt grada Osijeka na hrvatskom i engleskom jeziku, koji čitateljima daje informacije o najznačajnijim turističkim mogućnostima koje Osijek pruža (manifestacije, kultura, parkovi, sveučilište, sport, gastronomija).

Vodeći brigu o osobama s poteškoćama TZ Grada Osijeka izdala je i Turistički vodič za slijepce i slabovidne osobe, te ga distribuirala na korištenje povodom dana bijelog štapa udrugama slijepih i slabovidnih osoba. Nekoliko godina zaredom TZ Grada Osijeka izdala je i turistički prospekt Osijek in your pocket koji je rađen po međunarodnoj licenci turističkih prospekata, tiskan u dvojezičnoj verziji. Prospekt autorski opisuje najznačajnije turističke atrakcije grada Osijeka i njegove okolice.

- *Ostale aktivnosti*

TZ Grada Osijeka tijekom protekle godine uspješno je realizirala i ostale planirane aktivnosti koje su imale za cilj obogatiti turističku ponudu grada ili boravak posjetiteljima učiniti sadržajnijim ili ugodnijim. Od realiziranim akcija izdvajamo:

- Fijaker s konjskom zapregom (u realizaciji s povijesnom udrugom Hrvatski Sokol TZ je omogućila zainteresirani posjetiteljima i sugrađanima razgled grada iz starog fijakera s konjskom zapregom)
- Stari tramvaj (u suradnji s javnim poduzećem GPP, TZ je osposobila i stavila u pogon stari tramvaj iz 1926. godine kao rijetku turističku atrakciju za vožnju gradom i turistički razgled)
- Gradski pandur (u suradnji s osječkim Muzejom Slavonije kao turistička atrakcija grada starom Tvrdom povremeno patroliraju gradski panduri, povijesna gradska straža u autentičnim odorama).
- Lampioni za Dan Grada Osijeka (tradicionalna akcija sa svim gradskim osnovnim školama, koja ima za cilj uključivanje učenika u obilježavanje dana grada Osijeka izradom lampiuona s prepoznatljivim gradskim motivom).

8.9. Turistička zajednica Baranje

Rad Turističke zajednice Baranje u 2014. godini obilježile su brojne aktivnosti i velik broj kulturnih, sportskih i drugih manifestacija. Na nekim događanjima TZ Baranje je bila nositelj i glavni organizator, dok je u većini drugih događanja, sukladno mogućnostima, sudjelovala kao suorganizator

Popis aktivnosti provedenih od 1.1.2014. do 31.12.2014. s kratkim opisom:

8.9.1. Manifestacije

- *Vinceška*

18.-24.01.2014. obilježava se blagdan Sv. Vinka, tzv. Vinceška. U suradnji s LAG-om Baranja, RRA te TZ Baranje, organiziran je obilazak 9 vinskih podruma s područja Baranje u sklopu kojega je snimljen i kratki dokumentarni film.

23.01.2014, Održan je stručni skup na temu: EU politike i vinarstvo, izložba fotografija "Od čokota do vina" Kinge Kolar te degustacija baranjskih vina u restoranu Panonia u Kneževim Vinogradima, ugostitelji su ovim povodom ponudili svoje akcijske ponude koje su objavljene u medijima.

- *Dječiji pokladni karneval*
28.02.2014. u organizaciji TZ Baranje, Grada Belog Manastira i Centra za kulturu Grada Belog Manastira održan je Dječji pokladni karneval u kojemu su sudjelovali vrtić i škole s područja grada i Općine Popovac.
- *Pokladno jahanje Branjin Vrh*
1.03.2014. održano je Pokladno jahanje u Branjin Vrh u organizaciji Konjogojske udruge Baranja
- *6. Zimska burza kavanskih svirača*
18.03.2014., u organizaciji restorana Baranjska kuća je održana 6. po redu Zimska burza kavanskih svirača koji posjete svirači iz cijele Baranje te Vojvodine, sa ciljem okupljanja velikog broja svirača te ljubitelja ove vrste glazbe, uz promociju baranjske kulture, gastronomije i enologije.
- *Karanački pijac mali*
22.03.2014. u organizaciji Športskog teniskog kluba Lav održan je Karanački pijac mali, gdje se prodajom graha skupljao prilog za "Akademiji tenisa", a održan je mali sajam domaćih proizvoda.
- *6. Sajam Rheinland-Pfalz u Mainzu*
22. - 24.03.2014., predstavnica TZ Baranje je zajedno sa TZ OBŽ sudjelovala na turističkom djelu sajma "TouristikWelt" u Mainzu u Njemačkoj i predstavila Baranju.
- *Uskrs u Baranji*
05.04. -23.04.2014. Turistička zajednica Baranje je prvi puta organizirala Uskrs u Baranji u suradnji s velikim brojem udruga s područja Baranje te JLS. Manifestacija je trajala 4 tjedna. 5.04. Sajam korizmenih jela i ruha u Dardi; 6.04. Cvijetni sajam u Petlovcu; 12.04. Prikaz križnog puta u Grabovcu; 13.04. Proljetni vašar u Karancu; 19.04. Uskrsni sajam u Belom Manastiru (Hotel Patria), popodne Vuzmenka u Kozarcu; 23.04. Lag Baranja Predavanje „Primjena LEADER pristupa u sklopu Programa za ruralni razvoj 2014-2020“ Međumurski dom u Kozarcu
- *"6. Dani vina i turizma" u Belom Manastiru*
12.04.2014. u Belom Manastiru su baranjski vinari predstavili svoje proizvode
- *Cigan pečenje u Bolmanu*
25.05.2014., drugo po redu gastro događanje "Cigan pečenje" u Bolmanu, natjecanje u pripremanju posebne pripreme mesa pod nazivom "cigan pečenje".
- *Kulinijada Jagodnjak*
29.05.2014. tradicionalna manifestacija u sklopu koje se odžava i međunarodno ocjenjivanje kulina
- *Festival MoslaVina Kutina*
31.05.2014. predstavili smo Baranju na Festivalu MoslaVina u Kutini, u sklopu kojega je održano međunarodno ocjenjivanje vina na kojemu su baranjski vinari osvojili zlatne medalje. Predstavili smo OPG Bošnjak i nekoliko baranjskih vinara te tamburaše.
- *Na putu vina i turizma*
08.06.2014. u Branjin Vrh je održano tradicionalno događanje "Na putu vina i turizma" na kojemu vinari otvaraju svoje podrumne te predstavljaju svoja vina

- *Projekt biblijski vrt*
11.06.2014. Osnovna škola iz Baranjskog Petrovog Sela je provodila projekt "Biblijski vrt" u sklopu kojega su tematski sadili i uređivali školski vrt
- *GatorFest*
13. i 14.06.2014. u organizaciji TZ Baranje, Općine Kneževi Vinogradi, Udruge vinara Baranje, Belje d.d., tvrtke Darosy d.o.o., Koncert.hr, i APP-a, održan je GatorFest - festival dobrog vina, koji je trajao dva dana. Prvi dan se održao u Zmajevcu, u Katoličkom i Reformatskom surduku, oživljena je legenda o *Crvenoj Marti*, organizirane su igre i radionice za djecu te glazbeni i kulturni program. Drugi dan je održan veliki sajam te veliki stol vina u Kneževim Vinogradima, kao i koncert Halida Bešlića na kojemu je bilo cca 6.000 posjetitelja. Također, održano je i međunarodno ocjenjivanje vina.
- *LAG Baranja je održao Forum : nacionalni program sektoru vina 2014-2020*
- *15. Combat Race*
14.06.2014. događaj je organizirao Orjentacijski klub Sova,a osmišljen je kao cjelodnevni adrenalinski i zabavni program, pun raznovrsnih sadržaja i natjecanja. Na natjecanju sudjeluju natjecatelji iz Hrvatske i inozemstva.
- *Putovanje u Červar Porat (Poreč)*
28.,29. i 30.06.2014. - otvaranje turističke sezone u trajanju od tri dana, na kojemu su Baranju predstavili: Grad Beli Manastir, TZ Baranje, LAG Baranja, KUD Beli Manastir, TS Sokoli, baranjski vinari, proizvođači kulena, rakije, smještajni objekti, restoran Baranjska kuća koji je pripremao tipična baranjska jela (čobanac i fiš paprikaš) koje su posjetitelji mogli kušati. Ovim posjetom je ostvarena buduća suradnja između dva hrvatska trokuta Baranje i Istre, spajanje zelenog i plavog dijela.
- *Belomanastirsko ljeto mladih*
Tijekom srpnja i kolovoza na inicijativu Savjeta mladih Grada Belog Manastira je zajedno s mnoštvom udruga s područja grada, LAG-om Baranja i TZ Baranjom organizirano Belomanastirsko ljeto mladih s raznovrsnim aktivnostima.
- *Grahijada*
9.07.2014. u organizaciji MNK Beli Manastir održana je tradicionalna Grahijada u Belom Manastiru - Prvenstvo svijeta i okolnih sela u kuhanju graha. Na natjecanju sudjeluju natjecatelji iz Hrvatske te susjednih zemalja (Mađarska i Srbija). U sklopu Grahijade je održana lončarska radionica, koju su održavali lončari iz Baranje te Mađarske. Također, održano je i natjecanje u kuhanju graha u glinenim čupovima, kao spoj tradicionalnih baranjskih obrta i gastronomije.
- *Akademija Blata*
18.07.2014. u organizaciji restorana Baranjska kuća, održana je Akademija blata u Karancu, gdje su svi posjetitelji učili kako napraviti ciglu od blata te su sagradili jednu autohtonu baranjsku kuću.
- *Slama Land art festival*
4.-10.08.2014., u organizacije Udruge Slama, Grada Belog Manastira i TZ Baranje održan je još jedan Slama Land art festival koji je nakon nekoliko godina vraćen u Baranj. Festival je održan na obiteljskom izletištu Šećeransko jezero.
- *Velika Gospa u Popovcu*
15.08.2014., blagdan Velike Gospe se tradicionalne obilježava u Općini Popovac, na svetištu Marije Lurdske

- *22. Surduk Trek*
kolovoz 2014., članovi Orijentacijskog kluba Sova iz Šećerane organizirali su III. međunarodni trekking utrku brdskim biciklima, pod nazivom Surduk trek Baranja. Pozivu organizatora odazvalo se 80-ak natjecatelja iz različitih dijelova Hrvatske te gosti iz Bosne i Hercegovine, Srbije i Slovenije.
- *Završna konferencija projekta Go Green*
30.08.2014., dodjeljen Green way certifikat prema kojem je od sada Baranja Green ways međunarodno priznati eko put. Tom prigodom je predan i inovativni eko turistički posjetiteljski centar koji se nalazi u Zmajevcu.
- *Jesen u Baranji*
20. 26. i 27.09.2014. - tradicionalna manifestacija Jesen u Baranji, održavala se tri dana, a provedene aktivnosti su: Međunarodna likovna kolonija u Petlovcu te u Belom Manastiru su održane: 5. Smotra svatovskih zaprega, Izložba fotografija: "Ručna berba kukuruza", dječje radionice i sajam na temu "Jabuka, kraljica jeseni", Fišijada – otvoreno prvenstvo Baranje u kuhanju fiš paprikaša te koncerti.
- *Vinski maraton*
5.10.2014., svake prve subote u listopadu se održava tradicionalnu Vinski maraton koja je ujedno i najposjećenija manifestacija na području cijele Baranje, a isto tako je i najbolje medijski popraćena od ostalih. Smještajni kapaciteti na području Baranje su popunjeni i traži se krevet više. Glavni cilj je očuvanje surduka i gatora koji su jedinstveni u svijetu, a u kojima vinari čuvaju svoja vina, koji su jedan od razloga održavanja ove manifestacije kojom se promoviraju baranjske vinske ceste, vinari i vina.
- *Biciklijada u sklopu projekta BICBC*
25.10.2014. u sklopu projekta BICBC je održana biciklijada na kojoj je sudjelovalo više od 150 ljudi koji su provozali biciklističkim stazama izgrađenim u sklopu projekta. Skupine koje su krenule iz Mohača i iz Osijeka susrele su se na Šećeranskom jezeru u Belom Manastiru gdje su ih pozdravili i odličja i nagrade najspretnijima i najbržima uručili gradonačelnici Belog Manastira i Mohača te zamjenik osječko-baranjskog župana.
- *Dan Grada Belog Manastira*
11.11.2014. se obilježava blagdan Sv. Martina koji je zaštitnik Grada Belog Manastira. TZ je organizirala sajam domaćih proizvoda koji je posjetio i predsjednik RH Ivo Josipović te je imao priliku kušati autohtone baranjske proizvode od kojih je neke i dobio na poklon.
- *Početna konferencija predstavljanja projekta Etnološki centar baranjske baštine*
13.11.2014., održana je početna konferencija predstavljanja projekta Etnološki centar baranjske baštine, koji sufinancira Ministarstvo regionalnog razvoja i fondova EU, na kojemu je Grad Beli Manastir nositelj, a TZ Baranje projektni partner.
- *Advent u Baranji*
6.12.21.12.2014., TZ Baranje je organizirala 2. po redu Advent u Baranji, manifestaciju koja traje 3 tjedna a okuplja veliki broj sudionika (udruga, OPG-ova, smještajnih objekata, restorana, institucija i dr.). Održava se na različitim lokacijama i to: Božićni sajam u Belom Manastiru, Božićna bajka u hotelu Patria u Belom Manastiru, Zimski vašar i Čvarak Fest u Karancu te Božićni koncert na orguljama Josefa Angstera u crkvi Sv. Mihaela arkandela u Kneževim Vinogradima.
- *Projekt: Interaktivni info kiosk*
HTZ je u omjeru od 80% sufinancirala projekt "Informativni info kiosk" koji je postavljen ispred ureda TZ Baranje, a koji služi svim turistima za pružanje informacija o svim turističkim subjektima i lokacijama na području Baranje, a prevedena je na tri jezika.

8.10. Turistička zajednica Općine Bizovac

Najznačajnije manifestacije koje organizira i u kojima sudjeluje Turistička zajednica Općine Bizovac i Općina Bizovac su:

- Olimpijada starih športova u Brođancima i
- Bizovačke ljetne večeri.

Međutim, sve aktivnosti Turističke zajednice i Općine Bizovac bile su usmjerene na rješavanje pitanja Bizovačkih toplica, jednog od najznačajnijih turističkih resursa Slavonije i Baranje. "Sunce Koncern", odnosno tvrtka Salve Regina u vlasništvu Jake Andabaka zakupila je Bizovačke toplice u stečajju.

8.10.1. Značaj ulaska strateškog partnera u Bizovačke toplice

Poljoprivreda, malo poduzetništvo i turizam temeljne su odrednice gospodarskog razvoja općine Bizovac stoga bi zasigurno nova ulaganja "Sunce Koncerna" u revitalizaciju postojećih turističkih sadržaja i planirane investicije snažno utjecala na gospodarski razvoj naše općine što će doprinijeti povećanju smještajnih kapaciteta, pospješiti otvaranje novih radnih mjesta kako u turističkom sektoru tako i u drugim gospodarskim granama. Vrlo brzo oživjeti će razne uslužne djelatnosti, privatni smještaj, ugostiteljska ponuda i drugi selektivni oblici turističke ponude poput kongresnog, lovnog, ribolovnog, seoskog, rekreativnog i izletničkog turizma. U cilju agresivnijeg i uspješnog povratka na domaćem i stranom tržištu koristit ćemo sve naše prednosti, a prije svega prometnu dostupnost, bogatstvo povijesnih, kulturnih i prirodnih atrakcija u okruženju, poljoprivredne resurse, zdravu hranu, čist okoliš i izdašnost geotermalnih izvora sa zalihom vode u utrobi zemlje neiscrpnih u narednih 1000 godina.

8.10.2. Turistički projekti lokalne samouprave

Svi općinski projekti biti će usmjereni u rješavanje problema prateće komunalne infrastrukture, uređenje turističkog okruženja, javnih zelenih površina, obnovu kulturno povijesnih spomenika, izgradnju šetnica, parkova, javne rasvjete, prometnica, pješačkih i biciklističkih staza, sportsko-rekreativnih objekata i drugih sadržaja koji doprinose obogaćivanju turističke ponude. Posvetit ćemo se organiziranju sportskih i kulturnih manifestacija te putem novih dostupnih medija promovirati našu destinaciju.

8.11. Turistička zajednica Općine Draž

8.11.1. Manifestacije u 2014. godini, s kratkim opisom su sljedeće:

- *Baranjski bećarac*
održava se već 25 godina, s prekidom u vrijeme Domovinskog rata. Presentacija je to "šokačkih" običaja, plesova i nošnji koja traje dva dana, obično prvi vikend u lipnju. Održava se u 4 šokačka sela: Duboševica, Topolje, Gajić i Draž, uvijek u drugom selu
- *"Berbene svečanosti" u Batini*
Održavaju se svake godine druge subote u listopadu i okupljaju razne KUD-ove. Imaju međunarodni karakter, a prikazuju običaje branja grožđa mađarske manjine u Batini.
- *"Pudarina"*
u organizaciji udruge "Martinovo brdo" već nekoliko godina okuplja KUD-ove iz Baranje i Slavonije gdje se prikazuju običaji čuvanja grožđa prije berbe. Mlade su se djevojke skupljale u podrumima i čvale grožđe od čvoraka i ostalih "lopova". Održava se prvi vikend u rujnu.
- *"Berem grožđe"*
manifestacija u Dražu koja prikazuje očuvanje tradicionalnih običaja berbe grožđa. Održava se krajem rujna ili početkom listopada.

- *"Vinceška"*
običaj blagoslivljanja vinove loze i započinjanje vinogradarske godine. Održava se svake godine 22. siječnja.
- *"Buše"*
običaj koji se očuvao do danas a potječe iz vremena protjerivanja Turaka sa ovih prostora. Postoje tzv. "male" i "velike buše". Velike se buše održavaju uvijek na pokladni ponedjeljak i pokladni utorak.
- *"Marijansko pjevanje"*
održava se već desetak godina u mjesecu svibnju u crkvi Sv. Petra i Pavla kod Topolja.
- *"Kobasičijada"*
u Gajiću svake godine u veljači.
- *Međunarodno ocjenjivanje vina u Općini Draž*
održava se svake godine. Održava se u sklopu Baranjskog bećarca prvi vikend u lipnju
- *BUK- baranjska umjetnička kolonija*
je također već tradicionalna manifestacija u općini Draž koja okuplja eminentne slavonsko - baranjske slikare pa i slikare iz cijele Hrvatske. Ova manifestacija traje već preko 35 godina. Djela ovih slikara se kasnije izlažu u izložbenim prostorima Baranje i Slavonije.
- *Regata mira*
Nakon mirne reintegracije započinje ovaj kulturni događaj u kojemu sudjeluje oko stotinjak sudionika u 30-40 čamaca, iz Hrvatske, Srbije i Mađarske. Kreće sa Zelenog otoka u batini, preko Vukovara do Iloka. Ona je simbol žrtava, gradnje i rušenja mostova te podsjetnik na rat i na stanje koje se više ne smije ponoviti. Isto tako promovira i baranjski turizam. Održava se prvi vikend u srpnju.
- *Motosusreti u Batini*
Iz godine u godinu sve veći i bolji. Spadaju u jedne od najposjećenijih i najbolje organiziranih moto susreta u Hrvatskoj, gdje se okupljaju motoristi iz Hrvatske, Mađarske, Njemačke, Srbije, Švicarske itd. Održavaju se drugi vikend u kolovozu.
- *Somijada*
na Topoljskom dunavcu (trodnevna), svake godine u suradnji ŠRD "Linjak" Topolje održava se krajem mjeseca srpnja.
- *BAF!*
Baranja Animation Festival - međunarodni festival kratkometražnog animiranog filma koji se po prvi puta održao od 23. do 24. kolovoza 2013. godine na Zelenom otoku u Batini, a predviđeno je i nastavak istog u narednoj godini.

9. STRATEŠKE ODREDNICE RAZVOJA TURIZMA NA PROSTORU OSJEČKO-BARANJSKE ŽUPANIJE

Da bi turizam kao društveno-ekonomska djelatnost u Osječko-baranjskoj županiji postao integralni dio temeljnih razvojnih odrednica naše Županije potrebno je sljedeće:

- intenzivne i dobro osmišljene promotivne i dr. tržišne aktivnosti;
- konkurentnost Hrvatske na međunarodnom tržištu;
- ravnomjeran regionalni razvoj;
- razvoj cjelovite ponude turističke destinacije;
- dalje poboljšanje krupne, posebice prometne infrastrukture;

- povećanje kapaciteta hotelske i dalje poboljšanje standarda i kvalitete svih vrsta smještajne ponude;
- promišljena i fleksibilna politika tržišta i cijena polazeći od načela "vrijednost za novac" koje se sve više pretvara u načelo "više vrijednosti za manje novaca";
- zaštita okoliša, prostora, te ambijentalnih i dr. vrijednosti turističkih mjesta;
- veće uključivanje domaćih poljoprivrednih, industrijskih i dr. proizvoda u turističku ponudu;
- poboljšati lokalnu i komunalnu infrastrukturu (županijske i lokalne ceste, javna rasvjeta, vodoopskrba, odvodnjavanje, uklanjanje otpada i dr.);
- poticanje proizvodnje organske hrane i autohtonih proizvoda i njihov plasman kroz turističku infrastrukturu;
- poboljšati lokalni javni prijevoz;
- sukladno potencijalima i trendovima na turističkom tržištu definirati ciljeve i načela razvoja turizma u Županiji;
- definirati rokove i nositelje razvoja u skladu s postavljenim ciljevima;
- definirati turističke proizvode naše Županije i dati prijedlog razvitka za svakoga od njih;
- istaknuti mogućnosti turizma na seljačkom gospodarstvu;
- očuvanje tradicijske arhitekture Osječko-baranjske županije i optimalizacija njenog;
- korištenja pri osmišljavanju turističke ponude (podunavski tip kuća u Baranji);
- provođenje programa edukacija stanovništva za rad, odnosno samozapošljavanje u turizmu; (ljudi na selu nisu svjesni atraktivnosti prostora i svog načina življenja kao potencijala za razvitak turizma);
- definiranje turističke ponude pojedinih destinacija (gradova, sela, prostora u prirodi) u jedinstvenu turističku ponudu Županije;
- osmisлити jedinstven marketinški pristup i promidžbu Županije koja treba biti sastavni dio turističke promidžbe Republike Hrvatske;
- turističku ponudu drugih područja u Republici Hrvatskoj (u suradnji s nositeljima turističkih projekata iz tih područja) integrirati sa turističkom ponudom naše Županije u jedinstven turistički proizvod;
- osigurati mogućnost potpore i povoljnog kreditiranja uz garancije za sve djelatnosti koje su u funkciji razvitka turizma;
- jedinstveno pratiti potrošnju u turizmu, iskorištenost svih smještajnih kapaciteta;
- utvrditi pretpostavke i uvjete za ulazak stranog kapitala;
- jasno istaknuti i dati potporu svim projektima i programima zaštite okoliša, kao i svim gospodarskim projektima koji su u skladu sa ciljevima ruralnog i samoodrživog razvitka;
- pri pokretanju bilo koje aktivnosti u smislu razvitka turizma voditi računa o mogućim učincima na prostor, stanovništvo, gospodarstvo.

10. CILJEVI RAZVOJA HRVATSKOG TURIZMA

Razvoj cjelovite turističke ponude temelji se na iskorištavanju postojećih potencijala obale i kontinentalnog područja, obogaćivanju postojeće turističke destinacije, odnosno stvaranju i razvoju nove turističke ponude: golf, vodeni parkovi, zabavni parkovi. Osnovni cilj hrvatskog turizma je osigurati dugoročnost pozitivnih učinaka održivim korištenjem prirodnih i kulturno-povijesnih potencijala, aktivnim sudjelovanjem u njihovom očuvanju i razvoju, stvaranjem okruženja privlačnog za investitore te djelotvornom promocijom.

Hrvatski sabor na sjednici od 26. travnja 2013. godine donio je Strategiju razvoja turizma Republike Hrvatske do 2020. godine. Jedna od mjera iz Strategije odnosi se na preustroj sustava turističkih zajednica i izgradnju efikasnog sustava upravljanja turističkom destinacijom. Promjena zakona koji regulira sustav turističkih zajednica treba biti usmjerena na organizacijske promjene i prilagodbe postojećeg sustava turističkih zajednica kako bi se povećala efikasnost funkcioniranja cijelog sustava. Nova zakonska rješenja odnosit će se na redefiniranje zadaća i odgovornosti regionalnih i lokalnih turističkih zajednica, uz poštivanje načela financijske samodostatnosti. Turističke zajednice bi postupno trebale preuzeti funkciju cjelovitih destinacijskih menadžment organizacija (DMO).

S obzirom na repozicioniranje sustava turističkih zajednica kao destinacijskih menadžment organizacija, potrebno je zadržati dosadašnje stabilne izvore prihoda na lokalnoj, regionalnoj i nacionalnoj razini.

Boravišna pristojba kao najvažniji izvorni prihod turističkih zajednica, treba osigurati materijalnu osnovicu za provođenje zadaća turističkih zajednica, kao i svrhovitije raspoređivanje sredstava boravišne pristojbe unutar sustava turističkih zajednica.

Polazeći od realnog stanja na međunarodnom tržištu, kao i ukupnog stanja naše infrastrukture i turističke ponude ciljevi razvoja hrvatskog turizma u 2013. godini su:

- pozicioniranje Hrvatske na međunarodnom tržištu kao sigurne, mirne i privlačne turističke zemlje
- razvoj turističkog sektora
- razvoj malog i srednjeg poduzetništva u turizmu
- razvoj kadrova u turizmu
- dalji oporavak tradicionalnih i privlačenje novih emitivnih tržišta
- poticanje razvoja domaćeg turizma
- rast fizičkog prometa za oko 2% i prihoda od turističkih putovanja oko 5%
- poticanje obnove/uređenja postojećih i izgradnje novih malih hotela i dr. smještajnih objekata
- restrukturiranje i privatizacija hotelskih tvrtki u kojima država ima udjel u vlasništvu
- poticanje razvoja selektivnih oblika turizma, posebice na kontinentalnom području
- smanjenje sive ekonomije i rada na crno
- poticanje organiziranog plasmana kapaciteta građana iznajmljivača
- povećanje udjela kontinentalnog turizma u ukupnom turističkom prometu.

11. Potpore Osječko-baranjske županije razvitku turizma - smeđa turistička signalizacija

Osječko-baranjska županija unazad nekoliko godina ulaže značajna financijska sredstva u stvaranje potrebnih uvjeta za razvoj turizma. Tako je Turistička zajednica Osječko-baranjske županije provela:

- Projekt postavljanja turističkih prometnih znakova broj 62 "Dobrodošli u Osječko-baranjsku županiju". U okviru projekta izrađeno je i postavljeno 20 turističkih prometnih znakova na državnim i županijskim cestama na području naše Županije.
- Projekt "Turistička smeđa signalizacija" u svrhu označavanja Parka prirode "Kopački rit"
- postavljanje smeđe turističke signalizacije za Državnu ergelu lipicanaca iz Đakova
- smeđa turistička signalizacija Bizovačkih toplica
- označavanje poučne staze u Parku prirode "Kopački rit" Veliki Sakadaš

11.1.1. Deklaracija o ruralnom turizmu - 2008.g.

S obzirom da je Osječko-baranjskoj županiji jedan od prioriteta razvijanje kontinentalnog odnosno ruralnog turizma, prihvaćanje i potpisivanje Deklaracije o ruralnom turizmu, značajan je korak u daljnjoj suradnji s drugim Županijama kako bi zajedničkim zalaganjem učinili da kontinentalni turizam postane konkurentan drugim vrstama turizma i te jednako privlačan turistima.

Potpisnici Deklaracije su osim inicijatora Hrvatskog farmera d.o.o., Klub članova "Selo", Ruralis-konzorcij agroturizma i ruralnog turizma Istre, te Županije koje se predstavljaju na manifestaciji Eko-etno. Deklaracija o ruralnom turizmu potpisana je u Zadru, 9. travnja 2008. godine. Svrha ove Deklaracije je potvrditi i posvjedočiti svoje uvjerenje da se kontinuiranim i zajedničkim radom na razvoju ruralnih područja, ruralni turizam može podići na razinu ravnopravnog i kvalitetnog turističkog proizvoda.

Ovom Deklaracijom utvrđeni su zajednički ciljevi:

- Ulagati trajne napore u međusobnu suradnju, pripremu i provedbu razvojnih, obrazovnih, normativnih, financijskih, marketinških i drugih pretpostavki
- Sporazumno dogovarati zajedničke aktivnosti koje se odnose na razvoj ruralnog turizma, odnosno turističkih seljačkih gospodarstava, ostalih poduzetnika te stvaranju i promidžbi ruralnih turističkih destinacija u Republici Hrvatskoj
- Zajednički djelovati u cilju poboljšanja postojećeg stanja i poticanja novih razvojnih ciklusa u ruralnom turizmu, odnosno turističkim seljačkim gospodarstvima koji trebaju rezultirati kvalitetnijim i prepoznatljivim turističkim proizvodima
- Zajednički djelovati u cilju očuvanja tradicijskog graditeljstva, postojećih resursa i ambijentalnih vrijednosti,
- Zajedničko djelovanje na poticanje proizvodnje tradicionalnih proizvoda u funkciji ruralnog turizma, odnosno turističkih seljačkih gospodarstava
- Zajednički djelovati na poboljšanju i pojednostavljivanju zakonske regulative za turistička seljačka gospodarstva, seoski turizam i ruralni turizam
- Zajednički lobirati prema državnoj upravi, državnim institucijama te ostalim relevantnim institucijama u cilju stvaranja boljih i jednakopravnih uvjeta za seljačka turistička gospodarstva
- Zajednički djelovati na etičkom i održivom razvoju turizma u ruralnim područjima, odnosno turističkim seljačkim gospodarstvima s naglaskom na ekologiju i tradiciju ambijenta te očuvanje prirode
- Zajednički djelovati na povećanju konkurentnosti i kvalitete proizvoda i usluga u ruralnom turizmu, odnosno na turističkim seljačkim gospodarstvima
- Zajednički djelovati na popularizaciji ruralnog turizma, odnosno turističkih seljačkih gospodarstava,
- Zajednički djelovati u cilju prepoznavanje Republike Hrvatske kao destinacije ruralnog turizma.

Potpisnici deklaracije o ruralnom turizmu su:

1. Dubrovačko-neretvanska županija
2. Istarska županija
3. Krapinsko-zagorska županija
4. Osječko-baranjska županija
5. Požeško-slavonska županija
6. Sisačko-moslavačka županija
7. Šibensko-kninska županija
8. Virovitičko-podravska županija
9. Vukovarsko-srijemska županija
10. Zadarska županija
11. Grad Hvar
12. Grad Nova Gradiška
13. Općina Cestica
14. Općina Lovinac
15. Državni zavod za zaštitu prirode
16. Fond za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost
17. Hrvatske šume
18. Hrvatski farmer d.d.
19. Hrvatski zavod za vinogradarstvo i vinarstvo
20. Institut za poljoprivredu i turizam Poreč
21. Klub članova "Selo"
22. Ruralis - Konzorcij agroturizma i ruralnog turizma Istre
23. Udruga za razvoj DRUGA ZA RAZVOJ SELA "SLAVONIKA".

Turističko-vinske ceste

Skupština Osječko-baranjske županije donijela je Odluku o turističko-vinskim cestama ("Županijski glasnik" broj 18/08. i 1/10.). Turističko-vinska cesta je poseban oblik prodaje poljoprivrednih, ugostiteljskih i turističkih proizvoda jednog vinorodnog područja na kojem seljačka gospodarstva (obiteljska poljoprivredna gospodarstva) i ostale pravne i fizičke osobe, proizvođača grožđa i vina te ostalih pravnih i fizičkih osoba koje se bave navedenim djelatnosti, registrirani u skladu s posebnim propisima, udruženi pod jednim nazivom "Turističko-vinske" ceste nude svoje proizvode, uz kušanje vina i rakije iz vlastite proizvodnje.

Značaj donošenja Odluke o turističko-vinskim cestama očitovao se u potrebi proširenja turističke ponude na prostoru Županije, uključujući sve subjekte i objekte vezane za pružanje ugostiteljskih usluga na turističko-vinskoj cesti. Ovom Odlukom utvrđuje se pojam turističko-vinskih cesta, uvjeti koje mora ispunjavati turističko-vinska cesta te postupak proglašenja turističko-vinske ceste. Turističko-vinske ceste na području Županije proglašava Skupština Županije na prijedlog Povjerenstva za utvrđivanje turističko-vinskih cesta na području Županije.

Županija shvaća potrebu razvoja kontinentalnog turizma, a posebno kao mogućnost razvoja ruralnih prostora te je u svom Regionalnom operativnom programu istaknula ciljeve i mjere koje su potrebne za izgradnju turističke ponude na području Županije kao prepoznatljive turističke destinacije, s naglaskom na ambijentalne, prirodne, povijesne, tradicijske i kulturološke vrijednosti.

Županija u suradnji s Turističkom zajednicom Osječko-baranjske županije intenzivno radi na postavljanju smeđe signalizacije, osobito na područjima gdje se nalaze vinski podrumi s kušanonama kao značajni segment turističke ponude.

Mjere koje je potrebno provesti:

- korištenje turističke ponude temeljene na prirodnim resursima (Park prirode Kopački rit, geotermalne vode, eko-turizam)
- obnova starih obrta u funkciji turističke ponude
- obnova i zaštita povijesnog i kulturnog nasljeđa
- integriranje različitih turističkih ponuda s ciljem poticanja i razvoja svih oblika turizma
- promocija i propagiranje kontinentalnog turizma i međuregionalne suradnje u osmišljavanju turističke ponude (morski + kontinentalni turizam).

Osječko-baranjska županija ima potencijala i može ponuditi tržištu programe kontinentalnog turizma uvažavajući prednosti ekološki održive poljoprivrede i očuvanog okoliša. Prioriteti turističke ponude naše Županije obuhvaćaju lokacije turističkih ponuda grada Osijeka i Đakova, te ponuda zdravstvenog turizma - kompleksa Bizovačkih toplica i turistička ponuda Parka prirode "Kopački rit". Uz navedeno u ponudi je i niz atraktivnih lokacija lovnog i ribolovnog turizma, vjerskog turizma i sakralnih objekata, dvoraca i perivoja, kao i sve bogatija ponuda vinskih-cesta.

Slijedom navedenog, objavljen je Javni poziv za proglašenje turističko-vinskih cesta na području Osječko-baranjske županije. Zahtjeve za proglašenje određene turističko-vinske ceste mogu podnositi: udruge vinogradara i voćara, trgovačka društva, zadruge, jedinice lokalne samouprave, pojedinci ili druge pravne osobe koje ispunjavaju uvjete iz Javnog poziva.

Uz Zahtjev podnositelj prilaže projekt, odnosno elaborat o utvrđivanju turističko-vinske ceste na određenom području, koji sadrži dokaze o ispunjavanju minimalnih uvjeta iz točke 2. Javnog poziva, te kartu područja za koje se predlaže proglašenje s naznakom sadržaja ponude i mjestom pružanja.

Skupština Osječko-baranjske županije do sada je proglasila slijedeće turističko-vinske ceste:

1. Turističko-vinska cesta Kneževi Vinogradi-Karanac-Kotlina-Kamenac
- na području Općine Kneževi Vinogradi

2. Turističko-vinska cesta Zmajevac
- na području Općine Kneževi Vinogradi
3. Turističko-vinska cesta Suza
- na području Općine Kneževi Vinogradi
4. Turističko-vinska cesta Sjeverne Baranje
- na području Općine Draž
5. Turističko-vinska cesta Martinovo brdo
- na području Općine Draž
6. Turističko-vinska cesta Općine Erdut
- na području Općine Erdut
7. Turističko-vinska cesta Mandićevac
- na području Općine Drenje
8. Turističko-vinska cesta Zlatarevac
- na području Općine Trnava
9. Turističko-vinska cesta Sveti Martin
- na području Grada Belog Manastira
10. Turističko-vinska cesta "Zlatno brdo"
- na području Općine Popovac
11. Turističko-vinska cesta "Vinski put Batina"
- na području Općine Draž,
12. Turističko-vinska cesta "Frankovka"
- na području Općine Feričanci

Slijedom navedenog, Osječko-baranjska županija, počevši od 2009. godine organizator je tradicionalne manifestacije pod nazivom Dani vina i turizma koja se svake godine početkom svibnja održava na prostoru Tvrdé u Osijeku s ciljem promoviranja vina i vinara te turističkih zajednica na području Osječko-baranjske županije. Provedbene aktivnosti započinju s ocjenjivanjem uzoraka vina s područja svih vinogorja Osječko-baranjske županije te se najbolja vina nagrađuju na završnoj svečanosti u Tvrdi. Centralnoj svečanosti prethodi niz događanja tijekom travnja te se Manifestacija održava također i u gradovima Našicama, Belom Manastiru, Đakovu te općini Dalj.

Projekt Wine Tour

U cilju unapređenja i razvoja vinskog turizma na području Osječko-baranjske županije, a koji bi trebao rezultirati smanjenjem nezaposlenosti i povećanjem bruto nacionalnog dohotka po stanovniku, u Upravnom odjelu za poljoprivredu i ruralni razvoj osmišljena je projektna ideja koja je uz odobrenu Tehničku pomoć Ministarstva regionalnog razvoja, šumarstva i vodnoga gospodarstva realizirana u Projekt pod nazivom "Wine Tour", a čije financiranje je odobreno u sklopu Programa IPA III C Regionalna konkurentnost i provedba Projekta je započela 1. ožujka 2012. godine, a završila 31. kolovoza 2013. godine.

Nositelje projekta je Osječko-baranjske županije, a partneri na projektu su gradovi Osijek i Beli Manastir, općine Draž, Drenje, Erdut, Feričanci, Kneževi Vinogradi i Popovac, Turistička zajednica Osječko-baranjske županije i Turistička zajednica Baranje, te Regionalna razvojna agencija Slavonije i Baranje. Projekt je usmjeren na stvaranje novih i uređenje postojećih vinskih i kulturnih turističkih atrakcija kroz koje će turisti i domaće stanovništvo imati priliku upoznati se s tradicijom proizvodnje vina, te kušati izvrsna vrhunska vina s područja Osječko-baranjske županije, kao i drugom ponudom autohtonih proizvoda s područja turističko-vinskih cesta.

Temeljni cilj projekta jest unapređenje i razvoj vinskog turizma na području Osječko-baranjske županije koji bi trebao rezultirati smanjenjem nezaposlenosti i povećanjem bruto nacionalnog dohotka po stanovniku u Osječko-baranjskoj županiji.

U sklopu projekta:

- uređeno je 17,13 km vinskih cesta na području Grada Belog Manastira, te općina Draž, Drenje, Erdut, Feričanci, Kneževi Vinogradi i Popovac;
- uređene su četiri vinoteke u svakom od vinogorja Osječko-baranjske županije
- na području Grada Osijek uređena je regionalna vinoteka
- provedena je edukacija turističkih djelatnika, pružatelja usluga, malih i srednjih poduzetnika i ostalih razvojnih dionika o vinskom i kulturnom turizmu;
- provedene su aktivnosti promocije turističke destinacije i vinsko-turističke ponude; te umrežavanje vinara, pružatelja usluga i ostalih dionika.

Provedba Projekta započela je 01. ožujka 2012. godine do 31. kolovoza 2013. godine Vrijednost Projekta iznosila je 1.248.519,29 eura te je on realiziran u vremenskom roku od 18 mjeseci. Nositelj Projekta, odnosno Osječko-baranjska županija je financirala ovaj Projekt s 25% sredstava, odnosno 312.129,97 eura.

U sklopu uređenja postojećih vinskih cesti uređeno je 11 vinskih ceste na području sedam jedinica lokalne samouprave i to jednostavnim zahvatima na infrastrukturi puta.

Vinske ceste koje se uređuju su:

1. Turističko-vinska cesta Kneževi Vinogradi-Karanac-Kotlina-Kamenac
- na području Općine Kneževi Vinogradi
2. Turističko-vinska cesta Zmajevac
- na području Općine Kneževi Vinogradi
3. Turističko-vinska cesta Suza
- na području Općine Kneževi Vinogradi
4. Turističko-vinska cesta Sjeverne Baranje
- na području Općine Draž
5. Turističko-vinska cesta Martinovo brdo
- na području Općine Draž.
6. Turističko-vinska cesta "Vinski put Batina"
- na području Općine Draž.
7. Turističko-vinska cesta Općine Erdut
- na području Općine Erdut
8. Turističko-vinska cesta Mandićevac
- na području Općine Drenje.
9. Turističko vinska cesta Zlatno brdo
- na području Općine Popovac
10. Turističko-vinska cesta Sv. Martin
- na području Grada Belog Manstira
11. Turističko-vinska cesta "Frankovka"
- na području Općine Feričanci

Pod drugom aktivnosti u sklopu projekta uređena su četiri mini muzeja u svakom od četiri vinogorja Županije (Baranja, Erdut, Đakovo i Feričanci) i regionalni muzej vina u Osijeku. Mini-muzeji se nalaze u prostorijama koje su osigurale i ustupile općine partneri na Projektu, dok se regionalni muzej vina nalazi u Gradu Osijeku u prostoru Tvrđe. Četiri mini muzeja su uređena i opremljena s potrebnim namještajem u skladu s Projektom u sljedećim mjestima: Dalju, Zmajevcu, Drenju i Feričancima. Također je regionalna vinoteka u Osijeku uređena i opremljena potrebnim namještajem.

ZAKLJUČAK

Razvojna strategija hrvatskog turizma u dijelu polazišta razvojne strategije turističkog sektora, konstatira potrebu cjelokupne društvene i gospodarske preobrazbe, pa tako turizma kao značajnog dijela ukupnog gospodarstva. Turizam se nameće kao ključni razvojni činitelj koji se oslanja na visoku kvalitetu i izdašnost turističkih resursa, te snažno izražen interes turističkog tržišta, osobito međunarodnog. Uz sadašnje stanje i budući razvoj turističkog sektora, te još pod snažnim negativnim utjecajem posljedica rata, nameće se potrebno stvaranje novog identiteta turističkog sektora.

S obzirom na bogatstvo i raznolikost resursa na cjelokupnom području Republike Hrvatske, osnovni cilj razvoja hrvatskog turizma je ravnomjerniji razvitak turizma svih njenih područja. Selektivni oblici turizma prilika su i mogućnost turističke ponude naše Županije. Vrijednost resursa i atraktivnosti prostora naše Županije služe kao temeljno polazište za razvoj turizma. Iz navedenog proizlaze i osnovni ciljevi razvoja turizma naše Županije, a to je postići ekonomsku dobrobit za njeno stanovništvo uz osiguranje potrebne razine zaštite prirode i okoliša, te racionalno korištenje prirodnih resursa. Pristup integralnog korištenja prostorno-ekoloških, prometnih, kulturno-povijesnih i ljudskih resursa i "održivog razvoja" je model za postizanje navedenog cilja.

U posljednje vrijeme pokazuje se iznimno zanimanje za kontinentalni turizam, budući da sve više turista želi provesti odmor u zdravom okolišu, podalje od gradske buke, uživajući u netaknutoj prirodi, tradicionalnom načinu života te bogatoj gastronomskoj ponudi. Povezivanjem djelatnosti poljoprivrede, turizma, tradicionalnih obrta odnosno poticanje alternativnih proizvodnji i zanimanja na obiteljskim gospodarstvima, moguće je smanjiti nezaposlenost ruralnog prostora.

Bitno je za istaknuti da su postignuti značajni rezultati provedbom programa koji su usmjereni oživljavanju gospodarske djelatnosti te očuvanju kulturne baštine te se očituju kroz:

- povećanje broja pružatelja turističkih usluga u turistički nerazvijenim područjima
- obnovu tradicijskih objekata te obnovu starih vještina i zanata
- otvaranje novih kanala prodaje domaćih proizvoda i usluga.

Program razvoja turizma na selu te kreditiranje seljačkih gospodarstava koja imaju odobrenje za pružanje ugostiteljskih usluga u seljačkom domaćinstvu doprinijelo je povećanju registriranih seljačkih gospodarstava te je Osječko-baranjska županija sa 60-ak registriranih gospodarstava prva u kontinentalnom dijelu.

Županijska razvojna strategija utvrdila je tri važna strateška cilja jednake važnosti:

1. Održivi razvoj i unaprjeđenje prostora
2. Razvoj konkurentnog gospodarstva
3. Razvoj ljudskih resursa i kvalitetno zadovoljavanje javnih potreba građana.

U ostvarivanju razvoja konkurentnog gospodarstva značajnu ulogu ima i razvoj kontinentalnog turizma i to kroz provedbu sljedećih mjera: objedinjavanje i unaprjeđenje turističke ponude, očuvanje prirodne i kulturne baštine i tradicije u funkciji razvitka, unaprjeđenje znanja i vještina ljudskih resursa u turizmu, razvoj turističkih proizvoda i usluga i podizanje njihova standarda, promocija turističkih potencijala Županije i razvoj svih oblika kontinentalnog turizma.

Mjere koje su do sada provedene i potrebno ih je i nadalje provoditi:

- korištenje turističke ponude temeljene na prirodnim resursima (Park prirode Kopački rit, geotermalne vode, eko-turizam)
- obnova starih obrta u funkciji turističke ponude
- obnova i zaštita povijesnog i kulturnog nasljeđa
- integriranje različitih turističkih ponuda s ciljem poticanja i razvoja svih oblika turizma
- promocija i propagiranje kontinentalnog turizma i međuregionalne suradnje u osmišljavanju turističke ponude (morski + kontinentalni turizam).

Osječko-baranjska županija intenzivno poduzima mjere i aktivnosti kako bi se poboljšala kvaliteta turističke ponude pojedinih destinacija na području naše Županije. Poticanjem razvoja i unaprjeđenjem dodatne ponude i sadržaja namijenjenih turistima, može se očekivati znatni porast turističkih dolazaka.

U uvjetima opće gospodarske krize, Osječko-baranjska županija ostvaruje sve bolje turističke rezultate i pozicionira se kao lider kontinentalnog turizma u Republici Hrvatskoj. Rezultat je to zajedničkih napora turističkih zajednica s područja Osječko-baranjske županije, jedinica lokalne samouprave na čelu s Osječko-baranjskom županijom i poduzetnika u sektoru turizma. Konceptom razvoja vinsko-turističkih cesta, do danas ih je proglašeno 12 u sva 4 vinogorja, privukli smo najjače poduzetnike ne samo u Slavoniji i Baranji nego i u cijeloj Republici Hrvatskoj upravo u turistički sektor.

Sve ranije navedeno daje izvrsne pretpostavke za razvoj turizma u Osječko-baranjskoj županiji, a otvaranje luka za putničke brodove u Batini i Aljmašu i buduća gradnja koridora Vc kroz područje Osječko-baranjske županije otvaraju neslućene mogućnosti razvoja kroz značajno veći protok potencijalnih turista kroz našu županiju. Daljnjim razvojem turističke ponude i značajnijom promocijom na međunarodnom tržištu bit će osigurani temelji za još značajnije turističke iskorake u Slavoniji i Baranji, a uz povećani protok turista treba raditi na njihovom dužem zadržavanju i većoj potrošnji po gostu.

Osječko-baranjska županija podržava projekte koji su usmjereni razvoju turizma te će se i nadalje uključivati u sve programe nadležnih Ministarstva kako bi uspjeli podići ukupnu turističku ponudu naše Županije na zavidnu razinu, a također i pomoći sve subjekte koji vide svoju perspektivu u samozapošljavanju te motiviranju mladih na ostanak u ruralnim područjima što svakako doprinosi oživljavanju sela i otvaranju novih mogućnosti u razvoju turizma na ovim prostorima.